

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 302-1914)

Originalt emne

Begravelsesvæsen

Den gamle Borgmestergaard

Krematorium

Museum

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 4. februar 1915](#)
- 2) [Byrådsmødet den 11. februar 1915](#)
- 3) [Byrådsmødet den 18. februar 1915](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 4. februar 1915 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 302-1914)

Forslag til Overslag over Aarhus Købstadkommunes Indtægter og Udgifter i Aaret 1915-16, - 1. Behandling, og i Forbindelse hermed følgende Sager, der er fremkomne efter Budgetforslagets Udarbejdelse:

- a. (J. Nr 186-1914). Indstilling fra Kirkegaardsbestyrelsen om at faa optaget paa Budgettet for 1915-16 25000 Kr. til Opførelse af et Krematorium paa Nordre Kirkegaard.
- b. (J. Nr. 311-1914). Andragende fra Komiteen til Bevarelse af "Den gamle Borgmestergaard" om et aarligt Driftstilskud af 1500 Kr. Formanden skulde, idet han forelagde Budgetforslaget for 1915-16, gøre et Par Bemærkninger særlig angaaende de

Tal, som var af nogen Betydning. Budgettet balancerede med 6805902 Kr. 76 Øre, medens indeværende Aars Budget balancerede med 6982085 Kr. 52 Øre, og Forskellen var saaledes 176182 Kr. 76 Øre. Denne Forskel beroede for den største Dels Vedkommende paa Versurposter, idet særlig Beholdningen ved Aarets Begyndelse og Udgang var mindre end i indeværende Aar, hvilket atter i det væsentlige beroede paa, at Laanebeholdningen efterhaanden formindskedes ved Forbrug. Det Beløb, der skulde udskrives i Skat paa Formue og Lejlighed, var steget med 120344 Kr. 49 Øre, hvilket betød en ikke saa lidt mindre Stigning end fra 1913-14 til 1914 -15, da Stigningen var 195159 Kr. 72 Øre. De største Stigninger i Udgiften fandtes paa Fattigvæsenets Konto med 38800 Kr., paa Hjælpekassens Konto med 46833 Kr. 33 Øre, paa Alderdomsunderstøttelsens Konto med 25325 Kr., paa Skolevæsenets Konto med 7020 Kr., paa Rets- og Politivæsenets Konto med 9652 Kr. 67 Øre, paa Medicinalvæsenets Konto med 16773 Kr. 58 Øre. paa Kontoen for den offentlige Renlighed med 8900 Kr., paa Kontoen for Afdrag paa Gæld med 11228 Kr. og endelig paa Kontoen for Bidrag til forskellige Institutioner med 5800 Kr. Paa den anden Side var der en mindre Udgift paa Kontoen for Byens Bestyrelse i Almindelighed af 5939 Kr. 74 Øre, paa Kontoen for Gader og Veje af 26697 Kr. 52 Øre, paa Kontoen for de offentlige Lystanlæg af 5620 Kr. og paa Kontoen for Renter af Gæld af 9011 Kr. 97 Øre. Ved Indtægtsiden var at bemærke, at Indtægterne af Kommunens Ejendomme var steget med 69772 Kr. 42 Øre, hvilket for den væsentligste Dels Vedkommende skrev sig fra Elektricitetsværkets Overskud, der var ca. 54000 Kr. større, og fra, at Kloakpumpestationen var beregnet at skulle give ca. 18000 Kr. i Indtægt, medens paa den anden Side Gasværket var beregnet at give ca. 15000 Kr. mindre i Overskud. Renterne af Kommunens Kapitaler var beregnet med 13624 Kr. 06 Øre mindre end paa Budgettet for indeværende Aar, hvilket laa i Forbrug af Laanebeholdningen. Man havde regnet med, at der skulde indgaa 300000 Kr. for Fodfolkskasernen; Renterne heraf var beregnede med 10000 Kr., og Renterne af Kassebeholdningen havde man derefter anslaaet til 30000 Kr., medens man ellers kun havde kunnet opføre dem med 20000 Kr. - Der blev altsaa en forøget Skattebyrde paa ca. 120000 Kr. at fordele paa Skatteyderne. Alle maatte haabe, at Skatteindtægten maatte kunne bære denne Forøgelse, uden at Skatteprocenten steg væsentlig. Der var delte Meninger om den Indflydelse, Krigsforholdene havde haft paa Næringslivet og derigennem paa Skatteindtægten her i Byen, og Taleren skulde ogsaa for sit Vedkommende ganske afholde sig fra enhver Spaadom desangaaende. Ligningen vilde jo snart give Svaret paa dette Spørgsmaal.

-Der var et Par enkelte Poster paa Budgettet, som havde bidraget til, at Stigningen i Skattebeløbet ikke var blevet større, end det var, og som Taleren vilde omtale med et Par Ord. Den ene fandtes under Udgiftskonto III, Tilskud til Kommunens Hjælpekasse, der var opført med 87500 Kr., altsaa det samme Beløb, hvormed denne Udgift var opført paa indeværende Aars Budget. Hjælpekassens Bestyrelse havde anholdt om, at Posten inaatte blive forhøjet til 100000 Kr. De foregaaende Aar var Posten stadig hvert Aar blevet forhøjet, og det kunde naturligvis siges, at der netop under de nuværende Forhold var Grund til fremdeles at imødekomme Hjælpekassens Bestyrelse ved at forhøje Tilskudet.

Men det maatte dog erindres, at de ekstraordinære Forhold, hvorunder man i Øjeblikket levede, paa anden Maade havde forøget Kommunens Udgifter i humane Øjemed med meget betydelige Beløb. Lige efter Posten paa de 87500 Kr. fandtes der saaledes en Post paa 100000 Kr. efter Loven af 7. August 1914 om Hjælp til de indkaldtes Hustruer og Børn. Ganske vist betalte Staten de 2/3 heraf, men der blev dog altsaa ca. 33000 Kr. tilbage som Udgift for Kommunen. Og straks derefter kom en Post paa 30000 Kr., hvoraf Staten betalte Halvdelen, til Rest altsaa 15000 Kr., til Afhjælpning af Trang, som var fremkaldt ved Arbejdsløshed i Anledning af Krigsforholdene. Endelig kom der under Post III B et Tilskud paa 30000 Kr. til Arbejdsløshedskasserne, og samtidig steg Udgiften paa Fattigvæsenets Konto med 38800 Kr. og paa Alderdomsunderstøttelsens med ca. 25000 Kr. Disse forskellige Arter af Hjælp maatte gribe noget ind i hinanden og delvis dække hinanden, saaledes at Hjælpekassen maatte antages at kunne hjælpe sig med det samme Beløb, som Kommunen tilskød i indeværende Aar. I hvert Fald var man i Forvejen her i Aarhus saa højt oppe med Udgifterne i humane Øjemed, at der kunde være Grund til for en Gangs Skyld at stoppe lidt op. Kommunen led jo ogsaa under de ekstraordinære Forhold og maatte sørge for for sit Vedkommende at afværge Følgerne af dem, sørge for, at Udgifterne blev holdt nede, og at Skatteprocenten ikke steg stærkere end højst nødvendigt. Taleren havde derfor, i Modsætning til de tidligere Aar, ikke ment at kunne være med til at imødekomme Hjælpekassens Bestyrelses Ønske om Tilskudets Forhøjelse. - Det andet Punkt, Taleren gerne vilde omtale, var den Forhøjelse af Betalingen for Patienters Kur og Pleje paa Byens Hospitaler, som var foreslaaet under Konto VII. Betalingen havde hidtil for indebys Patienter paa Fællesstue været 1 Kr. 70 Øre, men foresloges nu forhøjet til 2 Kr. 20 Øre, og de andre Takster i Overensstemmelse hermed. Naar Taleren var gaaet med hertil, var det ikke eller i hvert Fald langt fra alene paa Grund af Krigsforholdene, men paa Grund af, at disse Takster i sig selv var ganske urimelige og forældede. De blev fastsatte i Aaret

1893, og allerede den Gang udtaltes det af Byraadet i Andragendet til Indenrigsministeriet om Approbation af Taksterne, at den normale Betaling, 1 Kr. 70 Øre, ikke kunde antages at være i Stand til at dække de virkelige Udgifter ved en Patients Behandling paa Hospitalet. Det var da klart, at naar Priserne var steget, som de var siden den Tid, saa var det, der blev ydet de syge paa Hospitalet, nu meget mere værd i Penge, end det var den Gang, og det syntes da at være en selvfølgelig Ting, at Betalingen successive forhøjedes. Taleren kunde derfor egentlig have ønsket, at man netop havde forhøjet Betalingen successive i de forløbne Aar, efterhaanden som Priserne steg. Nu vilde Forhøjelsen maaske virke forholdsvis stærkt, uagtet den egentlig var for lille. - Taleren vilde dernæst gøre nogle Bemærkninger angaaende de to Sager, der var sat paa Dagsordenen i Forbindelse med Budgettet. Den første angik Krematoriesagen, som paany var blevet rejst ved et Andragende fra Jydsk Ligbrændingsforening. I dette Andragende blev foreslaaet, at man byggede et Krematorium paa Nordre Kirkegaard i Forbindelse med Kapellet. Meningen var, at naar et Lig skulde brændes, skulde Begravelseshøjtideligheden foregaa som sædvanlig i Kapellet, hvorefter Kisten saa sænkedes gennem Gulvet ned i en Fordybning, hvorfra den gennem en underjordisk Gang blev ført til Krematoriet, som altsaa skulde opføres lige bag Kapellet. Efter at Sagen foreløbig var blevet forhandlet i Kirkegaardsbestyrelsen, udbad man sig en Erklæring fra Provstesynet. Dette sendte Sagen til Ministeriet med Forespørgsel om, hvorledes man skulde stille sig fra de kirkelige Myndigheders Side. Ministeriet svarede, at der intet vilde være i Vejen for at give Tilladelse til Opførelse af et Krematorium paa selve Kirkegaarden, men at det ikke kunde tillades at opføre det i umiddelbar Forbindelse med Kapellet. Sagen var derefter paany blevet behandlet i Kirkegaardsbestyrelsen, som havde vedtaget at indstille til Byraadet, at der opføres et Beløb af 25000 Kr. paa Budgettet for 1915- 1916. Nærmere Detailplaner forelaa ikke, men Kirkegaardsbestyrelsen vilde senere fremkomme med saadanne. Byraadet bandt sig altsaa ikke til at lade Krematoriet opføre, men det vilde dog være rigtigst, at Beløbet blev opført blandt de Udgifter, der afholdtes af Laan. Dette Forslag havde Budgetudvalget tiltraadt. - Der forelaa dernæst et Andragende fra Komiteen for Flytning af den gamle Borgmestergaard om Bevilling af et aarligt Driftstilskud paa 1500 Kr. Flytningen iværksattes saaledes, at den var fuldendt i Juli Maaned 1914, og man aabnede Gaarden for Publikum en af de sidste Dage i Juli. Besøget havde været godt, men uden Tilskud kunde Borgmestergaarden dog ikke drives. Man regnede med, at Indtægten af Entre vilde blive 1500 Kr., og man haabede paa et Tilskud fra Statskassen paa 1500 Kr., men Driften

vilde ifølge det fremsendte Budget medføre en Udgift paa 4500 Kr., og de sidste 1500 Kr. androg man altsaa om, at Byraadet vilde bevilge, ligesom det ydede et Tilskud til Museet.

Simonsen antog, at de fleste af Byraadets Medlemmer ved Gennemlæsningen af Budgettet havde sagt til sig selv, at Stillingen syntes bedre end egentlig ventet, og dette var vist ogsaa rigtigt. Da Udkastene blev forelagt Budgetudvalget fra de forskellige Udvalg, saa det betydelig værre ud, idet der skulde paalignes 226000 Kr. mere i Formue- og Lejlighedsskat, men dette Beløb var blevet bragt ned under Budgetudvalgets Behandling af Udkastene. Da der efter Overslaget kun skulde udskrives 120000 Kr. mere i Formue- og Lejlighedsskat end i indeværende Aar, var Beløbet altsaa blevet knebet 106000 Kr. ned. En Del af dette Beløb var skaffet ud ved Nedsættelse paa forskellige Konti og en Del ved Forhøjelse af Indtægter. Budgetudvalgets Flertal havde foreslaaet at lægge ca. 20000 Kr. paa Sygehustaksterne, hvilket Mindretallet dog ikke kunde gaa med til, fordi det mente, at det under de nuværende spændte Forhold var et forkert Sted at begynde, og fordi Forhøjelsen for en stor Del vilde ramme de mindre velstillede og Sygekasserne meget haardt. Alene de 10000 Kr. vilde falde paa Sygekassemedlemmerne. Principielt set burde hele Udgiften til Sygeplejen afholdes af Beskatningen; dette vilde være mest demokratisk og retfærdigt. I Øjeblikket lod en saadan Ordning sig vel ikke gennemføre, men at gaa den modsatte Vej maatte Socialdemokraterne bestemt modsætte sig. Omved 70000 Kr. var skaffet bort af de 226000 Kr. ved Nedsættelse af Udgifterne til Brolægningsvæsenet. 70000 Kr. var en ret stor Sum, og det var et Spørgsmaal, om det gik an at nedsætte Brolægningsvæsenets Budget med et saa stort Beløb, fordi der utvivlsomt var Trang til større Udgifter til Brolægningen, men i Betragtning af Situationen var Budgetudvalgets Mindretal gaaet med til Nedsættelsen. Desuden var der foretaget en Forhøjelse af Renteindtægten med 10-15000 Kr. og opført 2500 Kr. som Indtægt fra Sporvejsselskabet. Enkelte Poster var vel nok sat lidt stærkt ned, saaledes at det var tvivlsomt, om de vilde holde, men forhaabentlig blev det af mindre Betydning. Naar der kun var opført 15000 Kr. til ekstraordinær Understøttelse af arbejdsløse i Anledning af Krigen, var der ikke Tvivl om, at dette Beløb ikke vilde holde, hvis Krigssituationen vilde vedvare. Beværterafgifterne var opførte med det sædvanlige Beløb, uagtet der skulde foretages en Revision den 1. April, idet man var gaaet ud fra, at der ikke skete nogen større Forandring i de Forhold, der berørte Kommunen finansielt. Alt dette var Budgetudvalgets Mindretal gaaet med til af Hensyn til Situationen. Under andre Forhold, vilde det have været givet, at der ikke vilde have været Enighed om Brolægningsvæsenets Budget. Af de udskudte

Brolægningsarbejder skulde Taleren særlig nævne: Brolægning af Gaden mellem Spanien og Havnevej, 17500 Kr. Af Hensyn til den ny Havn var det næppe heldigt at holde dette Beløb tilbage. Den ny Havn var i god Udvikling; der var lejet Areal ud til et stort Pakhus til Oliemøllen, saa det var givet, at der vilde blive stor Trafik netop det paagældende Sted. Havde Taleren været fuldt klar over Vejens Vigtighed, før Budgetforslaget blev færdigt, vilde han have forsøgt at holde dette Beløb. Gaden kunde næppe undværes, saa det fortjente at overvejes, om Beløbet ikke skulde tages op. Under andre Forhold vilde Mindretallet sikkert have forlangt Omlægning af et Stykke af Klostergade, til en Udgift af 10000 Kr. og ligeledes af Fredensgade fra Sønderalle til Banegaarden til Beløb 18000 Kr. Endvidere burde der i større Udstrækning været bevilget Penge til Indlæg af W. C. i Skolerne. Der var kun Forslag om at indrette W. C. i Skolerne i Christiansgade og Ny Munkegade. Det saa ikke godt ud, at Kommunen selv gik saa langsomt frem med Gennemførelsen af denne Reform. Skulde det vare lige saa længe med de øvrige 5 Skoler, vilde der gaa adskillige Aar, inden Kommunen selv gennemførte det, som den pressede andre til. Iøvrigt afveg Brolægningsvæsenets Budget kun ca. 1000 Kr. fra Budgettet for indeværende Aar, men Kommunens Bidrag var denne Gang noget mindre, de privates noget større; Arbejdsmængden blev væsentlig den samme. Under et normal Aar vilde det ligeledes være givet, at Mindretallet ogsaa vilde have forlangt Opførelsen af en Arbejdsanstalt. Det blev hævdet fra alle Sider, at der var stor Trang til en saadan Anstalt, og ligeledes at den vilde blive en god Forretning for Kommunen. Maaske kunde denne Anstalt komme af det ekstraordinære Laan til Kommunerne, hvis Laanevilkårene blev antagelige. Der var opført 2000 Kr. til Forarbejderne for Opførelsen af en Forbrændingsanstalt - Efter Overslaget vilde der altsaa være at paaligne 120000 Kr. mere i Formue- og Lejlighedsskat. Dette Beløb udgjorde ikke engang det, som Krigssituationen direkte vilde paaføre Kommunen, saa det vilde ses, at der vilde have været Nedgang i Skattebeløbet, hvis man havde haft normale Forhold. De 120000 Kr. var en direkte Følge af Dyrtiden, som bevirkede Forhøjelsen paa de forskellige Budgetter. Om det saa var paa Brandvæsenets Budget, var der en Forhøjelse i Anledning af Dyrtiden, nemlig 700 Kr. mere til Hestefoder, og en stor kommunal Institution havde ogsaa maattet forhøje Forplejningspengene fra 85 Øre til 90 Øre daglig. Ved at paapege de direkte Udgifter som Følge af Krigen vilde man i det hele taget komme langt over de 120000 Kr., som Budgettet var steget med. - Skønt Budgetudvalgets Mindretal havde vist megen Resignation, havde dette dog ikke været Flertallet tilstrækkeligt. Flertallet, altsaa de to konservative Medlemmer og Formanden,

havde knebet for stærkt paa urette Steder. Dette gjaldt saaledes overfor Hjælpekassen, til hvilken der kun var opført 87500 Kr. ligesom i de to foregaaende Aar. Naar Tilskudet var det samme som i Fjor, betød det i Virkeligheden, at Kassen fik mindre, idet Statens Tilskud var opført med 15000 Kr. mod 13,500 Kr. i indeværende Aar. Det blev altsaa en Nedgang i Kommunens Tilskud til Hjælpekassens almindelige Opgave. Dette var i høj Grad urigtigt, navnlig fordi over Halvdelen af Beløbet medgik til faste Understøttelser, som jo selvfølgelig maatte forøges med 10-15 % paa Grund af Dyrtiden. Ganske vist kunde det siges, at de to Tillægslove i Anledning af Krigen hjalp noget, men disse Love havde deres særlige Formaal og var kun for Nemheds Skyld knyttet til Hjælpekasserne. Fra Hjælpekassens Bestyrelse forelaa der et Andragende, som var enstemmigt vedtaget, om Forhøjelse af Tilskudet til 100000 Kr. At alle Bestyrelsens Medlemmer var enige om at søge denne Forhøjelse, maatte dog sige noget. Der var noget demoraliserende i, at Højre satte Medlemmer ind i Hjælpekassens Bestyrelse til at varetage de Interesser, de konservative ønskede varetaget, men at Byraadets Højre desuagtet ikke tog Hensyn til disse Medlemmers Mening. Højres Byraadsmedlemmer vilde altsaa være Formyndere for dets Hjælpekassemedlemmer. Dette saa ikke godt ud og var i Virkeligheden ret uforsvarligt. Budgetudvalgets Mindretal holdt paa, at Hjælpekassebestyrelsens Andragende skulde imødekommes, fordi Fødevarernes Prisstigning gjorde det nødvendigt, og fordi der var kommet Meddelelse om, at Det forenede Damskibsselskab vilde føre 50 Arbejdere fra Esbjerg og hertil, hvilket naturligvis vilde overflødiggøre noget af den nuværende Arbejdskraft og derved paaføre Hjælpekassen ny Byrde.

-Paa et enkelt Punkt vilde Mindretallet spare, medens Flertallet ønskede at give Pengene ud. Flertallet ønskede nemlig at opføre 11000 Kr. til at anskaffe Automatlygter for, medens Mindretallet sluttede sig til Belysningsudvalgets Mindretal, som anbefalede at spare dette Beløb i Aar. Det var klogt i Aar ikke at skabe flere arbejdsløse end nødvendigt, og selvfølgelig vilde Automatlygterne overflødiggøre nogen Arbejdskraft. Dertil kom, at Automatlygterne næppe endnu var saa fuldkomne, at Indførelsen af dem burde forceres for stærkt.

-Taleren vilde bringe Budgetudvalgets Flertal og Skoleudvalget en Tak, fordi man var gaaet med til at opføre Beløbet til Indretning af en Skoletandklinik, og ligeledes vilde han sige Kirkegaardsbestyrelsen Tak for Indstillingen angaaende Krematoriet. Det var kun beklageligt, at det frisindede Ministerium ikke kunde gaa med til at bygge Krematoriet i umiddelbar Nærhed af Kapellet. Dette havde imidlertid ikke meget at sige, da det kunde

bygges saaledes, at det ikke blev fjernet ret langt fra Kapellet. Under alle Omstændigheder var det glædeligt at se, at man nu kunde enes om at løse denne Sag paa en heldig Maade. Endelig vilde Taleren takke for, at Beløbet, 25000 Kr., stod opført under det, der skulde affholdes af Laan. Det Beløb, der i Aar skulde tages af Laan, var noget mindre end sædvanlig, saa der blev forhaabentlig Raad til at anvende de 25000 Kr. til Krematoriet. Den 31. Marts vilde der efter Beregningen være 1300000 i Behold af Laanet af 1909, og selv om en Del af denne Sum var "ude at svømme", saa blev der dog nok Raad for den lille Sum til Krematoriet - Siden Laanet paa de 6 Millioner var blevet stiftet i 1909, var der hvert Aar gennemsnitlig brugt 482000 Kr. af det, i Aar endda en Del mindre, nemlig kun knap 277000 Kr. Udgiften paa de 25000 Kr. kunde derfor bæres og vilde jo ogsaa skaffe noget Arbejde, hvilket var meget værd. Dersom der ikke skete noget ekstra med Hensyn til at skaffe Arbejde, vilde 1915 blive et frygteligt Aar særlig for Bygningshaandværkerne. Næsten alle Bygningshaandværkere: Tømrere, Murere, Bygningssnedkere og Malere, gik ledige, hvad naturligvis ogsaa forringede Kaarene for de handlende og næringsdrivende, og desværre var der ikke Udsigt til privat Byggeri. Forhaabentlig vilde derfor det store Projekt om Flytning af Banegaarden blive gennemført, saaledes at der kunde blive skaffet Arbejde for Bygningshaandværkerne. Sagen kunde løses nu, saa de, der modsatte sig Løsningen, paatog sig et Ansvar, der ikke godt kunde bæres overfor den By, de tilhørte. - Der var kommet Andragende om Dyrtidstillæg fra Brandfolkene, Sprøjteførene og Maalerkontrollørene, men Lønudvalget havde enstemmigt indstillet ikke at give noget Dyrtidstillæg, og til dette Standpunkt havde Budgetudvalget sluttet sig. Det samme Standpunkt var taget overfor Kommunens Arbejdsmænd, der havde søgt om et Dyrtidstillæg af 10 %, og overfor Kontorassistenterne. Budgetudvalgets Mindretal skulde gerne indrømme, at Kommunens Arbejdsmænd langt fra var godt stillede, men mente dog, at det vilde være urigtigt af Hensyn til disse Folk at lægge forøget Skattebyrde paa Folk, der var langt daarligere stillet. Desuden vilde det heller ikke være heldigt at give en bestemt Procentdel af Lønnen i Dyrtidstillæg, idet de højestlønnede derved vilde faa mest, og de lavestlønnede mindst, medens det omvendte snarere burde være Tilfældet. Til Teatret var der opført de sædvanlige 10000 Kr. til Orkestret foruden Forlystelsesskattens Eftergivelse, og endvidere var der forhandlet om et yderligere Tilskud paa 1450 Kr., som vel ogsaa vilde blive bevilget, hvis Beløbet kunde komme ind paa anden Maade, ved Udlejning af Orkesteret eller lignende. Der var blevet andraget om et ugentligt Fridøgn for Politiet, hvilket naturligvis maatte anses for en rimelig Fordring, men Udvalget havde alligevel ikke ment at

kunne anbefale Andragendet, fordi Politimesteren hævdede, at det vilde medføre, at Politistyrken maatte forøges med 5 Mand. Derimod kunde Udvalget anbefale, at der blev bevilget 1300 Kr. saaledes at Politibetjentene kunde blive Medlem af en Sygekasse. - Under Budgetbehandlingen var Spørgsmaalet blevet rejst om Lejeafgiften for Byfogdens Lokaler i Ting- og Arresthuset, og det var blevet henstillet til Politimesteren at søge Lejeafgiften sat op, hvilket Politimesteren beredvillig havde lovet. Lejen var nu kun 1200 Kr., og deraf medgik de 800 Kr. til Belysning og andre Udgifter, saaledes at den egentlige Leje kun var 400 Kr., hvilket naturligvis var ganske meningsløs lidt for de store Lokaler og navnlig lidt i Forhold til, hvad Byen selv maatte betale for de Lokaler, den lejede. For Byraadskontorets langt ringere Lokaler betalte Kommunen aarlig 1400 Kr. i Leje, foruden 500 Kr. til Brændsel og Rengøring, altsaa ialt 1900 Kr. I Forhold hertil maatte Lejen for Byfogdens Lokaler sættes meget betydeligt op. Adskillige af Kommunens Funktionærer betalte ligeledes for lidt for Bolig, Lys og Brændsel. - Fra Politiets Side var der stillet Krav om Bevilling af 600 Kr. til Hundefoder. Taleren gik nødig med til at optage dette Beløb paa Budgettet, men paa den anden Side var der ingen Mening i, at Betjentene selv skulde bære Udgiften til Politihundenes Fodring. Foreløbig var Posten imidlertid skudt ud, fordi Politimesteren havde lovet at læsse Udgiften over paa Politikassen.

-Et Andragende fra "Kvindehjælpen" om et yderligere Tilskud paa 1000 Kr. havde Budgetudvalget ikke ment at kunne anbefale. - I en enkelt Sag dannedes Budgetudvalgets Flertal af Formanden og Socialdemokraterne, nemlig i Spørgsmaalet om at udnævne Kontorassistent Agger til Fuldmægtig. For en Tid siden var en anden Kontorassistent blevet udnævnt til Fuldmægtig, og Flertallet mente, at det kun var retfærdigt nu at lade Agger følge med. - En anden Navneforandring var foretaget derved, at et Flertal havde forlangt den botaniske Have og det kommunale Gartneri kaldt "Haven ved Vesterbro". Dette var naturligvis ganske betydningsløst. - Til en Sundhedsbetjent var der forlangt 200 Kr., hvilket Taleren ikke kunde være med til, da der ikke var Tale om nogen Tjenesteforandring, men kun om et Tillæg. - Der var ingen Anledning til at anstille finansielle Betragtninger, da alt naturligvis laa i det uvisse. Fra alle Sider var der vist god Villie til i Aar ikke at gøre Byrden for Skatteyderne større end nødvendig. Under normale Forhold vilde der ingen Stigning blive i Skatteprocenten; om der blev det nu, var ikke let at sige. Mange havde haft mindre Indtægt end ellers, men ogsaa mange havde haft meget større Indtægt i Anledning af Krigsforholdene. Set under et var Skatteevnen næppe forandret synderligt, men det kom selvfølgelig an paa, om Ligningskommissionen kunde finde de store Indtægter. Det var en

smuk Opgave for Ligningskommissionen at finde de store Indtægter og lette Byrden for de Borgere, der havde tabt ved Krigsforholdene. - Taleren kunde ikke nægte sig den Fornøjelse at kaste et lille Blik tilbage paa det kommunale Styre. Man maatte da konstatere, at de Budgetter, som var lagt af det socialdemokratiske Flertal fra 1909 til 1913, havde holdt. Det sidste, for 1913-14, blev kaldt kunstigt, men gav dog et Overskud paa 2700 Kr., uagtet det nedsatte Skatteprocenten med 1. I de 4 Aar fra 1909 til 1913 var Kassebeholdningen blevet forøget med flere Hundrede Tusinde Kroner. Kommunens Formue var i stadig Stigning og var nu oppe paa næsten 11 Million Kr. Det første Budget, som lagdes af det konservative Flertal, havde bragt Kassebeholdningen 42000 Kr. ned. Det skulde indrømmes, at dette for største Delen skyldtes ekstraordinære Forhold, men det skulde dog siges, at man skulde være noget varsom med at beskyjde Socialdemokraterne for Ødselhed, for Kendsgjerningerne viste, at der ikke var blevet styret bedre siden end før 1913. For en By i Udvikling kunde der ikke regnes med en nedadgaaende Skatteprocent, uden at man fik en fornuftig mellemkommunal Beskatning og højere Grundskatter. Fra socialdemokratisk Side kunde der intet indvendes imod Grundskatter; det var de konservative Partier, der bestræbte sig for at beskytte Grundejerne. Det kunde vel siges, at Huslejen vilde stige, hvis Grundskatterne steg, men nogen Sikkerhed herfor havde man ikke; men i en By som Aarhus med mange store Fabrikker og Pakhuse vilde en Forhøjelse af Grundskatten betyde ikke saa lidt. Hvad der skulde til, det skulde til, det havde den konservative Side af Byraadet lært at regne med i det Par Aar, der var gaaet siden sidste Byraadsvalg. Beskyldningen mod Socialdemokraterne for Ødselhed havde kun skadet Bestræbelserne for en bedre Skatteordning, idet det havde faaet Udseende af, at Skylden for den høje Skatteprocent laa hos Kommunalbestyrelsen selv. I Aar lagde Højre gennem Belysningsvæsenet en inddirekte Skat paa Beboerne af 147000 Kr. mere end Socialdemokraterne i 1913-14. For dette Aars Budget var Belysningsvæsenet Nettooverskud 82000 Kr., hvilket maatte kaldes rigeligt, men i Aar var det 147000 mere. Hvis denne inddirekte Beskatning ikke blev drevet, vilde Skatteprocenten stige 5/6 % ud over den Stigning, som de 120000 Kr. vilde bevirke. Denne inddirekte Beskatning var ikke retfærdig, og den hæmmede ogsaa Gennemførelsen af en retfærdigere Skattelovgivning.

Mikael Johansen vilde i Anledning af, at Hr. Simonsen flere Gange havde talt om "det konservative Flertal", ønske, at Afstemningen vilde vise, at der virkelig var et konservativt Flertal. Skulde dette ikke vise sig at være Tilfældet, burde Hr. Simonsen værne sig af med at tale om "det konservative Flertal". Havde der været et konservativt Flertal i Byraadet,

skulde Skatteprocenten nok have været nede paa 10 % eller deromkring ved. - Taleren skulde i Modsætning til Hr. Simonsen ikke sige ret meget om det foreliggende Budgetforslag. Det var rigtigt, at Budgetudvalget i det væsentlige havde været enigt om at spare, hvor spares kunde, men det maatte huskes, at mange, ja de aller fleste af Udgifterne var bestemte af Lovene. Vilde man derfor forhindre en Forhøjelse af Skatteprocenten eller endog naa til Nedsættelse, hvad jo var i høj Grad ønskeligt, var den eneste Vej at forhøje Indtægterne, altsaa i Virkeligheden forhøje de indirekte Skatter eller Afgifter. Noget i den Retning kunde ske ved at forhøje Sygehustaksterne, hvad et Flertal i Budgetudvalget ogsaa havde gjort paa det foreliggende Budgetforslag. I Virkeligheden var de foreslaaede Forhøjelser for smaa, nemlig kun 50 Øre paa Fællesstue og det øvrige i Forhold hertil, og hele Merindtægten vilde da heller ikke beløbe sig til mere end 18-19000 Kr. Der var ingen Mening i at blive staaende ved de Takster, der var blevet fastsat i forrige Aarhundrede, eftersom alt nu kostede meget mere end den Gang. - Udgiften til humane Foranstaltninger androg her i Byen nu et Beløb paa ca. 1115000 Kr., hvilket var 147000 Kr. mere end paa indeværende Aars Budget, uagtet Byen var gaaet tilbage i Indbyggerantal, i hvert Fald stagneret. Dertil kom Udgifterne til Skolevæsenet, 753000 Kr. De humane Foranstaltninger og Skolevæsenet kostede altsaa nogenlunde det Beløb, som skulde udskrives i Formue- og Lejlighedsskat. Det var i det hele taget forbavsende, hvor de humane Udgifter var steget og vedblivende steg, og desuagtet steg Fattigvæsenets Budget Aar for Aar, i Aar med 39000 Kr., skønt Byen var gaaet ned i Indbyggerantal. Da Alderdomsloven blev givet, blev det sagt, at Udgifterne til Fattigvæsenet vilde gaa ned, men de var tværtimod steget hvert eneste Aar. Det var godt nok at være Foregangsby, men der maatte ogsaa spørges, om man havde Raad dertil, og om man var i Samklang med andre Byer, ellers trak man blot de uheldige Elementer hertil. - Et enkelt Udvalg, Slagtehusudvalget, mødte i Aar med et Underskud paa 7693 Kr. Dette burde forandres, saa Taleren vilde henstille til Udvalget at skaffe Balance. Han vidste vel, at dette kunde blive vanskeligt, men Slagtehuset burde i hvert Fald betale sig selv. - Der syntes at blive brugt vel meget til de offentlige Lystaanlæg. I Aar var der budgetteret 44000 Kr., hvilket vel var 5000 Kr. mindre end i Fjor, men men da var der ogsaa opført forskellige Udgifter engang for alle. I en saa kritisk Tid som den nuværende maatte Lystaanlægene vente, saa Taleleren vilde henstille til vedkommende Udvalg at spare det mest mulige. Iøvrigt syntes de kommunale Anlæg ikke at blive holdt saa godt som tidligere. En af Pinsedagene havde Taleren saaledes bemærket, at Anlægget i Dalgasavenue ikke var rensset. Man maatte dog kunne forlange, at Anlægene blev holdt

rene. Taleren vilde gerne have Byen forskønnet, men man maatte vente med den Slags til bedre Tider. Man behøvede ikke at være i Besiddelse af Spaadomsevne for at forudsige, at hvis Byens Udgifter, navnlig til humane Foranstaltninger, skulde blive ved at stige, som de var steget siden Aarhundredets Begyndelse, saa vilde Skatteprocenten stige saa stærkt, at man aldeles ikke kunde være tjent dermed. Taleren vilde i denne Forbindelse henstille til de Borgere, der havde Tendens til at flytte ud i Skattelyene, at blive i Byen og bære Byrderne sammen med de andre Borgere. Derved vilde de udvise den rette Bypatriotisme. Det vilde være særdeles ønskeligt, om disse Borgere blev herinde, navnlig saa længe de alvorlige Tider varede. Forhaabentlig vilde de betænke sig to Gange, før de flyttede ud i Skattelyene. Hvis Bykommunerne var for flotte, hvad mange jo mente, vilde det maaske være passende at overveje, om man ikke herhjemme ligesom i Norge burde faa en fast Skatteprocent.

I Norge maatte Skatteprocenten nemlig ikke gaa højere end til 10 % uden Ministeriets Tilladelse. Kunde man ikke naa saa vidt, kunde man maaske dog naa til at tildele hvert Udvalg det Beløb, som Kommunen havde Evne til at ofre paa vedkommende Sag. Ved en saadan Ordning vilde man blive nødt til at sætte Tæring efter Næring. Det var alvorlige Tider baade for Skatteyderne og for Kommunerne. Taleren vilde derfor henstille til Byraadets Flertal, de socialdemokratiske og radikale Medlemmer, at lægge Pres paa den radikale Regering for at faa denne til at stille Forslag om og gennemføre Skattekommissionens Forslag, ikke blot om den mellemkommunale Beskatning og Selskabsbeskatningen, men ogsaa om at lade Staten overtage Udgifterne til Medicinalvæsenet og Politivæsenet. Kundedette blive gennemført, skulde det nok hjælpe. Men i hvert Fald kunde Erhvervsbeskatning, Selskabsbeskatningen og Ejendomsskatterne forelægges. I Skattekommissionen var Repræsentanterne for Grundejerne gaaet med til at forhøje Ejendomsskatterne i Betragtning af, at man hellere maatte give noget mere i Ejendomsskat end have Lejlighederne staaende tomme. I København udgjorde Ejendomsskatterne de 50 %, i Odense 24 %, i Aalborg 20 %, i Horsens 18 %, i Randers 20 %, men i Aarhus kun 13 %. Den nuværende Regering havde vist, at den kunde faa vigtige Love gennemført i Løbet af faa Dage, saa det var ganske uforstaaeligt, at den syntes at mangle Evne og Villie til at forelægge Forslag om en retfærdigere Ordning af de kommunale Skatteforhold. Naar Landkommunernes Skatteprocent omkring Aarhus var fra 1,20 % til 4 %, var det naturligt, at de lukrerede paa Byens Bekostning. Medens Højre havde Regeringen anmodede man Højremedlemmerne om at paavirke Regeringen; nu

havde man en radikal Regering, saa nu var det Socialdemokraternes og de radikales Tur at gøre deres Indflydelse gældende. Efter at Gehejmeetatsraad Bramsen var død, var det ikke længere Landstingets Højre, der var Skyld i, at Skattelovene ikke blev gennemført, det var i det hele taget ikke Rigsdagens Skyld, idet den jo ikke kunde foretage sig noget, før Regeringen vilde. - Desværre var man for et Par Aar siden gaaet ind paa at give Direktør Krager paa Observatoriet en Gage af vistnok 3000 Kr. aarlig, uagtet han efter Overenskomsten ingen Gage skulde have. Det sagdes, at Kragers pekuniære Forhold nu atter var blevet forbedrede, og Taleren vilde derfor henstille til ham at give Afkald paa Gagen, og ligeledes vilde han henstille til Forskønnelsesudvalget, om det ikke kunde ordnes saaledes, at Krager selv kom til at betale Udgifterne ved Driften af sin store Have. Endvidere ønskede Taleren at henstille til Formandens Undersøgelse, om de 300000 Kr., som man fik for Fodfolkskasernen, ikke kunde fordeles paa 2 Aars Budgetter, saaledes at de indgik i den almindelige Kassebeholdning. Forhaabentlig vilde Formanden forsøge at opnaa den fornødne Tilladelse dertil. En saadan Ordning vilde bidrage noget til at lette Skattebyrden. - Taleren vilde gentage sit Ønske om, at der maatte være et konservativt Flertal i Byraadet, naar der skulde stemmes om et Forslag, som en af Talerens Partifæller snart vilde fremkomme med, om Forhøjelse af Gas- og Elektricitetspriserne. Taleren havde aldrig lagt Skjul paa, at han var en Ven af den indirekte Beskatning, og at han ansaa denne for en heldig og nødvendig Beskatningsform. Naar Budgettet ikke var steget mere, end Tilfældet var, skyldtes det Sparsommelighed paa alle Omraader ogsaa overfor Funktionærer, der i og for sig fortjente et Løntillæg. Forhaabentlig vilde Byraadets radikale Medlem, der jo var valgt paa samme Program som de konservative Medlemmer, derfor støtte Forslaget om at skatfe Kommunen en forhøjet Indtægt.

Møller bekræftede, at man i Budgetudvalget havde bestræbt sig for at lægge saa beskedent et Budget som muligt. Alligevel havde det ikke været muligt at bringe Udgifterne længere ned, end at det vilde blive nødvendigt at ligne 120000 Kr. mere paa Formue og Lejlighed end i Fjor. Havde man saa endda i Aar ligesom tidligere kunnet trøste sig med, at der var kommet flere Skatteydere, men Forholdet var vel desværre, at der var færre end i Fjor. I det hele taget syntes der at ske en Forskydning i Byens Befolkning, idet flere og flere flyttede ud af dem, der skulde betale, men var Tilgang af dem, der ikke kunde betale. Naar man gennemgik de store Beløb, der blev brugt til humane Formaal, kunde man ikke undgaa at bemærke, hvor trist det hele saa ud, naar saa stor en Del af Befolkningen helt eller delvis skulde leve af det offentligt. En Sammenligning mellem de 10 sidste Aar gav et Billede af

Udviklingen, og en saadan skulde Taleren fremkomme med, idet han dog maatte bemærke, at Statens Tilskud var medregnet. I Aaret 1905-6 . var der til Fattigvæsenet budgetteret 180975 Kr., til Hjælpekassen 15000 Kr. og til Alderdomsunderstøttelsen 174700 Kr. For Aaret 1915-16 var Beløbene henholdsvis 409300 Kr., 87500 Kr. og 469150 Kr., foruden at der til Arbejdsløshedsunderstøttelsen var opført 30000 Kr. og til Børn af Enker 35500 Kr., ialt 1031450 Kr. imod 370675 Kr. i 1905-6. Der var altsaa en Stigning i disse 10 Aar paa over 660000 Kr., og dertil kom yderlig i Renter og Afdrag 32225 Kr., saa Udgiften var næsten tredoblet. Blev det ved saaledes, vilde det komme til at se trist ud. Vilde man gaa ud fra, at hver understøttet Familie bestod af 5 Personer, hvad man jo sikkert nok kunde, og at hver saadan Familie blev støttet med 500 Kr. aarlig, betød det, at 10375 af Byens Indbyggere levede helt eller delvis af det offentligt, altsaa 20 % af Befolkningen. Endda var der ikke regnet med de 12000 Kr. til Skolebespisningen, Tilskudet til Samaritanen eller de ekstraordinære Tilskud i Anledning af Krigen. Næsten 100000 Kr. var disse Udgifter gaaet frem det sidste Aar. Ganske vist kunde det med nogen Ret siges, at en Del af Stigningen skyldtes de højere Priser, men Hovedgrunden var dog, at der kom flere og flere til, som ikke kunde klare sig selv. Den store By øvede Tiltrækning paa mange Maader, den bød paa gode Skoler og paa gode Arbejdsforhold for de kommunale Arbejdere, som jo vel ogsaa var bedre stillede her end i nogen anden By. Taleren mente ikke, at de kommunale Arbejdere fik for meget, men at de nok kunde arbejde lige saa længe som Arbejderne i andre Byer. Desuden var man flink i Aarhus med Tilskud til humane Formaal, man gav et stort Beløb til Hjælpekassen, og Byen havde i det hele taget Ord for humant Styre i enhver Henseende. Alt dette bidrog til, at der kom flere og flere, som ikke kunde klare sig selv. Naturligvis hjalp det heller ikke paa Tilstanden, at enkelte Blade med Flid gjorde opmærksom paa, hvilken Hjælp der kunde faas uden Fattighjælps Virkning, uden samtidig at pege paa, at enhver saa vidt muligt burde klare sig selv og ikke søge Hjælp, uden at der var haard Trang dertil. Spørgsmaalet var imidlertid, hvad der kunde gøres for at ændre dette Forhold. At spare paa Udgifterne var meget vanskeligt, da de fleste Udgifter var givet ved Lovene, men naturligvis maatte de begrænses, hvor det var muligt. Det gjaldt derfor om at finde ny Indtægter. Hr. Simonsen havde udtalt, at der gennem Belysningsvæsenet fandt en meget stor indirekte Beskatning Sted. Dette var dog ikke rigtigt, idet Overskudene ikke kunde kaldes for store, naar Hensyn toges til de store Summer, der var anbragt i Belysningsvæsenet. I København gav Belysningsvæsenet et forholdsvis betydeligt større Overskud. Endelig maatte det jo ogsaa

erindres, at større Gas- og Elektricitetsværker gav forholdsvis større Udbytte end smaa Værker, og at Arbejderne ved Københavns Belysningsvæsen arbejdede 9 Timer daglig, men her kun 8 Timer. Det var derfor givet, at man her, hvis man benyttede 60 Mand, skulde have 10 % mere, end man ellers skulde have. Ganske vist havde man, da Arbejdstiden blev nedsat til 8 Timer, ikke maattet antage flere Folk, men man kunde ellers have afskediget nogle. Som Forholdene stillede sig, vilde det være udmærket, om Gas- og Elektricitetspriserne kunde forhøjes noget, og i saa Henseende kunde Taleren meget vel tænke sig at stille et Forslag, hvorefter Priserne ikke vilde blive højere her end i andre Byer. Elektricitetsværket producerede 1235000 Kilowatt, som solgtes for 35 Øre pr. Kilowatt. En Forhøjelse til 40 Øre vilde betyde en Merindtægt paa 61750 Kr. uden at genere synderligt. Heri var Salget til Statsbanerne, Sporvejselskabet og til Motorbrug ikke medregnet. Der produceredes 5706142 kubikm Gas, som solgtes for 11 Øre pr. m³. En Forhøjelse til 12 Øre vilde da give en Merindtægt af 57000 Kr., og satte man Prisen til 13 Øre, vilde Merindtægten blive 114000 Kr. Trods saadanne Forhøjelser vilde Elektricitet og Gas ikke blive dyrere her end i de fleste andre Byer. De fleste Steder var Gasprisen 14 Øre, nogle Steder 13 Øre og kun 2 Steder nemlig i København og Horsens var den lige saa lav som hos os. Indtægten af de to Værker vilde da blive ca. 350000 Kr., hvilket ikke kunde siges at være for meget for Institutioner, der havde kostet 4-5 Millioner Kroner. Forhaabentlig vilde det konservative Flertal, som Hr. Simonsen saa ofte nævnte, holde sammen i denne Sag, for saa vilde Skatteprocenten ikke stige de 3/4 %, den ellers vilde stige med. Borgernes Indtægter var næppe blevet forøget, saa Skatteprocenten vilde ellers nok komme op paa 12 %, hvilket selvfølgelig ikke vilde gavne Byen. Til Eksempel skulde det nævnes, at Gasprisen i Aalborg var 12 ½ Øre, i Thisted 16 Øre, paa Frederiksberg 13 Øre, i Randers 13 Øre, og at Elektricitet de fleste Steder kostede 40 Øre. Disse Varer vilde altaa ikke blive dyrere end i andre Byer, selv om den omtalte Forhøjelse blev foretaget. At Belysningsvæsenets Budget havde kunnet lægges saa gunstigt, som Tilfældet var, skyldtes det heldige Kulkøb. Skulde man have foretaget Indkøbet nu, kunde man ikke have opnaaet en Pris af kun 19 Kr. København til Eksempel havde købt til en Pris, der var næsten 5 Kr. højere, og de fleste Byer havde budgetteret Kuliens til 27 Kr. Taleren vilde da henstille til Byraadet at se velvilligt paa Forslaget om at forhøje Priserne for Gas og Elektricitet. - I Belysningsudvalget havde Hr. Christensen taget Afstand fra Forslaget om at købe 210 Automatlygter til et Beløb af 11100 Kr. Taleren kunde ikke forstaa, hvorfor man i Aar ikke skulde købe saadanne Lygter, da det jo absolut ikke betalte sig at lade være, idet man

kunde spare to Lygtetændere, hvis man anskaffede Lygterne. Regnede man Forrentning og Afdrag paa Anskaffelsessummen til 10 % og de to Lygtetænderes Løn til 2400 Kr., blev Besparelsen 1290 Kr. Desuden vilde de paagældende Folk ikke blive arbejdsløse for det, eftersom de vilde faa Arbejde paa Gasværket, hvis de egnede sig til noget Arbejde der. Det var blevet sagt, at Automatlygterne endnu ikke var fuldkomne. Maaske var dette rigtigt, men de blev sikkert ikke bedre, end de var. Dersom Belysningsudvalgets Mindretal imidlertid kunde gaa med til den nævnte Forhøjelse af Gas- og Elektricitetspriserne, kunde det tænkes, at . Flertallet vilde anbefale, at Forslaget om at anskaffe de 210 Automatlygter udgik af Budgettet. - De nuværende Sygehustakster skrev sig fra 1893 og var altsaa 22 Aar gamle. I 1869 blev den almindelige Takst sat til 1 Kr. 33 Øre, i 1878 blev den forhøjet til 1 Kr. 60 Øre og i 1893 til 1 Kr. 70 Øre. Budgetudvalgets Flertal foreslog nu Taksterne forhøjet saaledes: Indenbys Patienter: Paa Fællestue fra 1 Kr. 70 Øre til 2 Kr. 20 Øre, Børn under 10 Aar fra 1 Kr. 20 Øre til 1 Kr. 70 Øre, paa Enestue fra 4 Kr. til 5 Kr., Sygekassemedlemmer paa Fællestue fra 85 Øre til 1 Kr. 10 Øre og udenbys Patienter paa Enestue fra 5 Kr. til 6 Kr. Dette var et saa beskedent Tillæg, som der overhovedet kunde være Tale om. Dog vilde der derved ikke alene vindes en direkte Indtægt paa 18-19000 Kr., men maaske vilde Forhøjelsen ogsaa bevirke, at der ikke blev presset saa haardt paa med at bygge flere Hospitaler. Efter de nugældende Takster kunde det slet ikke betale sig for de syge at ligge hjemme. Der var blevet indvendt, at det var en uheldig Tid og et uheldigt Sted at foretage en Takstforhøjelse, men Taleren gad dog vide, hvor man saa vilde begynde at spare eller skaffe højere Indtægt. Iøvrigt havde Budgetudvalgets Flertal ogsaa kun nøjedes med saa ringe en Forhøjelse i Haab om, at alle kunde slutte sig til den. Naar alt andet steg, var der ingen Grund til, at Sygehustaksterne ikke ogsaa skulde stige. - Der var kommet Henvendelse fra flere Funktionærer om Dyrtidstillæg, men Lønudvalget havde enstemmigt ment, at det ikke gik an at give noget Tillæg under den nuværende Situation, og samme Standpunkt havde Budgetudvalget taget. Hele Lønudvalget vilde sikkert gerne give Funktionærerne et Tilskud, hvis man blot havde Evne dertil. Det havde man imidlertid ikke, og desuden var de fastlønnede ikke de daarligst stillede. Lønudvalgets Beslutning var taget ikke mindst under Hensyn til Byraadets enstemmige Vedtagelse om, at der ikke under den nuværende Situation maatte røres ved Lønregulativet eller forandres ved nogen Funktionærs Løn. Det var derfor ret forunderligt at møde Forslag om at rykke Kontorassistent Agger op fra 8. til 7. Lønklasse, hvilket jo vilde være en Forandring i Lønregulativet i Strid med Byraadets Beslutning. Assistent Sørensen paa Kæmnerkontoret

søgte ligeledes om at blive Fuldmægtig og var lige saa berettiget dertil som Agger, ja mere fordi han havde 2 Aars højere Anciennitet. Forelaa der et gammelt Løfte om at oprykke Agger, maatte Kasseudvalget have givet det, Budgetudvalget havde i hvert Fald ikke. I et lignende Tilfælde havde Belysningsudvalget været enigt om at anmode Værkmester Jacobsen, som skulde op i en højere Lønklasse, naar Lønregulativet skulde forandres, om ikke at søge Tillæg nu. Skulde Agger nu flyttes op i en højere Klasse, vilde man være uretfærdig mod mange andre. Det var meget forstaaeligt, at Kommunebogholderen anbefalede Agger til at blive Fuldmægtig, enhver Chef anbefalede jo gerne en dygtig Mand, men Agger blev dog næppe dygtigere, fordi han fik Navneforandring. Dersom Agger fik Lønforhøjelse, havde Lønudvalget ingen egentlig Opgave mere; thi skulde det kun være Stødpude for Budgettet, kunde det lige saa gerne ophæves. Afdelingsingeniøren var ligesom flere andre holdt tilbage, fordi man ikke vilde oprykke enkelte Folk, saa Agger kunde ogsaa vente, til Regulativet skulde ændres. Taleren vilde derfor henstille til Budgetudvalgets Flertal at tage Forslaget om at optage Agger i Fuldmægtigklassen tilbage.

Samuelson betragtede Hr. Simonsen som sit Partis Ordfører og skulde derfor ikke komme ind paa Budgettets Enkeltheder. Han anerkendte de Herrer Simonsens og Moustens Arbejde i Budgetudvalget og var enig med dem i, at de forhaandenværende vanskelige Tider krævede Resignation, dog forekom det ham, at det var gaaet ret slemt ud over Brolægningsvæsenet. Brolægningsudvalget havde en elskværdig Formand, men det syntes, som om han havde været for elskværdig overfor Budgetudvalget i Retning af at lade Brolægningsvæsenets Budget beklippe. Det var nemlig lige ved, at Brolægningsudvalgets Formand ikke havde andet tilbage af det nævnte Budget end Papiret, hvorpaa Budgettet var skrevet, og det var i Særdeleshed de ny Arbejder, det var gaaet ud over. Brolægningsvæsenets Budget lød paa 161085 Kr. til ny Arbejder, men var af Budgetudvalget blevet nedsat til 27850 Kr., altsaa reduceret til ca. 1/6 af dets oprindelige Størrelse, uagtet de Gader, der var foreslaaet til Ombrolægning, trængte overordentlig meget dertil. Saaledes Vestergade fra Østre Møllesti til Garvergyde. Denne Gadestrækning dannede en Hovedfærdselsaae og var meget daarligt brolagt. Sidste Aar var en Del af Vestergade blevet brolagt, saa den nu omtalte Brolægning var kun en Fortsættelse, som vilde koste 18000 Kr. Ombrolægningen af Klostergade fra Guldsmædgade til Tangen til en Bekostning af 10000 Kr. var ogsaa strøget og ligeledes af Rosenkrantzgade, 18000 Kr., uagtet denne Gade var en ren Benbrækkergade ligesom

Fredensgade fra Sønderalle til Statsbanernes Administrationsbygning. Denne Gade var imidlertid ogsaa strøget, hvorved der udgik 35100 Kr. af Budgettet. Anlægget af Gaden bag Gasværket mellem Spanien og Havnen, som Belysningsvæsenet skulde bidrage til, og hvortil Brolægningsvæsenets Udgift vilde blive 9000 Kr., var strøget. Maaske kunde dette Gadeanlæg spares, men det var dog kedeligt at have en Forbindelsesgade liggende i en Tilstand, som meget lignede en Oplagsplads. Endvidere var der strøget 6000 Kr. til Brolægning af Læssøegade, 850 Kr. til Omlægning af Clemensbro, 7700 Kr. til Brolægning af Clausensgade, 7700 Kr. til Brolægning af Blichersgade, 2800 Kr. til Omlægning af Hallsvejs søndre Fortov, der var i en meget slet Tilstand, og 27000 Kr. til Ombrolægning af Frederiksalle fra Dagmarsgade til Sønderalle. Alle disse Brolægningsarbejder havde Brolægningsudvalget været enig om at foreslaa, men Budgetudvalget havde strøget de 5/6, saaledes at Summen var gaaet ned med 133235 Kr., fra 161085 Kr. til knap 28000 Kr. Dette var en Reduktion, som næppe kunde kaldes fuldt forsvarlig overfor Efterkommerne. En Mængde af Byens Gader var meget slet brolagt, saa der maatte fremtidig ofres noget mere, hvis man vilde opnaa at faa en taalelig Brolægning. - Taleren var ganske enig med Hr. Simonsen i, at man ikke burde forhøje Sygehustaksterne. Spareteoriene blev drevet vel vidt, hvis man skulde spare paa Udgifterne til de syge og lidende i Samfundet. Ligeledes var Taleren selvfølgelig enig med sit Partis Budgetudvalgsmedlemmer i, at Hjælpekassen maatte have de Penge, som den forlangte, og som hele dens Bestyrelse var enig om at anse for nødvendige. Naar Hr. Mikael Johansen kunde foreslaa, at man i Løbet af 2 Aar skulde spise de 300000 Kr. op, som Kommunen fik i Erstatning for Fodfolkskasernen, saa røbede Hr. Johansen, at han ikke egnede sig til at være Finansminister. Der vilde sikkert heller ikke være ret mange Byraadsmedlemmer, som vilde slutte sig til Hr. Johansens Forslag. - I Anledning af, at der var talt om Belysningsvæsenets store Overskud i Forhold til Overskudet da Taleren var Formand for Belysningsudvalget, vilde Taleren sige, at Hr. Christensens og Talerens Bestræbelser den Gang var gaaet ud paa, at de to Værker kunde give et passende Overskud, samtidig med at den indirekte Beskatning blev begrænset det mest mulige. Naar Værkerne gav et saa kolossalt Overskud som i Aar, saa var det en indirekte Beskatning, som navnlig ramte Smaaafolk. Alligevel syntes det, som om Hr. Møller endda ikke var tilfreds; thi han havde jo bebudet en yderlig indirekte Beskatning ved Forhøjelse af Elektricitetsprisen fra 35 Øre til 40 Øre og af Gasprisen fra 11 Øre til 13 Øre. Indtægtsforøgelsen vilde derved blive henholdsvis 61000 Kr. og 114000 Kr., altsaa i alt 175000 Kr. Hr. Møller tilbød en lille Handel: Hvis Socialdemokraterne vilde gaa med til

denne Forhøjelse, vilde han frafalde Kravet om Køb af flere automatiske Lygtetændingsapparater. Taleren troede imidlertid ikke, at Socialdemokraterne gik med til en Forhøjelse af den indirekte Beskatning paa 175000 Kr. for at beholde 2 Lygtetændere. - Det var meget rigtigt, at Kommunen fik for lidt i Leje af Politimesterens Lokaler i Ting- og Arresthuset. Maaske kunde Taleren gøre noget i Rigsdagen for at faa Lejen sat op, da han var Sekretær i Folketingsudvalget angaaende Retsbetjentenes Kontorhold. - Der var talt om Banegaardssagen. Herom kunde Taleren vanskeligt udtale sig ret meget, da han jo var Formand for det af Folketinget nedsatte Udvalg om denne Sag. Sagen laa endnu hos Udvalget, og ingen kunde vide, hvilken Plan der vilde blive gennemført. Dog kunde Taleren oplyse, at hele Udvalget var enig i at anse det af Arkitekt Fritz indsendte Forslag for ganske meningsløst.

Politimesteren skulde fatte sig kort og kunde saa meget lettere gøre dette, fordi der ikke var Stridsspørgsmaal paa Politiets Budget. Der var med god Grund talt om at vise Resignation, og den havde Taleren ogsaa vist. Hr. Simonsen havde nævnt den mulige Arbejdsanstalt. En saadan var Politiet naturligvis i højeste Grad interesseret i at faa oprettet, saa Taleren kunde anbefale Byraadet at tage Tanken op til grundig og velvillig Behandling. For Ordenen og Sikkerheden i Byen vilde det spille en meget stor Rolle at kunne anbringe de mange løse Eksistenser paa en Arbejdsanstalt. Disse ca. 100 Personer, som Politiet kendte saa særdeles vel, fordi det Gang efter Gang fik med dem at gøre, færdedes nu mest i Byens Periferi. De var meget generende og ydede et vist Kontingent til Forbrydelserne og Spektaklerne. Kunde man anbringe disse Folk paa en Arbejdsanstalt, vilde det være en stor Velgerning. Byraadets tidligere Flertal havde stillet sig meget velvillig til Tanken om at opføre en Arbejdsanstalt. Sagen var imidlertid blevet udskudt, men det vilde være overordentlig rart, om den kunde blive taget op igen, saa snart de økonomiske Forhold bedrede sig. - Taleren havde stadig udskudt at stille Forslag om en Forøgelse af Politistyrken, men der kom et Øjeblik, da en Forøgelse ikke mere kunde udskydes, og det Øjeblik var næppe langt borte. Ganske vist voksede Byen ikke mere, men ogsaa andre Momenter end Tilvæksten betingede, om man kunde nøjes med den nuværende Styrke. Et afgørende Moment var, at Politiets Opgaver voksede. Taleren havde i sin Embedstid som Politimester søgt at lægge Forholdene om, saaledes at den døde Vagt i Politiet blev mindre betydende, og at det levende, det hurtige og aktive, blev saa effektivt som muligt. Af denne Grund havde han stadig søgt at indrømme det civile Politi saa megen Udvikling som mulig og indrettet det cyklende Politi, som jo anderledes hurtigt

kunde komme omkring. Endelig havde han forøget Vagtjenesten, saaledes at der kunde tilkaldes Poliitiassistance i Løbet af ganske faa Minutter. Endvidere var der blevet indrettet et ridende Politi, og Nattjenesten var blevet forøget betydeligt i den Tid af Natten, fra Kl. 7 til Kl. 2, da de fleste Forbrydelser blev begaaet. Alt dette og mere til havde maattet tages et Sted fra, og Taleren havde derfor maattet indskrænke det patrouillerende Politi saa stærkt, at det ikke i Længden kunde gaa an. Mange mente vel, at de patrouillerende Betjente intet bestilte, men det var en meget stor Fejltagelse, idet de gjorde overordentlig megen Nytte bl. a. med at paase Gadernes Renholdelse, holde Opsyn med den almindelige Færdsel, paase Overholdelsen af Kørselsreglementet, holde Opsigt med Bøllerne, vaage over Sikkerheden paa Gaderne og meget mere. Alene Overholdelsen af Kørselsreglementet var en særdeles vigtig Opgave. Der skete ogsaa her flere Ulykker, end der burde, fordi Folk havde Uvillie mod at rette sig efter Kørselsreglementet. Blot det, at en Cyklist svingede i forkert Bue, havde meget at sige. Dersom Kørselsreglementet nøje blev overholdt, vilde over de 99 % af Færdselsulykkerne blive undgaaet. Dette store Arbejde paahvilede det patrouillerende Politi, saa det var en Fejltagelse, at det var unødvendigt. Den Styrke, som man nu havde til Raadighed til Patrouilleringen, var i Virkeligheden alt for lille, saa naar Resignationens Tid var forbi, vilde der komme Forslag om en Forøgelse. - Det var særdeles rimeligt, at Politiets Funktionærer stillede større Krav, efterhaanden som deres Arbejde forøgedes, saa Taleren var ikke blind for, at Kravet om et ugentlig Fridøgn var ganske berettiget. Naar han dog ikke i Aar havde kunnet gaa med dertil, skyldtes det, at Kravet ikke kunde imødekommes, med mindre Styrken fik en tilsvarende Forøgelse, løvrigt havde Taleren, straks han kom til Byen, sørget for at faa Betjentenes Fritid noget udvidet, men han skulde som nævnt gerne indrømme det rimelige i, at Betjentene hver Uge fik et Fridøgn. Det glædede Taleren, at Budgetudvalget havde sluttet sig til hans Forslag om at forøge Tilskudet til de civile Betjentes Beklædning og til Anskaffelse af Cykler. Disse Penge var vel anvendt. Det skulde indrømmes, at Lejeafgiften for Byfogedlokalerne var alt for lille. Aarsagen hertil var vist imidlertid, at den tidligere Byfoged havde haft en betydelig Udgift med at flytte Kontoret til Tinghuset, da dette var blevet bygget, og at Lejeafgiften derfor var blevet ansat saa lavt. Det var imidlertid en Rem, Staten skar af Kommunens Hud. Saalænge der ikke havde kunnet røres ved Talerens Kontorhold, havde der intet være at gøre ved denne Sag, men Kontorholdet skulde nu omordnes, og Taleren havde allerede indsendt Budgetudvalgets Skrivelse og bedt Justitsministeren fremme Sagen. Det glædede Taleren, at Budgetudvalget var gaaet med til Forøgelsen af Udgifter til Læge og

Medicin, saaledes at Betjentene kunde blive Medlem af en Sygekasse. Anledningen var den ny Lov om Medicinalvæsenet, hvorefter Stadslægen ikke mere var pligtig at være Læge for Politikorpset. Derimod var Taleren ked af, at Bevillingen, 600 Kr., til Politi hundenes Foder var blevet udsendt, idet Beløbet jo skulde bruges som Godtgørelse til de Betjente, der holdt Hundene. Paa den anden Side var det jo ret forstaaeligt, at Kommunen vilde holde denne Udgift knyttet til Politikassen. Om dette vilde lykkes, vidste Taleren ikke, men han skulde forsøge det. - Med Hensyn til Brandvæsenet skulde Taleren ikke sige ret meget, dog maatte han fremhæve, at det ikke i Længden kunde gaa an at udskyde Anskaffelsen af en Motorsprøjte. Forhaabentlig vilde den ikke blive savnet altfor meget, men ret længe kunde man ikke vente, inden den maatte anskaffes.

Christensen kunde slutte sig til det Standpunkt, de Herrer Simonsen og Moustén havde taget i Budgetudvalget, men var dog paa et enkelt Punkt, som han senere skulde omtale, ikke ganske enig med de Herrer. Der burde ingen Automatlygter anskaffes i Aar. Ude i Byens Yderdistrikter havde man Automatlygter, og man ønskede dem nu ogsaa i den indre By, uagtet de ikke havde vist sig at være ganske tilfredsstillende. Det skete saaledes, at en Automatlygte kunde brænde Dagen igennem, og det vilde naturligvis ikke se godt ud inde i Byen. Automatlygterne var i det hele taget langt fra fuldkomne, ja den ene Slags, man benyttede, var ganske umulig. En anden Side af denne Sag var, hvor længe man kunde tænke sig at blive ved med Gasbelysning i den indre By. Den elektriske Belysning gjorde stadig Fremskridt, og man havde nu faaet en Lampe, der var saa besparende, at den ikke brugte mere end det halve af, hvad de almindelige Metaltraadslamper brugte.

Spørgsmaalet var da, om det ikke vilde være billigere og bedre at benytte saadanne Lamper end at oplyse Gaderne med Gas. I hvert Fald burde man udsætte Anskaffelsen af flere Automatlygter, til man saa, hvorledes det stillede sig med de nye elektriske Lamper. Desuden vilde man jo gøre nogen Arbejdskraft overflødig ved at anskaffe Automatlygterne. - Hr. Møller havde overrasket Taleren betydeligt ved at bebude Forslag om at forhøje Gas- og Elektricitetsprisen. Hr. Møller burde have stillet sit Forslag i Udvalget, men det var ikke sket. I Øjeblikket var der aldeles ingen Anledning til at iværksætte nogen Forhøjelse. Efter Budgetforslaget vilde Gasværket give et Overskud paa godt 96000 Kr., saa der var absolut ingen Grund til at gøre Gassen dyrere. Hvis der havde været Udsigt til høje Kulpriser, kunde der maaske have været nogen Mening deri, men Værket havde jo sikret sig til Juli Maaned. Der syntes at være nogen Uoverensstemmelse mellem de Herrer Mikael Johansen og Møller om, hvad denne Forhøjelse skulde kaldes. Hr. Mikael Johansen kaldte den en

indirekte Beskatning, men Hr. Møller kaldte den en god Forretning. Hr. Johansen havde nu fremstillet sig som en Ven af indirekte Beskatning, men da der for en Tid siden var Tale om at forhøje Gasprisen, beklagede Hr. Johansen det meget, fordi Forhøjelsen vilde ramme de smaa. Dette sidste var fuldstændig rigtig; det var Smaafolk, der var de store Forbrugere af Gas, saa Forhøjelsen vilde blive en særlig Skat paa dem. Det vilde være meget beklageligt, om man skulde skride til at forhøje Elektricitetsprisen til 40 Øre, lige efter at man havde sat den ned til 35 Øre. Det skulde indrømmes, at det vilde blive noget vanskeligt at holde det budgetterede Overskud, hvis Kringen skulde vedvare, fordi Olieprisen var opadgaaende, hvorfor man maaske senere kunde blive nødt til at sætte Prisen paa Elektricitet op, men det vilde være ganske forkasteligt at forhøje Prisen paa Kogegas. Forhaabentlig vilde der heller ikke blive Flertal for et saadant Forslag. I det hele taget var Belysningsvæsenets Overskud mere rigeligt, end Taleren vilde gaa med til, hvis der ikke var ekstraordinære Forhold. - Taleren ønskede at gøre Brolægningsudvalget et Spørgsmaal vedrørende Kloakpumpestationen. Der var ved denne ansat en Formand med 1600 Kr. i Løn og en Medhjælper med 1400 Kr. Desuden stod der opført 500 Kr. til Kontorholdsgodtgørelse. Taleren ønskede at vide, om dette Beløb skulde bruges til Regnskabsføringen eller til Tilsynet, og om, hvem der skulde føre det egentlige Tilsyn med Pumpestationen. Det var meningsløst at ansætte en Mand, der ikke havde Maskinuddannelse. Nu vilde Reparationer og lignende komme til at koste betydeligt i Aarets Løb. Det vilde have været heldigt, om Brolægningsudvalget havde spurgt Byraadet, hvilke Folk der skulde ansættes. - Taleren kunde ganske slutte sig til Hr. Mikael Johansens Udtalelse om, at Slagtehuset burde bære sig, og at Udvalget burde søge at skaffe Balance. - Det var med Hensyn til Budgetudvalgets Forslag om at flytte Assistent Agger op i en højere Lønklasse, at Taleren ikke var enig med sine Partifæller i Budgetudvalget. Paa Belysningsvæsenet var der flere Funktionærer, der havde Løfte om Oprykning, men hvis Sag man ikke vilde fremme paa Grund af Byraadets Beslutning om ikke at forandre noget ved Lønregulativet under de nuværende Forhold. Taleren kunde derfor ikke stemme for, at Assistent Agger rykkede op. Det skulde indrømmes, at der kunde være god Grund til at regulere Lønningerne visse Steder, men man burde vente, til man kom under bedre Forhold og kunde foretage en samlet Revision. Sluttelig ankede Taleren over, at den foreslaaede Afløsning af Kirkebetjentenes Indtægter var ulige fordelt, og han henstillede, at man i hvert Fald nægtede at godkende den for Kirkebetjenten ved Frue Kirke foreslaaede Ordning.

J. C. Petersen bemærkede, at de nuværende Sygehustakster var fastsat i 1893, og at

Livsformødenhederne siden den Tid var steget betydeligt, saaledes at Kommunens Tilskud til Sygehusene var steget stærkt navnlig i de senere Aar. For 5 Aar siden var Udgiften 70000 Kr., i Aar derimod 185000 Kr., og Tilskudet vilde yderlig vokse, fordi flere Reformers maatte gennemføres, hvis Byens Hospitaler skulde komme paa Højde med Nutidens Krav. Fordringerne om Reformers var kommet ret pludseligt, fordi adskilligt i tidligere Tider var blevet forsømt, og adskillige Reformers burde langt tidligere have været gennemført. Af disse Grunde kunde Taleren slutte sig til Forslaget om at forhøje Taksterne. Iøvrigt var den foreslaaede Forhøjelse af 50 Øre paa Fællesstue og de øvrige Satser i Overensstemmelse hermed langt fra saa stor, som den syntes. Det maatte nemlig erindres, at de fleste Patienter paa Fællesstue var Sygekassemedlemmer, saaledes at Forhøjelsen kun blev 25 Øre. Endvidere maatte det huskes, at Patienterne nu fik Massage og medicinske Bade paa Hospitalet, medens de tidligere maatte betale særskilt for den Slags, efter at de var udskrevet af Hospitalet. Derved sparedes Patienterne for en Udgift, saa i Virkeligheden blev Forhøjelsen ikke synderlig stor, hvorimod den var fuldt forsvarlig.

-Som af flere Talere anført var det nødvendigt at vise Resignation, men naar Tilfældet var det, syntes Forslaget om at opføre 25000 Kr. til et Krematorium noget umotiveret. Et Krematorium kunde næppe anses for paatrængende nødvendig; efter Stadslægens Mening var Ligbrænding endog en Luksus, idet den nuværende Begravelsesform maatte anses for fuldt betryggende i sanitær Henseende, og at den i æstetisk Henseende var langt smukkere, stod ganske givet for Taleren, Paa dette Punkt kunde der nok resigneres, hvilket Taleren vilde henstille til Forslagsstillerne. Vel skulde Udgiften afholdes af Laan, men Laanemidlerne fik man nok Brug for til mere nyttige Ting. - Kunde det hjælpe, vilde Taleren gerne slutte sig til Hr. Mikael Johansens Henstilling til Borgerne om ikke at flytte ud i Skattelyene. Det vilde være smukt, om de Folk, der tjente store Penge i disse Tider, blev herinde og deltog i Udgifterne sammen med de øvrige Borgere i Stedet for at overlade de mindre bemidlede at bære de Byrder, som netop flød af de Forhold, hvorved de andre havde tjent deres Penge.

Mousten fandt den foreslaaede Takstforhøjelse for Sygehusene ret betydelig og anførte, at kun een By havde højere Takster, end vi nu vilde komme op til. Den almindelige Takst var i København 1 Kr. 20 Øre, paa Frederiksberg 1 Kr 20 Øre, i Odense 2 Kr., i Horsens 2 Kr. 50 Øre, i Randers 1 Kr. 60 Øre og i Aalborg 2 Kr., medens den fremtidig i Aarhus vilde blive 2 Kr. 20 Øre. For Sygekassemedlemmer var Betalingen paa Frederiksberg 90 Øre, i København 60 Øre, i Odense 75 Øre, i Horsens 85 Øre, i Randers 80 Øre og i Aalborg 75

Øre. Kun een By, Frederiksberg, var altsaa lidt over vor nuværende Takst, men ingen saa højt oppe, som vi fremtidig vilde komme, hvis Forøget blev vedtaget. For de statsanerkendte Sygekasser vilde det blive en Merudgift paa ca. 8000 Kr., hvilket vilde betyde ikke saa lidt for dem. Principielt vilde Taleren og Hr. Simonsen anbefale, at der ingen Forhøjelse skete, subsidiært at Taksten for Sygekassemedlemmer ikke blev forhøjet. Selvfølgelig vilde en Takstforhøjelse ikke udskyde Opførelsen af Sygehuse. - Taleren vilde henstille til Skoleudvalget at foranledige mere Rengøring i Skolerne. Der blev nu kun vadsket hver 14. Dag, hvilket ikke var tilfredsstillende, navnlig i Gymnastiksalene, hvor Støvet var meget generende. Ligeledes vilde han henstille, at Skolegaardene noget oftere blev skyllet. Der var undertiden et Ælte i Skolegaardene, som var ganske ødelæggende for Børnenes Tøj. Endelig vilde Taleren understrege Hr. Mikael Johansens Appel om Forelæggelse af Forslag til en ny kommunal Skattelov. Det var for galt, at Ministeren Gang efter Gang lovede at fremsætte Forslag, uden at det blev til noget.

N. Joh. Laursen bekræftede, at Skolevæsenets Budget i Aar kun udviste en forholdsvis ringe Stigning. Dette havde Skoleudvalget ogsaa gjort sig Umage for, idet det havde Følelsen af, at Resignation var paakrævet. At dette var lykkedes for Udvalget at opnaa saa ringe en Stigning, skyldtes i væsentlig Grad, at det havde ment at kunne nedsætte Udgiften til Vedligeholdelse af Lokaler, og at Justitsraad Bertelsens Pension bortfaldt. To Forhold bevirkede Forhøjelse af Skolebudgettet, nemlig Oprettelse af en Skoletandklinik og Indførelse af W. C. i et Par af Skolerne. For nogen Tid siden var det lige ved at blive en Kendsgerning, at der skulde oprettes en Skoletandklinik, men det var dog ikke blevet til noget. Nu forelaa der atter Forslag i saa Henseende fra Skoleudvalget, dog knap saa enstemmigt som en Taler havde syntes at mene. Alligevel kunde Taleren anbefale Forslaget. Hvad Indlæg af W. C. angik, havde Budgetudvalget været mere gavmild, end Skoleudvalget havde stillet Forslag om, idet man kun havde anmodet om at faa W. C. indlagt i een Skole, medens Budgetudvalget havde foreslaaet i to. Det kunde naturligvis være meget rart at faa W. C. i Skolerne, men det var dog saaledes, at de Penge, Kommunen tog fra en Lomme og lagde over i en anden, i Virkeligheden ikke øgede Velstanden synderligt. Det vilde sikkert være baade mere pædagogisk rigtigt og mere besparende at indlægge W. C. i kun een Skole og saa indlægge elektrisk Belysning i den anden. En saadan Ordning vilde den sidstnævnte Skole sikkert tage imod med Glæde, og den vilde medføre en Udgiftsnedgang, fordi der kunde spares mere ved elektrisk Belysning end ved Gasbelysning. Spørgsmaalet om Skolernes Rengøring var ret vanskeligt. At det

skulde være saa slemt med Støv i Gymnastiksalene, kom noget overraskende for Taleren, da der aldrig var klaget i saa Henseende, og da der i de fleste Gymnastiksale fandtes Midler til at afhjælpe Støv. Iøvrigt troede Taleren, at Skolelokalerne var nogle af de sundeste Lokaler her i Byen, og han tvivlede om, at Børnene levede under sundere Forhold, hvor de færdedes, end i Skolerne. Der blev givet ikke saa ganske lidt ud for at faa Støvet bort og holde Skolelokalerne rene, saa der var næppe Grund til at gaa til nogen gennemgribende Forandring i Ordningen. - Det var lykkedes Taleren at faa opført en Bevilling paa Finansloven paa 400 Kr. til den herværende Tuberkulosestation, som jo ellers kun havde 1/4 af Indtægten ved Høstblomstsalget at virke med. De 400 Kr. blev imidlertid kun givet paa Betingelse af, at Kommunen gav et lignende Beløb, og at Stationen kom under mere lægemæssig Kontrol. Hvad det sidste angik, kunde man forbaabentlig let komme overens med en Læge, og med Hensyn til det første vilde Taleren henstille til Budgetudvalget at tage imod et Ændringsforslag, saaledes at Stationen, der lededes af Fru Harboe, og som gjorde ikke ringe Gavn for Smaafolk, kunde faa Statstilskudet. - Taleren havde studeret det foreliggende Budgetforslag nok saa nøje, som han plejede at gøre, og han kunde udtale sin Anerkendelse af Budgetudvalgets Arbejde, der syntes præget af stor Omhu. Han skulde ikke komme dybt ind paa almindelige Betragtninger, da enhver Profeti om Fremtiden selvfølgelig ganske maatte svæve i Luften. Dog ønskede han at gøre nogle enkelte Bemærkninger om Forhold, som endnu ikke var nævnt. Det var blevet sagt, at der skulde udskrives 120000 Kr. mere i Formue- og Lejlighedsskat. Dette var dog ikke helt rigtigt. Vel stod den omtalte Sum nævnt, men man havde jo lige faaet en Akcidens afløsning, saaledes at noget var gaaet ud, som tidligere havde staaet paa Budgettet, og gaaet ind igen under et andet Navn. Det ny var, at Byens Borgere sparede 30000 Kr., som de ellers kom af med paa anden Maade, saaledes at det Beløb, der skulde lignes paa Formue- og Lejlighed, i Virkeligheden kun blev 90000 Kr. mere end i indværende Aar. -- Det havde nu vist sig, at Krematoriesagen havde haft godt af at vente, idet der tidligere forlangtes 85000 Kr., men nu kun 25000 Kr. Dette var for Taleren Hovedsagen. Havde nogen Lyst til at benytte Ligbrænding, skulde de have Lov dertil, og kunde der ved Ligbrænding spares Jord, var det heldigt. Naar der kun forlangtes 25000 Kr., havde Taleren intet imod at sætte Beløbet ind paa Budgettet. - Der syntes kun at være Uenighed om to større Spørgsmaal, hvoraf det ene var, om der skulde lægges paa Prisen for Gas- og Elektricitet. Hr. Samuelson havde rost sig af sammen med Hr. Christensen at have gjort sig hæderlige Anstrengelser for at faa Belysningsvæsenets Overskud nedbragt, forhaabentlig havde det været ved at sætte

Prisen ned, ellers var det jo ikke let at se, hvad fortjenstfuldt der var ved at reducere Overskudet. Der skulde være et vist Forhold mellem direkte og indirekte Skatter; det kom an paa, om de sidste stod i det rigtige Forhold til de indirekte Goder. Disse var store her i Byen. En Familie med 2 skolepligtige Børn havde saaledes en indirekte Fordel paa 160 Kr. alene hvad Undervisningssagen angik. Der var mange andre indirekte Fordele, og det var selvfølgelig, at disse, som Byens Kasse skulde betale, maatte komme fra Skatteklender. Derfor var det almindeligt og ogsaa rigtigt at finde det bedste Forhold mellem direkte og indirekte Beskatning. I København, hvor man trykkede sig ved at gøre de direkte Skatter for store for de uheldige Følgers Skyld, søgte man at faa noget ind ad indirekte Vej. Her i Byen var man vel nok nu naaet til det Punkt, at de direkte Skatter ikke gerne maatte blive højere, hvis der ikke skulde komme altfor uheldige Følger. Taleren kunde fuldt ud slutte sig til Udtalelserne om, at de, der havde deres rundelige Indtægt i Byen, ogsaa burde dele Byens Byrder. Et gammelt Ord sagde, at Adel forpligtede, det burde være saaledes, at Rigdom ogsaa forpligtede. Det burde siges tydeligt, at det ikke var en fin Maade at bære sin Borgerpligt paa at skynde sig ud af Byen, naar man troede at kunne spare en Skilling derved.

Taleren kunde gaa med til at forhøje Gasprisen til 12 Øre, ikke til 13 Øre, og til at forhøje Elektricitetsprisen som foreslaaet. Naar det saa stærkt var blevet fremhævet, at der var slettet 70000 Kr. af Brolægningsvæsenets Budget, skulde Taleren gøre opmærksom paa, at Brolægningsvæsenet ved Forlængelsen af Strandvejen fik et ret betydeligt Beløb. Angaaende Forslaget om Forhøjelse af Sygehustaksterne vilde Taleren gerne spørge Hr. Kjeld Sørensen, om Forslaget vilde medføre Forhøjelse af Statstilskudet. Endvidere vilde han understrege, at Sygehusene bød paa stærkt voksende Goder og Bespareser for Patienterne. Det var sikkert, at deres Drift var blevet meget dyrere. Med Hensyn til Banegaardssagen udtalte Taleren, at man ikke maatte tro, at Vedtagelse af Regeringens Forslag vilde medføre, at en stor Sum til Arbejde vilde komme her til Byen, idet der kun skulde anvendes 100000 Kr. det første Aar. Iøvrigt vilde det være ønskeligt, om der kunde komme noget ud af Overvejelserne om denne Sag. - Hr. Simonsen havde holdt en Lovtale over Socialdemokraternes Bystyre. Det var nu ikke saa heldigt at rose sig selv, man maatte hellere lade andre om at udtale Rosen. Det Byraad, som kom i 1913, maatte vedgaa Arv og Gæld efter det forrige, Gæld i højere Grad, Arv i mindre. Dette skulde Taleren dog ikke komme nærmere ind paa, men kun sige, at det nu drejede sig om at finde et saa hensigtsmæssigt Budget som muligt for det kommende Aar.

Kjeld Sørensen oplyste, at Sygekasserne ikke vilde faa mere i Statstilskud, fordi Sygehustaksterne forhøjedes. Noget andet var, at Forhøjelsen vilde medføre en Kontingentforhøjelse, hvoraf Staten skulde tilskyde en Femtedel. Det var en meget uheldig Tid at forhøje Sygehustaksterne; alle de forskellige Kasser, Arbejdsløshedskasser, Sygekasser o. s. v., var spændt saa haardt for, som de kunde taale, og en hel Del af deres Medlemmer var indkaldte, foruden at de daarlige Tider medførte, at Folk daarligt kunde betale, hvad de skulde. Det var fuldstændig rigtigt som fremhævet af Hr. Moustén, at Sygehustaksten her var fuldt saa høj som i andre Byer. Taleren paaviste nærmere dette ved statistiske Oplysninger. Det var en meget stor Forhøjelse, der var Tale om, og den vilde desværre betyde, at endnu en Del blev slettet ud af Sygekasserne og drevet over til Fattigvæsenet. Det kunde ikke være Eksemplet fra andre Byer, som havde bevirket Forslaget, og det var meget forstaaeligt, at Sygehusudvalget ikke var kommet med det. For Byen vilde Forhøjelsen betyde en Merindtægt paa 18-19000 Kr., men for Sygekasserne vilde den betyde en langt større Merudgift, idet de private Kliniker og Sct. Josefshospitalet naturligvis ogsaa vilde forhøje deres Priser. Ellers vilde man jo faa 2 Sæt Takster. Endvidere kunde det ogsaa befrygtes, at Rigshospitalets Takster vilde blive forhøjet som Følge af en Forhøjelse her. Sygekasserne levede under ret uheldige Forhold, men værre vilde de naturligvis blive, hvis Sygehustaksterne skulde forhøjes. Taleren maatte da meget fraraade at foretage nogen Forhøjelse og navnlig ikke i denne Tid. - Kritikken over Forskønnelsesudvalget havde i Aar ikke været saa slem som i Fjor. Naar dets Budget i Aar var gaaet ned med 6000 Kr., var man naaet det yderste, der kunde naas, idet ogsaa en meget stor Del af Forskønnelsesvæsenets Udgifter var givet. Taleren kunde selvfølgelig ikke vide, om et bestemt Anlæg en bestemt Dag ikke var blevet renset, men han troede, at Anlægene set under et blev holdt meget pænt. Men naturligvis havde man ikke Raad til at holde faste Folk hver Dag i alle Byens 30 Anlæg. - Det vilde være udmærket paa sin Plads at bevilge Hjælpekassen 100000 Kr., saaledes som dens Bestyrelse enstemmigt havde andraget om. Der var en vis Samvirkning mellem Hjælpekassen og Fattigvæsenet. Taleren havde ofte i Fattigudvalget lagt Mærke til, at Folk, der anmodede om Hjælp, havde sagt, at de ikke kunde faa af Hjælpekassen. Det var imidlertid Talerens Opfattelse, at det vilde være meget værd baade for Kommunen og mange af de paagældende Folk, om de kunde holdes udenfor Fattigvæsenet.

P. Petersen vilde takke Budgetudvalget for dets hæderlige Bestræbelser for at holde Budgettet nede. Derimod kunde han ikke takke Skoleudvalget for Forslaget om

Skoletandklinikken. Naar man havde kunnet undvære denne Institution til Dato, maatte man nok kunne undvære den et Aar endnu. Enkelte andre Poster kunde maaske ogsaa nok have været undværet, men alt i alt vilde Udgiften dog ikke være blevet ret meget mindre. Naar Udgiften saaledes trods al Knebenhed alligevel steg, var det forsvareligt at se sig om efter ny Indtægter. Derfor kunde Taleren anbefale de foreslaaede Sygehustakster og ligeledes Hr. Møllers Forslag om en beskeden Forhøjelse af Prisen paa Gas og Elektricitet. Naar man havde Valget mellem to Onder, enten denne Forhøjelse eller en højere Skatteprocent og dermed følgende Udflytning, var der ingen Tvivl om, hvad man skulde vælge. Der skete ingen Uret ved at forhøje Sygehustaksterne og Gas- og Elektricitetspriserne en Smule, thi foruden de af Hr. N. Joh.

Laursen omtalte indirekte Goder kom der direkte Goder for 1100000 Kr. til humane Formaal foruden Statens Tilskud paa 30000 Kr. En midlertidig Forhøjelse af visse Priser var bedre end en højere Skatteprocent. Priserne kunde nedsættes igen, men var Folk først flyttet udenfor Byen og havde bygget sig en Villa der, fik man dem vanskeligt ind i Byen igen. Forhaabentlig vilde man snart faa mere retfærdige Skattelove, men man kunde ikke regne med dem endnu, og derfor maatte man forøge Indtægten, hvor det var muligt. I denne Forbindelse skulde det siges, at Hr. Mikael Johansen havde gjort et stort Arbejde for at fremme en bedre Skattelovgivning. Kommunens Status saa godt nok ud paa Papiret, men nogen stor Fidus havde Taleren ikke til den. Han skulde ikke indlade sig paa at forudsige noget med Hensyn til Skatteprocenten. Nogle havde sikkert nok haft udmærkede Indtægter, men de fleste havde dog vist haft mindre end ellers. Desuden var Taleren bange for, at de sidste boede i Byen, men de andre udenfor, saa det vilde næppe stille sig saa godt med Skatteprocenten. Taleren vilde gerne bede dem, der agtede at flytte ud, om at betænke, at de skyldte at yde noget der, hvor de havde tjent deres Penge.

Jakob Jensen takkede Hr. Simonsen for den saglige Maade, hvorpaa han har forelagt Budgettet. Hr. N. Joh. Laursen var vist kommet til at fortale sig, da han gav Strandvejen Skyld for, at Brolægningsvæsenets Budget var blevet saa stærkt beskaaret. Var det Hr. Laursens Mening, maatte Taleren gøre opmærksom paa, at Strandvejens Anlæg var i fuld Gang, medens det var det kommende Aars Budget, man nu drøftede. Hr. N. Joh. Laursen var ligeledes kommet galt afsted, da han morede sig over det tidligere Belysningsudvalg; thi Hr. Laursen maatte dog vide, at Grunden til det mindre Overskud den Gang var, at Gasprisen var betydeligt lavere. Der var intet blevet oplyst om, at det nuværende Belysningsudvalg sparede mere end det tidligere. Ej heller havde Hr. N. Joh. Laursen været

heldig i sin Omtale af Krematoriet, idet Forholdet jo var, at den Sum af 85000 Kr., der var opført til et Krematorium, ligesom de andre Beløb paa Laanelisten var ganske kalkulatorisk, ligesom ogsaa alle havde ønsket Tegninger og Planer, før man skred til at bevilge Penge til Krematoriets Opførelse. Endelig var Hr. N. Joh. Laursen kommet noget kluntet fra sin Forklaring om, at der skete en Besparelse ved Akcidensaflysningen. Forholdet var jo, at Kommunen skulde ud med 30000 Kr. mere end hidtil, saa om nogen Besparelse var der ikke Tale. Det syntes, som om Hr. N. Joh. Laursen vilde fornægte Enstemmigheden i Skoleudvalget med Hensyn til Skoletandklinikken. Indstillingen var imidlertid forsynet med samtlige Skoleudvalgsmedlemmers Underskrift, saa Enstemmigheden kunde konstateres. Det var rigtigt, at Sagen var gaaet i Staa ved et særligt Tilfælde, men det skete dog først, da der skulde stemmes over, hvem der skulde lede Klinikken. Hr. N. Joh. Laursen havde tilraadet at indføre elektrisk Lys i Skolen i Ny Munkegade i Stedet for W. C. Det skulde indrømmes, at elektrisk Lys var bedre end Gas, og hvis der var Stemning for at give Skolen elektrisk Lys, skulde Taleren gerne gaa med, skønt dens Gasbelysning var rigtig god, men derfor kunde han dog ikke fravige Ønsket om at indlægge W. C., som jo havde stor sanitær Betydning. Da man byggede Ting- og Arresthuset, indlagde man med stor Bekostning W. C. Naar man kunde gøre dette for Fangerne, saa skyldte man ogsaa at gøre det for Børnene. Det var rigtigt, at det ene Byraad maatte vedgaa Arv og Gæld efter det andet, men netop derfor burde man ikke udskyde alle Udgifterne. Naar man forlangte af private Folk, at de skulde indlægge W. C., maatte det offentlige selv gaa i Spidsen, og det var aldeles ikke at gaa for radikalt frem at indlægge W. C. i to Skoler om Aaret. Hr. N. Joh. Laursen havde udtalt, at Skoleudvalget havde bestræbt sig for at holde Budgettet nede. Det passede imidlertid slet ikke. Budgettet var ikke steget saa stærkt som i de senere Aar, fordi man regnede med mindre Tilgang end sædvanlig, nemlig kun ca. 100 Børn imod ca. 500 Børn. Til Hr. Moustens bemærkede Taleren, at Overlærerne nok kunde hjælpe til, at Skolegaardene blev holdt i god Stand. Taleren havde nylig set flere af Skolegaardene, og de var alle rene og pæne. - Det var morsomt at høre Højremændenes Udtalelser ved denne Budgetbehandling. De talte alle om at spare, men ingen talte om, hvor der skulde spares. Det kunde ingen af dem paavise, og saa forlangte de ny Indtægter. Det vilde være stor Synd at forhøje Sygehustaksterne. Forslaget herom havde det Formaal, at udskyde Opførelsen af ny Sygehuse, altsaa at stille det kommende Slægtled, ligesom det nuværende var blevet stillet, nemlig overfor et forsømt Hospitalsvæsen. Det var forunderligt, at sunde Mennesker kunde tænke paa at forhøje

Sygehustaksterne. Det naturligste var at gøre Sygehusene saa let tilgængelige, at flere og flere syge lod sig indlægge i Stedet for at ligge hjemme under daarlige Forhold. Gode Sygehusforhold var en Fordel for alle, jo færre syge, der lod sig indlægge paa Sygehusene, jo større Udgift fik i Virkeligheden Samfundet. - Taleren vidste ikke, om det var rigtigt, at hver 6. Indbygger behøvede Understøttelse, men var det rigtigt, hvad Taleren vilde gaa ud fra, saa var det i høj Grad sørgeligt. Hvad Skylden var, havde Hr. Møller ikke talt om, ej heller om, hvad der kunde gøres for at hjælpe paa dette uheldige Forhold. Saalænge Frikonkurrencen regerede, vilde flere og flere ligge under i Kampen for Tilværelsen. Vilde Hr. Møller ikke have, at hvert 6. Menneske eller flere endnu skulde trænge til Understøttelse, saa maatte han hjælpe med til at skaffe Arbejde til enhver, der kunde og vilde arbejde. Nu kunde alle arbejdsdygtige og arbejdsvillige ikke faa Arbejde, og derfor maatte de hjælpes, som trængte dertil. Maaske vilde det betyde en højere Skatteprocent, det var muligt, i hvert Fald saa længe nogle kunde unddrage sig deres Skattepligt ved at flytte udenfor deres Erhvervskommune. Der var intet at sige til, at Folk flyttede ud paa Landet, tværtimod, man skulde blot ikke derved kunne unddrage sig at tage Del i Samfundsbyrderne. Hr. Møller havde udtalt, at man havde været heldig med Køb af Kul. Denne Udtalelse var Taleren glad ved, da det havde været ret svært i sin Tid at faa Belysningsudvalget med til det direkte Kulkøb. Det stod nu fast, at Hr. Møller havde fundet sig udmærket tilfreds med dette lille Stykke Kommunesocialisme. Forhaabentlig vilde det føre til, at Hr. Møller vilde hjælpe til at styre videre i den Retning. - Hr. Mikael Johansen havde ikke været rigtig heldig med sit Forslag om at spise de 300000 Kr. op, som man vilde faa for Fodfolkskasernen. Hr. Johansen var for nogen Tid siden meget indigneret over, at man vilde sælge Kasernen for 300000 Kr., men syntes nu at være glad ved, om man kunde lette Skatteprocenten de 2 første Aar, altsaa til næste Byraadvalg, ved Hjælp af den nævnte Sum. Den Anvendelse af Pengene fik man dog vist ikke Ministeriet til at tillade. Hr. Mikael Johansens Fordring om, at Udgifterne til humane Formaaler skulde gaa ned, naar Byen stagnerede, var ganske umulig at gennemføre. Netop som Følge af Stagnationen kom Fattigdommen og dermed steg Kravene til de humane Foranstaltninger. Af den Grund var det særdeles naturligt, at Hjælpekassens Bestyrelse i Aar forlangte et større Beløb. De Borgere, der agtede at flytte ud i Skattelyene, brød sig sikkert ikke meget om Hr. Mikael Johansens Bøn til dem om at blive i Byen. Taleren kunde ikke deltage i Højretalernes Lovprisning af de indirekte Skatter, idet han ansaa de direkte Skatter for de sundeste, fordi de ramte, hvor Indtægten var, medens de indirekte Skatter ramte Smaafolk haardest. Hr. Mikael Johansen havde været

højt oppe, da han talte om Sygehusstaksterne; blandt andet havde han paastaaet, at de syges Underhold var langt dyrere end tidligere. Nogen Forskel var der maaske nok, men at den skulde være saa stor, som Hr. Johansen syntes at mene, kunde Taleren dog ikkr tro. Taleren henstillede til Budgetudvalget at anvende samme Princip for Renteberegningen for de forskellige Institutioner. Vel burde der regnes med en større Forrentning for f. Eks. et Gasværk end for en Skole, men det gav et forkert Billede, hvis man ikke fulgte det Princip kun at regne med den Gæld, der var tilbage. Endvidere henstillede Taleren til Slagtehusudvalget at skaffe Balance i Slagtehusets Regnskab. Naar Overenskomsten med Eksportørforeningen udløb, maatte Taksterne nok kunne forhøjes noget.

For Efterkommernes Skyld var det meget beklageligt, at Brolægningsvæsenets Budget var blevet beskaaret saa stærkt, idet de jo som Følge heraf vilde faa større Udgifter paa denne Konto, end de burde have. Af Arbejder, der ikke burde have været udskudt, kunde nævnes Omlægningen af Vestergade. Det saa ret mærkeligt ud, at denne Gade nu var godt brolagt, saa langt Otto Mønstedts Vogne kørte, trods det at Otto Mønsted ikke bidrog en Smule til Byen, hvorimod den ikke maatte blive brolagt, hvor de mindre velhavende Borgere boede. Vejen til Havnen kom Budgetudvalget til at tage op igen, da den var en absolut Nødvendighed. Forhaabentlig vilde Formanden sørge for, at Havneudvalget kom til at overveje denne Sag inden Budgettets 2. Behandling. - Taleren vilde henstille til Belysningsudvalget at stræbe efter at benytte elektrisk Gadebelysning i Stedet for Gas. Derved vilde man ogsaa komme ud over Spørgsmaalet om de automatiske Lygter. Elektrisk Gadebelysning vilde være baade den smukkeste og billigste i det lange Løb. - Det skulde siges til Højremændenes Ros, at de ved denne Budgetbehandling ikke havde talt om, hvor daarligt Byens finansielle Stilling var. Status var i Virkeligheden ogsaa god. I 1890 var Byens Gæld ca. 125 Kr. pr. Indbygger og Formuen ca. 143 Kr., saaledes at der var et Formueoverskud af 18 Kr. 39 Øre, pr. Indbygger. Naturligvis havde Udviklingen medført, at Skatteprocenten var steget, men Formuen var ogsaa gaaet frem. I 1914 var Gælden pr. Indbygger 261 Kr. og Formuen 436 Kr. 22 Øre, saaledes at der altsaa var et Formueoverskud af 174 Kr. pr. Indbygger. Dette beviste klart, at de laante Penge ikke var kastet bort. De fleste af de laante Penge stod i Aktiver, som kunde gøre Nytte i mangfoldige Aar. Noget lignende var Tilfældet med Kommunens Driftskapital. I 1890 havde den været 26000 Kr. eller 78 Øre pr. Indbygger, nu var den 1406471 Kr. eller 22 Kr. 70 Øre pr. Indbygger. Naar det økonomiske Liv medførte saa store nødvendige Forandringer, var det klart, at Skatten maatte stige. I Aarene nærmest efter 1902 var der nogen Tendens til at

lægge Budgetterne saaledes, at der maatte spises af Formuen, altsaa en lignende Fremgangsmaade som Hr. Mikael Johansen nu foreslog. Da Socialdemokraterne kom i Flertal, maatte de ophjælpe dette uheldige Forhold ved Skattepaaligning, saaledes at Formuen kunde blive bragt op paa en Højde, der svarede til Byens Krav. Nu havde man derfor igen en respektabel Driftskapital. - Sluttelig udtalte Taleren sin Tilfredshed med Budgettet i Almindelighed, men henstillede til Brolægningsudvalget at sørge for bedre Fortove ved Ingerslevs Boulevard.

Formanden afbrød Forhandlingen og meddelte, at den vilde blive fortsat i næste Møde med 7 indtegnede Talere.

Udsattes.

Uddrag fra byrådsmødet den 11. februar 1915 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 302-1914)

Fortsat 1. Behandling af Forslag til Overslag over Aarhus Købstadkommunes Indtægter og Udgifter i 1915-16. (Se Side 297).

Formanden udtalte, at alle Indvendinger mod Forslaget om at forhøje Sygehustaksterne havde været en Appel til den gode Følelse for de syge. Forudsætningen maatte da være, at alle syge var i pekuniær Trang; men saaledes var det jo ikke. Var en syg i pekuniær Trang, havde man andre Midler for at komme ham til Hjælp: Hjælpekasen, Fattigvæsenet o. l. Desuden var Sygekasserne jo netop beregnet paa at hjælpe Folk over de pekuniære Ulemper, som Sygdom kunde medføre. Taleren kunde derfor tænke sig, at man kunde tage under Overvejelse at støtte Sygekasserne, hvis de paa Grund af Takstforhøjelsen skulde blive nødt til at forhøje deres Kontingent. Under alle Omstændigheder var det en daarlig Kommunalpolitik at fastholde de lave Takster af Hensyn til de syge, naar langt fra alle disse var pekuniært trængende. I Øjeblikket var Udgifterne til de syge ganske overordentlig store, saa det kunde ikke siges, at disse blev forurettet. Det var jo kun en meget beskeden Omregulering af Betalingen, der var Tale om, og det var ganske urigtigt at fastholde en Betaling, der var bestemt under Hensyn til Priser, som var langt lavere end de nuværende. - Med Hensyn til Spørgsmaalet om at forfremme Assistent Agger til Fuldmægtig bemærkede

Taleren, at Byraadsbeslutningen i September forrige Aar kun havde gaaet nd paa ikke foreløbig at foretage nogen Revision af Lønregulativet. Taleren kunde derfor ikke forstaa, at denne Beslutning skulde udelukke, at man kunde gøre nogen Forandring med en Funktionærs Plads i Regulativet, og andet gjaldt det jo ikke om i det foreliggende Tilfælde. Heller ikke kunde Taleren se, at andre Funktionærer skulde kunne føle sig forurettede, fordi man lod en enkelt avancere paa Grund af hans særlige Stilling. - Hr. Mikael Johansen havde spurgt, hvorledes Taleren stillede sig med Hensyn til Anvendelsen af de 300000 Kr., som man vilde faa for Fodfolkskasernen. Taleren havde nok set, at man i andre Byer havde taget af opsparede Fonds for at undgaa Forhøjelse af Skatteprocenten, men med Hensyn til Pengene for Kasernen var Forholdet meget anderledes, idet det jo ikke var opsparede Penge, men Salgssummen for en solgt fast Ejendom, som det ikke vilde være tiltalende at se forsvinde i Løbet af et Par Aar. Efter Talerens Mening vilde det ikke være heldigt saaledes at bruge af sin Kapital, hvad Indenrigsministeriet sikkert heller ikke gav Tilladelse til.

Simonsen vilde i Anledning af Hr. Mikael Johansens Modstand mod at forhøje Tilskudet til Hjælpekassen til 100000 Kr. gentage, at hele Hjælpekassens Restyrelse i fuld Enighed havde krævet 100000 Kr. som det mindste Beløb, der kunde være Tale om at nøjes med. Da Hr. Mikael Johansen havde hævdet, at Aarhus var meget højt oppe med Hensyn til Tilskud til Hjælpekassen, skulde Taleren oplyse, at det gennemsnitlige Tilskud for Købstæderne i Jylland i 1913-14 havde været 1 Kr. 24 Øre pr. Indbygger, og at Tilskudet pr. Indbygger samme Aar havde været i Præstø 1 Kr. 31 Øre, i Vordingborg 1 Kr. 30 Øre, i Allinge-Sandvig 1 Kr. 56 Øre, i Nakskov 1 Kr. 53 Øre, i Sakskøbing 1 Kr. 26 Øre, i Hjørring 2 Kr. 39 Øre, i Nykøbing M. 1 Kr. 95 Øre, i Aalborg 1 Kr. 45 Øre, i Løgstør 1 Kr. 83 Øre, i Skive 2 Kr. 03 Øre, i Horsens 1 Kr. 34 Øre, i Silkeborg 2 Kr. 08 Øre, i Ringkøbing 1 Kr. 50 Øre, i Holstebro 2 Kr. 82 Øre og i Esbjerg 2 Kr. 19 Øre. Det var altsaa ingenlunde noget enestaaende, at man i Aarhus ydede 1 Kr. 42 Øre pr. Indbygger. Mange Byer var lige saa højt oppe, og mange ydede mere. Der var saaledes ingen Grund til at tale om, at Bidraget til Hjælpekassen var saa overordentlig stort, og da der ikke i Fjor og vistnok heller ikke i Forfjor var sket nogen Forhøjelse, vilde det sige, at Tilskudet i Virkeligheden var i Tilbagegang. Man kunde ikke regne med de ekstraordinære Understøttelser til indkaldtes Familier og til arbejdsløse i Anledning af Krigen, da disse Understøttelser jo ikke vedrørte Hjælpekassens sædvanlige Arbejde. Hr. Mikael Johansen havde endvidere stærkt fremhævet, at omtrent hele det Beløb, som indkom i Formue- og Lejlighedsskat, medgik til

humane Formaal og Skolevæsenet, men i saa Tilfælde maatte Fattigvæsenet regnes med til de humane Institutioner, og det var dog vist en ret forbavsende Udlægning. I det hele taget kunde Hr. Mikael Johansens Udtalelser paa dette Omraade med nogen Ret kaldes en Appel til de daarlige, spidsborgerlige Instinkter.

Formanden var sidst rykket frem med et stærkt Forsvar for at nægte Hjælpekassen den ansøgte Bevilling, og i Dag havde han anført, at ikke alle, der skulde behandles paa Sygehusene var fattige eller trængende, og at de, hvis de var det, kunde faa Hjælp af Fattigvæsenet eller Hjælpekassen, saaledes at Sygehustakstforhøjelsen ikke vilde ramme dem. Det havde forbavset Taleren meget at høre Formanden nævne Fattigvæsenet i denne Forbindelse, for det første fordi man dog skulde se at komme bort fra at henvise de syge til Fattigvæsenet, og for det andet fordi en saadan Ordning ikke vilde hjælpe noget, da Pengene jo saa vilde komme til at gaa ud og ind af samme Kasse, uden at Kommunen vilde faa mere for det. Desuden lød det mærkeligt, at Formanden kunde anbefale ikke at yde Hjælpekassen nogen Forhøjelse, samtidig med at han henviste de fattige til Understøttelse af Hjælpekassen. Dersom Sygekasserne maatte foretage en Kontingentforhøjelse i Anledning af Forhøjelsen af Sygehustaksterne, vilde det ramme mange Smaafolk og nogle af de allerfattigste. De 20000 Kr., der vilde indvindes, betød saa lidt for Kommunen, at det vilde være uheldigt at gaa til Forhøjelsen. Summen vilde jo aldeles ikke medføre, at Sygehusene kom til at bære sig, saa der var i Virkeligheden kun Tale om at tage ca. 10000 Kr. fra Sygekassemedlemmerne, altsaa fra Folk, der daarligt havde Raad dertil. Det vilde være beklageligt, om der skulde blive Flertal for at forhøje Sygehustaksterne og nægte Hjælpekassen det Tilskud, den ansøgte om, men desværre var der vel ikke stor Mulighed for at faa Forslaget herom stemt ned, selv om Hr. Marthin Hansen stemte sammen med Socialdemokraterne. Ansvarer maatte da blive Formandens, idet han sammen med Højres Medlemmer i Budgetudvalget havde stillet de nævnte Forslag. - I sidste Møde havde Hr. Møller bebudet Forslag om Forhøjelse af Prisen paa Gas og Elektricitet, trods den betydelige indirekte Beskatning, der allerede blev drevet ved Produktionen af disse Varer. Heldigvis var dette Forslag ikke kapitelfæstet i Budgetforslaget, og der skulde altsaa en Stemme mere til at faa det gennemført. Denne Forhøjelse vilde gennemgaaende blive en Smaamandsskat. Det blev vel gjort gældende, at dette ikke kunde være Tilfældet for Elektricitetens Vedkommende, men det var dog ikke helt rigtig; thi selv om en Forhøjelse af Prisen paa Elektricitet ikke saa udpræget som en Forhøjelse af Gasprisen vilde blive en Beskatning af Smaafolk, saa vilde den dog blive en

Beskatning af Middelstanden, idet de store Elektricitetsforbrugere ikke vilde falde ind under Forhøjelsen, fordi de havde særlige Kontrakter med Belysningsvæsenet og kunde foreskrive Priserne for deres Vedkommende ved Trusel om selv at anlægge et Elektricitetsværk. - I Anledning af, at flere Medlemmer havde krævet, at Slagtehuset skulde betale sig, maatte Taleren have Lov til lidt nærmere at omtale Slagtehusets Forhold. Kun et enkelt Aar, 1932, havde Slagtehuset givet Overskud, og dette skyldtes Mund- og Klovesygen, og en enkelt Gang havde dets Regnskab vist Balance, ellers havde det altid givet Underskud. Det havde vel heller ikke været Meningen, at det skulde give Overskud. Ret beset forrentede Slagtehuset sig dog godt. Taleren havde i sin Tid indtraadt i Slagtehusudvalget med def Formaal at faa Regnskabet til at balancere, og der var ogsaa ved Forhøjelse af Taksterne for den indenbys Slagtning og Kontrol gjort Forsøg derpaa, uden at der dog var blevet skaffet Balance. Taleren havde i det hele taget opgivet Troen paa at faa Balance i det samlede Slagtehusregnskab og var heller ikke sikker paa, at det vilde være retfærdigt eller heldigt at skabe Balance. Slagtehusets Formaal var at yde Borgerne en sanitær Betyggelse. Tog man Udgifterne ved at opnaa denne Betyggelse bort og holdt sig til Slagtehuset som en ren Forretning, saa svarede det sig godt, men tog man Udgifterne til Kontrollen med, saa blev der Underskud. Spørgsmaalet var da, om man vilde vælte Udgifterne til Kontrollen over paa Slagterne, altsaa paa en enkelt Stand, men det kunde Taleren ikke anse for rigtigt eller retfærdigt. Statsmagten hævdede jo ogsaa, at det offentlige maatte betale Kontrollen. Mælkekontrollen kostede Kommunen 9400 Kr., og Mælkeleverandørerne betalte intet deraf, Byen paatog sig Byrden for at sikre Borgerne et rent og sundt Produkt. De visiterende Læger kostede Kommunen 17000 Kr., og saaledes var det paa mange Omraader. Allerede nu bar Slagterne en Del af Udgiften ved Kødkontrollen, men ikke alt, hvad den kostede. Iøvrigt var Udgiften til Kødkontrollen ikke saa stor som til Mælkekontrollen, men alligevel mere omfattende. Dersom man delte Slagtehuset i 2 Afdelinger, Byslagtningen og Eksportslagtningen, saa viste det sig, at Byslagtningen baade forrentede og amortiserede sig, medens dette ikke var Tilfældet med Eksportslagtningen, hvilket laa i, at der ingen Forhøjelse kunde foretages af Slagteafgiften paa Grund af Konkurrencen med andre Byer. Alle Byer kappedes om at faa Eksportslagtningen draget til sig, men foreløbig havde Aarhus sejret i Konkurrencen. Kunde man sætte Prisen 1 Kr. op pr. Kreatur, vilde Slagtehuset blive en glimrende Forretning, men det var ganske ugørligt. Iøvrigt maatte det erindres, at Eksportslagtningen underholdt en Snes Slagtersvende og knyttede en halv Snes Eksportører til Byen samt skaffede

Omsætning paa Kvægtorvet, hvilket alt var af Betydning for Byen. Noget andet var, at Kontrollen for Eksportslagtingen kunde ordnes paa en anden Maade. Ministeriet havde bestemt, at der skulde betales 50 Øre for hvert Kreatur til de kontrollende Dyr læger. Dette blev for Aarhus Eksportslagteri aarlig ca. 5000 Kr., som altsaa deltes mellem Slagtehusinspektøren og de 2 faste Assistenten og tilfaldt dem ud over deres faste Løn, men det naturligste vilde jo være, at Pengene gik i Kommunekassen. Denne Ordning havde det imidlertid vist sig umuligt for Udvalget at komme bort fra, saa det vilde bede Byraadet tage Affære overfor Landbrugsministeriet. Dersom Byraadet besluttede, at der skulde ske en Forhøjelse af Slagteafgifterne, saaledes at Slagterne og Eksportørerne kom til at bære Udgiften ved Kontrollen, maatte Taleren meget beklage det, saa han vilde henstille at lade det blive ved den bestaaende Ordning. Iøvrigt havde det nuværende Udvalg arvet en Pølsefabrik, som ingen Indtægt gav. Taleren skulde ikke bebrejde tidligere Udvalg noget med Hensyn til denne Fabrik, som jo var en meget prisværdig Foranstaltning, hvis man kunde tvinge al Pølsefabrikation ind under Byens Kontrol, men det var jo desværre glippet. - Det glædede Taleren, at Formanden ikke vilde være med til at "spise" Kasernen op i de 2 nærmeste Aar, altsaa de sidste Aar af Valgperioden. Den Tanke kunde derfor næppe gennemføres. - Under Omtalen af Tilskudet til Hjælpekassen havde der været megen Tale om Folk, der flyttede fra Byen. Taleren vilde i denne Forbindelse henlede Opmærksomheden paa den Flytning af Jernbanefunktionærer, der havde fundet Sted de sidste Aar. Det var ikke Folk, der gerne vilde bort, men de var kede deraf. Maaske vilde det være rigtigt, at Byraadet søgte at række dem en hjælpende Haand. En Paavirkning fra Byraadets Side kunde maaske gøre sin Virkning, det havde man i hvert Fald erfaret andre Steder. Da Kalundborg-Ruten overgik til Staten, blev det saaledes bestemt, at alle Funktionærerne, en 14-15 Stykker, skulde bo her i Aarhus, men ved Kalundborg Byraads Indgriben lykkedes det Kalundborg at beholde de halve. Det drejede sig her i Byen om ca. 130 Familier med en gennemsnitlig Indtægt af 15-1600 Kr. De ca. 100 var bortflyttet, men endnu 30 skulde flytte, saa det vilde betyde en Del for Byen, om man kunde beholde disse her. Taleren vilde derfor henstille til Byraadet at nedsætte et Udvalg til at arbejde i den Henseende.

-Hr. Møller havde bebrejdet en Del af Pressen, antagelig en Taleren nærstaaende Del, at den stadig gjorde opmærksom paa, hvad Hjælp der kunde faas uden Fattighjælps Virkning, men glemte at gøre opmærksom paa, at det maatte være en Æressag at sørge for sig selv, og at man ikke burde søge Hjælp, uden at man trængte haardt dertil. Hertil skulde Taleren

sige, at Pligterne i Almindelighed ogsaa blev fremholdt, men at de, saaledes som alt var ordnet, iøvrigt nok skulde blive holdt op for Fattigfolk, hvorfor det ikke var saa nødvendigt at fremholde dem som Rettighederne. Om Hr. Møllers Udtalelse var paakrævet, skulde Taleren ikke sige, men der var sikkert en ikke ringe Del af de Mennesker, som søgte Hjælp, der var af Hr. Møllers Mening. Naar Sygdom ramte en fattig Mand, var der ikke anden Udvej end at lade det offentlige betale. Derfor var det heldigt, at Lovgivningen de senere Aar havde ordnet det saaledes, at mange trængende kunde faa Hjælp uden at miste deres borgerlige Rettigheder. - Hr. Mikael Johansen havde anbefalet Hr. Møllers Forslag om Forhøjelse af

Gas- og Elektricitetsprisen og opfordret Regeringen til at gennemføre en bedre mellemkommunal Beskatning. Paa det sidste Punkt kunde Taleren give sin Tilslutning, men han maatte gøre opmærksom paa, at Hr. Johansen med sit Ønske om yderlig indirekte Beskatning modarbejdede Kravet om en bedre mellemkommunal Beskatning. - Taleren var ganske enig med Formanden i, at Assistent Aggers Forfremmelse til Fuldmægtig ikke vilde betyde noget Brud paa Byraadets Beslutning om ikke foreløbig at foretage nogen Revision af Lønregulativet. Da man udnævnte den sidste Fuldmægtig, var man kommet ind paa en Vej, som det ikke var let at komme bort fra igen. - Hr. N. Joh. Laursen havde i Anledning af Talerens finansielle Betragtninger været lidt inde paa det kommunale Styre i det senere Aar. Taleren skulde ikke komme videre ind herpaa, men kun gøre opmærksom paa, at Socialdemokraterne i 1909 modtog Kommunen i en meget daarlig Forfatning. Embedsmændene kunde ikke faa deres Løn, uden at Byen skulde laane paa Veksler, og Kassebeholdningen var ganske utilstrækkelig. I de 4 Aar, Socialdemokraterne styrede, blev alt bragt paa Fode igen. Laanet af 1909 blev stiftet paa gode Betingelser, og der blev lagt 300000 Kr. op i Overskud fra Skatteligningen. Der skulde i dette ikke være nogen Selvros, snarere et Selvforsvar overfor en Person, der ved urigtige Paastande havde forsøgt at beklikke andre Formanden bemærkede, at det efterhaanden var blevet saaledes, at man ikke kunde nævne Fattigvæsenet uden at lægge sig ud med Hr. Simonsen. Undertiden var de syge i Forvejen under offentlig Forsorg og kunde saa umuligt mærke noget til en Takstforhøjelse, andet havde Taleren ikke sagt.

Møller vilde ikke gerne have Hr. Samuelson til Direktør for Belysningsvæsenet, naar han kunde anse et Overskud paa 82000 Kr. for passende for to Værker, der tilsammen havde kostet over 4 Million Kr. Et budgetteret Overskud paa kun 82000 Kr. paa den Slags Forretninger kunde meget let blive til et reelt Underskud i Aarets Løb, saa en saadan

Administration vilde være ganske uforsvarlig. Til Hr. Christensen bemærkede Taleren, at der næppe var nogen Fare for at faa elektrisk Gadebelysning i de Gader, hvor man tænkte sig Automatlygterne anbragt, nemlig i Odensegadekvarteret, idet Borgerne der næppe gik med til at betale et Bidrag til Gadebelysningen, saaledes som Borgerne maatte i de Gader, hvor man havde elektrisk Belysning. At Taleren ikke havde forelagt sit Forslag om Forhøjelse af Gas- og Elektricitetspriserne i Belysningsudvalget, skyldtes, at man ikke kendte Kommunens Budget, da Udvalget lagde Belysningsvæsenets Budget. Først da Taleren havde set, at der skulde udskrives et ret betydeligt Beløb mere i Kommuneskat end sidst, mente han, der var Grund til at finde ny Indtægter, som nogenlunde kunde bringe Balance.

I ca. 50 Byer blev der betalt mere for Gas end her. Som antydet i sidste Møde tænkte Taleren sig Gasprisen forhøjet fra 11 Øre til 12 Øre, eventuelt til 13 Øre pr. ms. Selv med denne Forhøjelse, fra 11 Øre til 12 Øre, kunde det ikke siges, at Gassen vilde blive for dyr. Ej heller blev Prisen for høj, naar man tog Hensyn til Forholdene, som de var i Øjeblikket. Det var meget rigtigt, at man havde en billigere Pris paa Gas, da Socialdemokraterne var i Flertal, nemlig kun 10 ½ Øre, men da kostede Kul kun 13 Kr. pr. Ton, medens de nu kostede 19 Kr., hvilket endda var den billigste Pris i Landet. Skulde man sætte Gasprisen i Forhold til Kulprisen, burde den nærmest sættes til 16 Øre. Der var altsaa ikke Tale om nogen som helst Beskatning. Dersom Belysningsvæsenet ikke havde været særdeles heldig med Fragttaksterne, havde man været nødt til at forhøje Gasprisen. Det var blevet nævnt, af Belysningsvæsenet havde Kul nok til Juli, maaske havde man helt til Oktober, og det betød selvfølgelig en stor Fordel. Under Kulstrejken i England blev Gasprisen forhøjet til 11 Øre, uagtet man ansaa denne Pris for lille nok, fordi Kul da kostede 17 ½ Kr. pr. Ton; nu budgetterede man Prisen til 19 Kr., saa den Forhøjelse, der var Tale om, maatte kaldes meget beskeden. En Forhøjelse af Gasprisen fra 11 Øre til 12 Øre vilde give en Merindtægt paa 57000 Kr., og en Forhøjelse af Elektricitetsprisen fra 35 Øre til 40 Øre en Merindtægt paa 63000 Kr., tilsammen altsaa 118000 Kr., hvilket Beløb omtrentlig vilde dække Kommunens Merudgift i det kommende Aar. Ved at foretage disse beskedne og rimelige Forhøjelser, vilde man altsaa have noget Haab om at undgaa en Stigning af Skatteprocenten. De fleste andre kommunale Belysningsværker indbetalte forholdsvis lige saa meget i Kæmnerkassen som Aarhus Belysningsvæsen. I Randers og Aalborg blev der saaledes overført ca. 100000 Kr. fra Belysningsvæsenet, for at Skatteprocenten ikke skulde stige for meget, og i København gav Belysningsvæsenet et Overskud paa 5930878

Kr., hvilket var et forholdsvis meget større Beløb, uagtet København havde maattet betale langt højere Kulpriser end Aarhus. Selv med den af Taleren foreslaaede Forhøjelse af Gasprisen, vilde Aarhus dog være ruellem de billigste Byer med Hensyn til Gas. - Hr. Kjeld Sørensen havde udtalt, at Tiden var meget uheldig til at forhøje Sygehustaksterne. Taleren havde imidlertid lagt Mærke til, at Tiden altid var meget uheldig, naar der skulde foretages en Forhøjelse af Takster. Hr. Kjeld Sørensen havde da heller ikke nævnt noget om, naar Tiden vilde blive belejlig. Der var intet at sige til, at Hr. Kjeld Sørensen som Forretningsfører for en stor Sygekasse nødigt saa Sygehustaksterne forhøjet; et var imidlertid at være Forretningsfører for en Sygekasse, et andet at være Byraadsmedlem, saa Talen vilde bede Hr. Kjeld Sørensen se paa Sagen som Byraadsmedlem. - Det var forstaaeligt, at Hjælpekassebestyrelsen gerne vilde have saa mange Penge som muligt at administrere med, men det var Byraadets Sag at bevilge Pengene, og under de nuværende Forhold var man nødt til at sige Stop, i hvert Fald til Tiden forandrede sig. - Formanden havde ment, at man ved at lade Assistent Agger rykke op i Fuldmægtigklassen ikke foretog nogen Forandring af Lønregulativet. Dette kunde Taleren imidlertid ikke indrømme. Hvis alle Funktionæerne kunde opnaa en saadan Forfremmelse, vilde de næppe ønske Lønregulativet forandret, Saa snart man forfremmede en enkelt, vilde der komme Andragende om Forfremmelse fra mange andre, og saa vilde Budgetudvalget faa nok at bestille, for saa kunde Lønudvalget næppe have med Sagen at gøre. Taleren maatte derfor indtrængende anmode Budgetudvalgets Flertal om at tage dette Forslag tilbage og vente, til Lønregulativet skulde ændres. - Hr. Jakob Jensen havde i forrige Møde udtalt, at Forholdene næppe blev forandret til det bedre, saa længe Samfundsforholdene blev, som de nu var, og saa længe Frikonkurrencen ikke kom bort. I saa Tilfælde vilde man vist komme til at vente længe. Skulde den fri Konkurrence afskaffes, vilde Skatteprocenten sikkert blive betydeligt forhøjet. Man vilde ikke have Udgifterne sat ned og ikke have Indtægterne forhøjet; hvorledes man saa vilde skaffe Balance, var ikke let at indse.

Lehmann takkede Budgetudvalget for Forslaget om at opføre 25000 Kr. paa Budgettet til et Krematorium. Det undrede ham noget, at der var rejst Indvendinger mod dette Forslag, og ligeledes at Hr. J. C. Petersen kunde paastaa, at vore Kirkegaardsforhold var udmærkede, og at Begravelse af Lig i æstetisk Henseende stod over Ligbrænding. Dersom Hr. J. C. Petersen i Stedet for at henvende sig til Stadslægen, havde spurgt Kirkegaardsbestyrelsens Formand, vilde han have faaet at høre, at Aarhus Kirkegaardsforhold var temmelig fortvivlede. Ligbrænding var langt fra Luksus, tværtimod

var det Luksus at have 30 Td. Land liggende som Begravelsesplads og endda maatte blive ved med at udvide. Den søndre Kirkegaard skulde nedlægges 1946, saa efter dette Aar havde man kun Nordre Kirkegaard tilbage. For nylig havde man foretaget en kostbar Udvidelse af denne ved at inddrage Knudrisbakke, men det var kun forholdsvis faa Begravelsespladser, man havde vundet derved, fordi Gejstligheden forlangte, at Begravelserne skulde lægges i Øst og Vest, hvilket bevirkede.

at meget af Terrænet ikke kunde udnyttes. Derimod vilde Knudrisbakke kunne afgive Plads til en Mængde Askeurner, vel en halv Snes Stykker for hver 1 å 2 almindelige Begravelser. Det var altsaa en god økonomisk Foranstaltning at opføre et Krematorium.

Kirkegaardsforholdene i Odense var paa alle Punkter foran vore, og der var i Odense stærk Stemning for at bygge et Krematorium i Forbindelse med et Ligkapel. Skulde de faa Lov dertil, maatte de staa sig bedre med Gejstligheden, end man gjorde her, for her var en lignende Plan blevet forkastet af Ministeriet. Men i hvert Fald skulde Odense nødig komme foran os ogsaa paa dette Omraade, saa forhaabentlig vilde Byraadet vedtage at opføre de 25000 Kr. paa Budgettet og hurtigst muligt gaa i Gang med at opføre Krematoriet. Til Fordel herfor talte ogsaa, at Søndagsbegravelser, som jo nu kunde lade sig gøre, var noget dyrere med Hensyn til Gravkastningen; ved Ligbrænding kunde Urnen foreløbig blive staaende i Krematoriet, saaledes at det dyrere Søndagsarbejde kunde undgaas. Taleren forstod ikke, at Stadslægen kunde kalde deu nuværende Begravelsesform for betryggende i hygiejnisk Henseende; enhver Læge maatte dog være klar over, at Ligbrænding var mere hygiejnisk end Begravelse. Det var ret uforsigtigt af Hr. J. C. Petersen at kalde Begravelse mere æstetisk end Ligbrænding. Naar en saa alsidig sammensat Forsamling som Kirkegaardsbestyrelsen kunde stille Forslag om at opføre et Krematorium, skulde man ikke indvende noget derimod. Stiftsprovsten havde engang fortalt, hvor uhyggeligt det havde været, da man ved Aabningen af en Grav fandt Kisten fortæret, men Liget ikke. Den æstetiske Side af Sagen kunde der slet ikke være Tvivl om. Der stod ofte paa Gravstene: "Her under hviler Støvet af - - -", men der burde staa: "Herunder hviler det mere eller mindre forraadnede Kadaver af - - -"; thi det vilde være Sandhed. Desuden medførte Tilintetgørelse ved Forraadnelse Ulemper langt frem i Tiden. Da den gamle Olufskirkegaard for nogle Aar siden blev omdannet til et Anlæg, løb Drengene og spillede Fodbold med de gamle Aarhusborgeres Kranier. Antagelig vilde Hr. J. C. Petersen nødig have, at Drengene om et halvt Hundrede Aar eller mere skulde spille Fodbold med hans Hjerneskal. Taleren kunde i Henhold til det anførte varmt anbefale Forlaget om at opføre 25000 Kr. til et Krematorium

paa Budgettet. - Ligeledes kunde Taleren anbefale, at Hjælpekassen fik det Tilskud, dens Bestyrelse søgte om, og han vilde paa Trods af Hr. Møllers Udtalelser om denne Sag mene, at netop Hr. Møller havde givet Hjælpekassebestyrelsens Andragende den vægtigste Anbefaling. Naturligvis havde Hr. Møller ikke tilsigtet dette, men naar Hr. Møller oplyste, at hvert 6. Menneske maatte have offentlig Hjælp, saa kunde man være sikker paa, at det snart vilde blive hvert femte, hvis man stillede sig karrig overfor Hjælpekassen. Hjælp i Tide var dobbelt Hjælp; skulde man vente med at hjælpe, til vedkommende var langt nede, saa vilde det blive dyrt for Kommunen. Taleren maatte derfor bede Hr. Møller omvende sig inden Budgettets 2. Behandling. - Med Hensyn til Sygehustaksterne vilde Taleren ønske, at vore egne Kinesere snart vilde komme lige saa vidt som de virkelige Kinesere, idet disse ikke betalte Lægen, naar Folk blev syge, men kun naar de var raske. De daarligst stillede i Samfundet gav gennem Sygekasserne et stort Bidrag og fortjente Hjælp til denne Selvhjælp, Det var ikke alene en uheldig Tid, men ogsaa et uheldigt Sted at søge at skaffe Balance, - Angaaende det bebudede Forslag om Forhøjelse af Gas- og Elektricitetsprisen bemærkede Taleren, at det dyreste Indkøb undertiden var det billigste. Dersom man fik leveret en udmærket Vare, kunde der maaske være en Mulighed for at faa Taleren med til Forhøjelsen, men der indløb ret mange berettigede Klager over Ulemper ved Brugen af Gassen. Det var saaledes ret ofte hændet, at Gassen i Talerens Køkken ikke kunde benyttes, fordi der manglede Vand i Maaleren, hvilket atter skyldtes, at der var for faa Vandpaafyldere. I det hele taget led vort Belysningsvæsen vistnok vel meget under, at der blev sparet for stærkt paa Folkeholdet. I Stedet for at anskaffe flere Automatlygter burde man derfor hellere antage nogle flere Folk. Hr. P. Petersen havde helt kunnet støtte Hr. Møllers Forslag om at forhøje Gasprisen, Hr. N. Joh. Laursen kun delvis og endda kun under Henvisning til forskellige indirekte Goder. Maaske gik det her som med Vestergades Brolægning, der jo stoppede op ved Mønstedts Fabrik, idet Hr. N. Joh. Laursen jo boede paa Søndergade, og der havde elektrisk Belysning. Dersom Hr. N. Joh. Laursen boede i det Kvarter, hvor Taleren boede, vilde han næppe have talt om Samfundsgoder paa Gadebelysningens Omraade; thi i det Kvarter var der meget langt mellem Lygterne, og de blæste ud, naar det luftede en Smule. I stille Vejr og ved Fuldmaane var Belysningen meget god, men blæste det, saa blaffede Lygterne eller gik ud. Taleren havde derfor været meget glad ved at høre Hr. Christensen omtale de ny elektriske Lamper anvendt til Gadebelysning, men da han nu hørte Hr. Møller sige, at det ikke var i Talerens Kvarter, man tilsigtede at benytte dem, kunde han forstaa, at Beboerne der maatte lade sig nøje med den forhøjede

Gaspris. - Taleren tvivlede ikke om, at Assistent Agger var en udmærket dygtig Mand, men kunde dog ikke under de forhaandenværende Omstændigheder stemme for at forfremme ham til Fuldmægtig. Lønudvalget havde i Henhold til Byraadets Beslutning afvist flere Andragender fra Folk, som havde en meget lille Løn, saa det kunde ikke gaa med til nu at give Løntillæg til nogen anden. Desuden havde Taleren været med til at skabe den eneste Fuldmægtig, man vistnok havde, idet han ikke troede at gøre noget forkert derved, men han havde senere hørt, at han havde handlet meget forkert, og da han ikke kunde indse, at man skulde være saa konsekvent, at man maatte gentage en Dumhed, vilde han ikke være med til at gøre Agger til Fuldmægtig denne Gang.

Magnus Nielsen kunde give den af de Herrer Mikael Johansen og Møller fremførte Motivering for Budgetforslaget sin Tilslutning, og han kunde ikke indse, at der under saa vanskelige Forhold som de nuværende skulde være noget til Hinder for ved passende Foranstaltninger at modvirke en Stigning af Skatteprocenten. Taleren kunde ikke sympatisere med Tanken om at forfremme Assistent Agger paa nærværende Tidspunkt, saa det havde glædet ham at høre Hr. Lehmanns Udtalelse, hvoraf det jo fremgik, at Lønudvalget var enig i denne Sag, Med Hensyn til Kirkegaardsforholdene havde Taleren samme Opfattelse som Hr. J. C. Petersen. Da Taleren var Medlem af Kirkegaardsbestyrelsen, var disse Forhold gode, og han kunde ikke tro, at de var blevet daarlige siden. I og for sig kunde han godt sympatisere med Ligbrænding, men Tiden var endnu ikke inde til at bygge et Krematorium. I København, hvor dog samtlige Landets Ligbrændinger foregik, blev der kun brændt en meget lille Procentdel af de døde, saa man kunde være overbevist om, at der kun vilde komme til at foregaa et rent Minimum af Brændinger her. Ligbrændingsspørgsmaalet vilde engang blive løst, men der var ingen Grund til at løse det nu, da man tilmed havde meget daarligt Raad dertil. Skulde der bygges et ordentligt Krematorium, vilde der medgaa mere end 25000 lvr., ja mere end 50000 Kr., og forhaabentlig vilde man bygge ordentligt, naar man engang skulde til det. - Brolægningsudvalget havde selvfølgelig været klar over, at dets Budget var et af dem, der skulde beskæres, hvad det jo ogsaa var blevet, men det var dog glædeligt, at man havde beholdt saa meget, at Arbejdspengene blev omtrent det samme som i Aar, saaledes at alt kunde gaa sin normale Gang. Hr. Jakob Jensen havde opholdt sig lidt ved, at Vestergades Ombrolægning var stoppet op, da den var ført forbi Mønstedes Ejendom. Dette var der imidlertid ingen Grund til, dels fordi Gadens Brolægning skulde foretages i forud bestemte Afsnit, og dels fordi Ombrolægningen ikke stoppede op ved Mønstedes Ejendom, men var

ført et Stykke længere frem. Brolægningen af Gaden fra Louisegade til Frederiks Port var ogsaa gledet ud af Budgettet, men det havde man ikke anket over. Det forbavsede Taleren, at Havneudvalget saa stærkt forlangte Gaden fra Spanien til Havnen brolagt, idet der næppe var stor Trang til denne Gade, saaledes som den ny Havn laa i det for Øjeblikket, og kun en eneste større Fabrik havde Kørsel til den. Paa den anden Side glædede Taleren sig over Havneudvalgets Iver for at faa denne Gade, som det slet ikke vilde vide af, da Taleren foreslog at anlægge den. Som Forholdene var, kunde man nok vente et Aar med at anvende de 25000 Kr. paa denne Gade. Naar det saa stærkt var fremhævet, hvor mange Gader der var strøget af Budgettet, maatte Taleren dog gøre opmærksom paa, at Omlægningen af Havnegade vilde blive fremmet, hvilket var et stor Gode i alle Henseender, navnlig i æstetisk Henseende, idet man nu vilde faa en flot Færdselsaare fra Mejlborg helt ud til Sømærketræerne. Den af Hr. Jakob Jensen omtalte Gangsti ved Ingerslevs Boulevard kunde nok laves i Orden for ca. 150 Kr , men den hørte vistnok under Marselisborgudvalgets Omraade. Hr. Christensen havde kritiseret, at der ikke var blevet antaget faglærte Folk til Kloakpumpestationen. I Brolægningsudvalget havde man drøftet, hvorvidt man skulde vælge faglærte Folk eller ej, men Stadsingeniøren havde hævdet, og Udvalget havde maattet give ham Ret i, at det vilde være unødvendigt og blive for dyrt at ansætte en Mekaniker. Pumpningen foregik ganske automatisk, saa der var ikke andet at gøre end at sætte Papirruller i samt smøre og pudse Maskinen, og det behøvede man ikke en Mekaniker til. Derimod var det nødvendigt at have Folk, som kunde tilse de afskærende Ledningers Hovedbrønde, paa hvis Renholdelse Pumpeværkets automatiske Gang beroede, og Udvalget havde derfor ment, at man helst burde ansætte et Par dygtige, kloakkendte Folk. Udvalget havde ikke søgt Byraadets Sanktion paa deres Ansættelse, fordi det ganske simpelt havde overført 2 af Kloakvæsenets flinkeste Folk til Pumpestationen. Hr. Christensen troede vist, der laa noget under, at Brolægningsudvalget ønskede en aarlig Bevilling paa 500 Kr. til Kontorarbejde. Det gjorde der dog ikke, idet Ordningen tværtimod betød en Besparelse. Pengene gik nemlig dels til den Mand, der ekspederede W. C. Sagerne, i Aar ca. 700 Ekspeditioner, og dels til Kontorartikler. Vedkommende Mand var meget dygtig, og Udvalget mente ved Ordningen at have sparet Ansættelse af en Assistent. - Taleren var ikke bange for Borgernes Dom over det foreliggende Budgetfor slag, men mente, at der vilde blive almindelig Tilfredshed med det. Samuelsen kunde supplere Hr. Magnus Nielsens Meddelelser angaaende Pumpestationen med, at Taleren havde været imod, at

Brolægningsudvalget i April Maaned midlertidigt besatte Pladsen, fordi man derved i Virkeligheden gav vedkommende Mand Pladsen. Taleren havde ment, at Pladsen burde opslaas ledig og besættes med en maskintekniskuddannet Mand, hvilket ikke vilde være blevet dyrere, idet Mandens tekniske Kundskaber jo meget vel kunde udnyttes, selv om Pumpningen foregik automatisk. Vel skulde Manden passe Brøndene, men det kunde man nok faa en maskinkyndig Mand til. Udvalgets Flertal havde imidlertid ønsket den gennemførte Ordning, og det skulde indrømmes, at de to ansatte Mænd udfyldte Pladsen godt. Taleren havde gentagne Gange hos Trafikministeren og Generaldirektøren faaet Løfte om, at de skulde søge at forhindre de af Hr. Simonsen omtalte Forflytninger af Jernbanefunktionærer. Man havde ment, at det kun drejede sig om faa Tilfælde, men efter det nu oplyste syntes det jo at dreje sig om langt over hundrede. Taleren var derfor enig med Hr. Simonsen i, at Byraadet burde foretage sig noget i Sagen, helst ved at et Udvalg forelagde Sagen for Ministeren og Generaldirektøren. - - Taleren syntes ikke, det var saa gal en Forretning, at Belysningsvæsenet, da Taleren havde med det at gøre, kunde give et Overskud paa 82000 Kr., efter at Renter og Afdrag var betalt. Et saadant Overskud passede godt til den i Værkerne anbragte Kapital, medens et Overskud paa 229000 Kr. var ganske unaturlig og i Virkeligheden bstød en indirekte Skat paa de fattigste med de største Familier. Naar Hr. Møller nu ved at forhøje Gasprisen fra 11 Øre til 13 Øre og Elektricitetsprisen fra 35 Øre til 40 Øre yderlig vilde forøge Indtægten med 175000 Kr. til ialt 404000 Kr. plus Renter og Afdrag, saa maatte alle dog vist kunne se, at det blev en ganske unaturlig Indtægt. Renter og Afdrag var 411000 Kr., saa Værkerne skulde altsaa indbringe omved 800000 Kr. Taleren maatte bestemt advare imod at stemme for den bebudede Forhøjelse, som næppe ret mange vilde synes om. De Penge, Kommunen skulde bruge, maatte paalignes Folk efter deres Indtægt og ikke efter deres Fattigdom. - Den nuværende Renovationsplads medførte mange Ulemper, og man kunde ikke vedblivende udskyde Opførelsen af en Forbrændingsanstalt for Dagrenovationen. Stadsingeniøren beskæftigede sig da ogsaa med Planerne for en saadan. Renovationsvognene var utætte og daarlige i flere Henseender. Kommunen burde selv anskaffe Vognene for at kunne være sikker paa, at de var forsvarlige.

Christensen kunde ikke tiltræde Formandens og Hr. Simonsens Mening angaaende Assistent Aggers Forfremmelse. Havde denne intet med Lønregulativet at gøre, var det mærkeligt at man ikke havde kunnet gøre noget lignende for de Folk, der havde en Løn af kun 1200 Kr. eller deromkring ved. Agger havde 2400 Kr. i Løn, saa der kunde ikke være

nogen større Trang til Stede, og han maatte følgelig vente ligesom de andre. Taleren mente fremdeles, at der maatte skaffes Balance for Slagtehusets Vedkommende. En eventuel Forhøjelse af Afgifterne skulde Slagterne og Eksportørerne nok vide at vælte over paa Konsumenterne. Taleren kunde anbefale, at der blev foretaget noget for at modvirke Flytningen af Jernbanefunktionærer. Denne Flytning fra By til By bevirkede blandt andet, at Børnene maatte skifte Skole, hvilket selvfølgelig var meget uheldig for dem. Iøvrigt troede Taleren, at disse Flytninger i nogen Grad skyldtes Uvillie mod Aarhus.

-Hr. Møller havde udtalt, at det havde lange Udsigter med at faa indført en anden Gadebelysning. Det kunde ingen dog vide noget om. Man burde afvente, hvorledes den af Taleren nævnte ny elektriske Lampe vilde være i Brug, og naar man havde tilstrækkelig Erfaring i saa Henseende, kunde man let beregne, om det kunde betale sig at bruge elektrisk Gadebelysning eller ej. Den Tid, var vist iøvrigt snart forbi, da man betragtede elektrisk Lys i Gaderne som en Luksus, Grundejerne skulde betale til. Det rigtige var naturligvis, at al Gadebelysningen blev betalt gennem Skatterne. Dersom Prisen for Gas blev forhøjet efter Hr. Møllers Forslag, vilde Gas blive dyrere her end i andre Byer. I Horsens var Prisen 11 Øre, i Aalborg var Enhedsprisen 12 ½ Øre, men her 14 Øre, 11 Øre og 12 Øre. I Esbjerg var Prisen 11 ½ Øre, i Vejle

11 ½ Øre, i Kolding 11 Øre og i København 11 Øre. Der var saa meget mindre Grund til at forhøje Gasprisen, som man her havde købt Kul

2-3 Kr. billigere end i andre Byer. Alene paa Kulkontoen sparede man 60000 Kr. Hr. Møller havde ofte anket over, at Belysningsvæsenets Værker var overkapitaliserede, saaledes at de kom til at forrente for meget. Sidste Sommer blev Værkerne nedskrevet en Del, men dog næppe til det, Hr. Møller mente. De 10 %, som blev afskrevet, bevirkede derfor, at Værkerne var en meget god Forretning. Endelig var der endnu mindre Grund for Hr. Møller til at foreslaa Prisforhøjelse, fordi man fra alle Sider altid havde været villig til at forhøje, hvis det viste sig, at Belysningsvæsenets Budget ikke kunde bære sig. Det var en ren og skær indirekte Beskatning, der tilsigtedes, og hvorved man vilde lette Skatteprocenten med 3/4 %. For en større Indtægt som f. Eks. Hr. Møllers vilde det betyde en Besparelse paa et Par Hundrede Kroner, og saa gjorde det jo mindre, om Smaafolk kom til at betale 3-4 Kr. mere for deres Gas. For Hr. P. Petersen vilde Besparelsen blive 3-400 Kr. Dette var vel et Lyspunkt for de Herrer, men ikke for Smaafolk. Det vilde være meget beklageligt, om Forslaget skulde blive vedtaget, fordi det vilde betyde ny Byrder for de smaa og lettere for

de store. - Taleren takkede Hr. Magnus Nielsen- for de givne Oplysninger vedrørende Pumpestationen. Udgifterne til Løn ning af Folkene vilde næppe være blevet højere, selv om man havde antaget maskinkyndige Folk, men da de to Mænd skulde bruges til Rensning af Kloakbrønde, var det vel nok mest praktisk at ansætte Arbejdsmænd, som var kendt med den Slags Arbejde. Taleren var derfor tilfreds med de givne Oplysninger og havde ikke mere noget at indvende mod Ordningen.

Mikael Johansen fandt, at Hr. Christensen havde rettet en grim Sigtelse mod Medlemmer af Byraadet for at fremsætte Forslag, fordi de selv kunde tjene Penge derved. Denne ganske ubeføjede Sigtelse maatte Taleren bestemt tilbagevise. Hr. Simonsen havde gentaget sin lange Tale fra sidste Møde og særlig taget sig af Tilskudet til Hjælpekassen. De af Hr. Simonsen nævnte Tal var vist rigtige nok, men stammede jo næsten alle fra smaa Byer, som Aarhus ikke kunde sammenlignes med. Det var ikke alene med Tilskud til Hjælpekassen, men overhovedet med Bidrag til alle de humane Institutioner, at Aarhus var oppe paa Toppen. Det var meget sandt, at hele Hjælpekassens Bestyrelse var enig om at andrage om 100000 Kr., men for Byraadet, som havde Bevillingsmyndigheden, maatte der gælde andre Forudsætninger end for Hjælpekassens Bestyrelse. Iøvrigt havde Bestyrelsens Formand i Fjor udtalt, at selv om Bestyrelsen stillede Kravet, maatte det blive Byraadets Sag at skønne over, om det skulde efterkommes. Maaske var der nok Trang til flere Penge til Hjælpekassen, men under Forhold som de nuværende var det nødvendigt at holde igen. Det var heller ikke morsomt at stille Forslag om at forhøje Prisen paa Gas og Elektricitet, men vilde man undgaa en altfor høj Skatteprocent, maatte der skaffes større Indtægter, og der var vel næppe nogen, som tvivlede om, at en høj Skatteprocent var langt mere til Skade for Byen, baade for de næringsdrivende og for Arbejderne, end det mindre Onde, en lidt højere Gaspris vilde være, navnlig da Aarhus i Forvejen havde en af de højeste Skatteprocenter i Landet. Dersom det var sandt, at Socialdemokratiet havde forbedret Arbejdernes Kaar, var det uforstaaeligt, hvorfor de humane Udgifter kunde stige fra Aar til Aar. Det var blevet sagt, at de forskellige humane Love vilde lette Udgiften til Fattigvæsenet, men det modsatte var sket. Naar Budgetudvalgets Flertal ikke havde kunnet gaa med til at bevilge Hjælpekassen 100000 Kr., var det, fordi Aarhus allerede var blandt de Byer, der gav det højeste Bidrag, og fordi man havde en Udgift paa 100000 Kr. til de humane Opgaver i Anledning af Krigslovene. Dersom man blev ved med at forøge den Slags Udgifter, vilde det gaa ud over Byen, ikke mindst ved at fremme Udflytningen. - Hr. Simonsen holdt ikke af, at nogen kritiserede Slagtehusudvalget. Taleren gav imidlertid ikke

meget for Hr Simonsens lange Foredrag om Slagtehuset, for selvfølgelig vilde Slagterne lægge en mulig forhøjet Slagteafgift over paa Konsumenterne, og dermed faldt jo Hr. Simonsens hele Udvikling til Jorden, løvrigt var Taleren glad ved Hr. Simonsens Interesse for Slagterne, skønt den vist var af ret ny Dato. Slagtehuset var ikke en filantropisk Institution, saa dets Regnskab skulde balancere. Vandværket havde sidste Aar givet et Overskud paa 54000 Kr.; selv om Slagtehuset vel ikke kunde give saa meget, saa maatte det i hvert Fald ikke kræve Tilskud.

-I andre Byer var man inde paa, ogsaa Socialdemokraterne, at benytte nogen indirekte Beskatning, og da Aarhus havde en langt større Udflytning end andre Byer, paa Grund af den høje Skatteprocent, saa maatte man under de ekstraordinære Forhold ogsaa skaffe sig ekstraordinære Indtægter. - Taleren havde ikke stillet Forslag om at bruge de 300000 Kr., som man vilde faa for Fodfolkskasernen; men kun peget paa, at vilde man lade dette Beløb indgaa i Kassebeholdningen, havde man et Middel til at forhindre en altfor høj Skatteprocent.

Ulovligt var det ikke, saa Taleren kunde ikke forstaa, at man ikke kunde billige Tanken, naar man hverken vilde være med til at gennemføre Besparelser eller skaffe Byen ny Indtægter. Nogen Anledning for Hr. Jakob Jensen til at gøre Grin med Tanken var der under alle Omstændigheder ikke. - Taleren havde flere Gange henledet Opmærksomheden paa den stedfindende Bortflytning af Jernbanefunktionærer, men Rigsdagsmændene havde sagt, at de nok skulde tale med Trafikministeren derom, saa at en Henvendelse fra Byraadet var unødvendig. Det havde imidlertid nu vist sig, at Rigsdagsmændene ikke havde kunnet forhindre Forflyttelserne, og det var derfor Byraadets Pligt at tage Affære. - Taleren maatte bede Højre fritaget for Beskyldninger om at ville udhungre de smaa. Selv om en Arbejderfamilie skulde betale en 4-5 Kr. mere i Skat, vilde den være bedre tjent med det, end at Familiefaderen ikke kunde faa Arbejde.

Formanden havde ikke opfattet Hr. Christensens Bemærkning som nogen Sigtelse mod de Herrer Møller og P. Petersen, ellers vilde han naturligvis have paatalt den.

Carl Laursen maatte paa Fattigudvalgets Vegne udtale en Beklagelse over, at det havde vist sig nødvendigt at stille saa store Krav, som Fattig væsenets Budgetforslag udviste. Det var imidlertid meget vanskeligt at lægge et Budget for denne Gren af Kommunens Administration, og det maatte siges at være umuligt at lægge et Budget, som de virkelige Udgifter ikke vilde overstige, naar man da ikke vilde gaa betydeligt højere, end Rimelighed

talte for. Den eneste Vej at gaa var den ganske ligefremme at opstille Budgettet dels paa Grundlag af det afsluttede Regnskab og dels paa Grundlag af de virkelige Udgifter i Aarets første Halvdel, i hvilket Budgettet skulde fremsendes. Paa Fattigvæsenets Budget var der 3 Poster, som aarlig krævede ret betydelige Forhøjelser, og det var Udgifterne til huslejhjælp, den kontante Pengehjælp og Hjælp til fattige, som ikke er hjemmehørende i Aarhus. Alene for disse 3 Posters Vedkommende var der foreslaaet en Forhøjelse paa ialt 38000 Kr. eller henholdsvis 3000 Kr., 12000 Kr. og 23000 Kr. Det viste sig herefter, at disse 3 Poster omtrent udgjorde den Forhøjelse, som hele Budgettet udviste, naar man da undtog den større Refusion, som kunde ventes af de 23000 Kr., som blev ydet til de fattige, der ikke er hjemmehørende i Aarhus. For at Byraadets Medlemmer kunde se, at de foreslaaede Summer var ansatte saa lavt som muligt, skulde Taleren oplyse, at i det afsluttede Regnskab for 1913 -14 var foreslaaet 28000 Kr. til Huslejhjælp, medens den virkelige Udgift var blevet 32119 Kr. 55 Øie ; for 1915-16 var derefter foreslaaet 33000 Kr. Til den kontante Pengehjælp var for 1913 -14 foreslaaet 36500 Kr., den virkelige Udgift var blevet 51077 Kr. 33 Øre, og man havde nu for 1915-16 foreslaaet 52000 Kr. Til Hjælp til fattige, som ikke er hjemmehørende i Aarhus, var for 1913-14 budgetteret 80000 Kr., den virkelige Udgift havde været 121030 Kr. 69 Øre, og nu foreslog Udvalget for 1915-16 at opføre 128000 Kr. Naar Overskridelserne i 1913-14 var blevet saa store, skyldtes det navnlig, at Budgettet havde været for lavt. Paa de nævnte Konti gjaldt det

især lig Grad om at spare, om at holde igen, hvor det paa nogen Maade var muligt, og det skulde siges, at Udvalget ogsaa gjorde alt, hvad gøres kunde, for at holde Udgifterne nede; men desværre viste det sig, at dets Arbejde i den Henseende bar ringe Frugt. Paa dette Omraade var der nemlig to Omstændigheder, som modarbejdede Udvalgets Bestræbelser, den til Stadighed værende større eller mindre Arbejdsløshed og den stadig Tilgang af fremmed Arbejdskraft. Den store By og de gode Arbejdsforhold, som Hr. Møller i sidste Møde havde omtalt, lokkede mange Arbejdere hertil, idet de haabede, at der her var noget at gøre. Desværre blev det i mange Tilfælde en stor Skuffelse for de paagældende og i lige saa mange Tilfælde en sikker Udgift for Kommunen. Saadaune Forhold kunde Udvalget ikke være Herre over. - Af Udgifter, som Udvalget ikke havde Indflydelse paa, skulde Taleren nævne: Kur paa Kommunens Hospitaler, der var opført med 48000 Kr.; Plejebørns Underhold udenfor Opdragelsesanstalter, der var opført med 11000 Kr.; Underholdsbidrag til uægtefødte Børn og ægtefødte Børn af forladte, separerede og fraskilte Hustruer i Henhold til Lov af 27. Maj 1908 og Tillæget af 29. April. 1913. Navnlig

dette sidste havde forøget Udgifterne ret betydeligt. Taleren skulde saaledes nævne, at der hver 14. Dag blev anvist til Udbetaling i Underholdsbidrag et Beløb af imellem 1500 Kr. og 2000 Kr. Udgifterne til Underholdsbidrag var foreslaaet opført med 37000 Kr., hvoraf naturligvis en Del vilde blive refunderet. - Taleren havde nu omtalt de væsentligste Poster, der henhørte under den egentlige Fattigpleje og skulde nu ganske kort omtale de Understøttelser, der ikke havde Fattighjælps Virkning, og som Udvalget til Dets heller ikke var Herre over. Af disse fandtes der en hel Række. Som bekendt blev Kommunerne af Rigsdagen hvert Aar velsignet med en eller flere humane Love, hvoraf en Del kom ind under Fattigvæsenets Administration. Alene Posten for Udgiften efter § 63, fortsat Sygekassehjælp, var forhøjet med ca. 5000 Kr Disse Understøttelser udviste i 1913-14 en Udgift paa tilsammen 116159 Kr. 05 Øre og var for 1915 -16 foreslaaet forhøjet til 130400 Kr. En Undtagelse dannede Enkeloven. Iøvrigt skulde man tro, at denne Lov maatte lette Fattigvæsenets Budget, men man vilde forstaa, at Lettelsen ikke betød ret meget, idet hidtil kun 6 Enker var gaaet over fra Fattigvæsenet til Understøttelse efter Enkeloven. - Endelig var der en Klasse Mennesker, som hvert Aar kostede Fattigvæsenet mange Penge. Taleren vilde dele dem i 3 Hold. Det første Hold dannedes af de saakaldte subsistensløse Personer, som Politimesteren omtalte i sidste Møde, og som der vel nok var ca. 100 af. Disse Mennesker tilbragte vel nok deres meste Tid paa Fattiggaarden, naar de da ikke af og til havnede hos Politiet eller for en kortere Tid boede til Huse hos Madam Græsmeyer. Det andet Hold dannedes af Folk, som ikke gad bestille noget, og det tredje af Folk, der var forfaldne til overdreven Nydelse af Spiritus. Fattigudvalget kendte mange Tilfælde, hvor en Mand med Familie enten helt eller delvis drak sin Fortjeneste op. Udvalget havde hidtil taget og vilde fremdeles tage haardt fat paa disse Mennesker, og det vidste, at det i den Henseende til enhver Tid kunde paaregne Politiets Støtte. Taleren vilde gerne i denne Forbindelse give Politimesteren sin Tilslutning til Udtalelsen om, at man trængte til en Arbejdsanstalt, hvor man kunde anbringe saadanne Personer i kortere eller længere Tid. Det vilde sikkert ikke alene gavne disse Personer selv, men det vilde ogsaa blive en fornuftig Foranstaltning for Kommunen og bidrage til at lette Fattigvæsenets Budget paa dette Omraade. Disse Mennesker havde i Virkeligheden kun ringe Respekt for at komme paa Fattiggaarden, medens de nærede en absolut Afsky for at komme paa en Arbejdsanstalt, hvor de skulde tvinges til at bestille noget. Det vilde samtidig virke afskrækkende paa ligesindede og sikkert modvirke Tilgangen til Byen af de subsistensløse Personer. Taleren havde derfor hellere set, at de 25000 Kr., som var opført til et

Krematorium, var blevet opført som en første Bevilling til en Arbejdsanstalt. Han haabede imidlertid, at Byraadet inden altfor længe vilde indse Nødvendigheden af at faa en saadan Anstalt og bringe Sagen til Udførelse. - Fattigudvalget havde i Sommer saa smaat haabet, at det engang kunde komme til at raade over Kaserneetablisementet til Forsørgelsesvæsenet i Forbindelse med en Arbejdsanstalt, men ved Statens Køb af Kasernen var dette Haab jo glippet. Forholdene paa Fattiggaarden var ikke gode, fordi der manglede Plads. Det var saaledes ikke tiltalende, at gamle og skikkelige Mennesker, som paa Grund af Skæbnens Ugunst var kommet paa Fattiggaarden, skulde dele Opholdsrum med de mere eller mindre raa Personer, der blev indlagt paa Fattiggaarden. Det var ønskeligt, om en Sondring kunde finde Sted, men under de nuværende Forhold kunde det ikke lade sig gøre. Ogsaa af den Grund trængte man til at faa en Arbejdsanstalt.

Marthin Hansen kunde tiltræde Udtalelserne om, at Budgetudvalget havde gjort sit til at bringe Udgifterne saa langt ned som muligt. Alligevel vilde det vist blive nødvendigt at forhøje Skatteprocenten, hvis der ikke kunde skaffes større Indtægter. Det vilde imidlertid være meget beklageligt, om Skatteprocenten skulde stige, da det vilde bevirke, at Byen stagnerede, og Udflytningen, ogsaa af Smaafolk, tog yderlig Fart. Denne Udvikling, som jo desværre allerede var godt begyndt, skulde ikke gerne fortsættes. Der var ikke ret meget tilbage af det store Millionlaan, og det vilde være meget vanskeligt at skaffe et nyt. Taleren var ganske vist ikke ukendt med, at der var nogen Mulighed for at faa et Laan gennem den paatænkte kommunale Laanekasse, men nogen Sikkerhed herfor havde man jo ikke endnu. Det gjaldt da om at forhindre, at Skatteprocenten steg. Taleren var enig med Socialdemokraterne i deres Syn paa indirekte Beskatning, men vilde dog under en Nødstilstand som den nuværende foretrække at forhøje Prisen paa Gas og Elektricitet noget fremfor at lade Skatteprocenten stige med 1 à

2%". Derfor vilde Taleren gaa med til en mindre Forhøjelse af Gas- og Elektricitetsprisen. Der stod allerede nu en Mængde Butikker og Lejligheder ledige, og alle mente, at Skatteevnen var mindre end ellers, idet kun de store Aktieselskaber havde tjent flere Penge end sædvanlig.

N. Joh. Laursen troede, at Aarsagen til, at man nu mente at kunne bygge et Krematorium billigere, end man tidligere havde antaget, skyldtes den Udvikling, der var foregaaet med Hensyn til Opførelsen af Krematorier og de Erfaringer, man havde indhøstet paa Malmøudstillingen, hvor jo ogsaa Ligbrænding havde haft sin Afdeling. Taleren troede, man

skulde drøfte Krematoriespørgsmaalet ganske jævnt uden at komme ind paa Hygiejne og Æstetik; hvis Folk havde Lyst til at bruge den ene Tilintetgørelsesmaade fremfor den anden, skulde de have Lov dertil, naar det kunde gøres for en nogenlunde rimelig Sum.

Ellers var Taleren enig med Stadslægen i, at hygiejnisk set virkede vore nuværende

Kirkegaardsforhold ikke skadeligt, men selvfølgelig var Ligbrænding ikke ringere i hygiejnisk Henseende. - Det, Taleren havde tænkt paa ved at nævne Strandvejen, var, at Anlægget af denne Yej krævede en Arbejdsstyrke, og det var for Taleren noget af det vigtigste. - Det var Fakta, at

Akcidensaflysningen betød en Lettelse for Borgerne, enten Hr. Jakob Jensen vilde erkende det eller ej. Hr. Jakob Jensen var fremkommet med en Slags Statistik over Byens Formueforhold. Tal kunde imidlertid benyttes til meget. En prøjsisk Embedsmand skulde engang have sagt: "Hvad er det, der skal bevises", saa skulde han nok indrette Tallene derefter. Taleren skulde dog ikke komme ind paa, om Hr. Jakob Jensens Tal var opgjort paa samme Maade. Socialdemokraterne havde stadig lagt flere og flere Opgaver paa det offentlige, hvorfor Skatterne ogsaa stadig var steget. Det gjaldt da om, at de, der krævede, ogsaa kom til at mærke Byrderne noget, ellers vilde Udviklingen næppe blive til Gavn, og det kom derfor an paa at finde det rette Forhold mellem direkte og indirekte Skatter. Den direkte Skat var vel nok nu naaet op til en Top, der ikke gerne maatte overskrides, hvis Byen ikke skulde lide derved, saa der maatte tages noget paa anden Kant. Det var ikke galt for Folk at vide, at naar de krævede uoget, maatte de selv være med til at lægge Skulderen under. Hr. Jakob Jensen havde kaldt det sørgeligt, at hvert 6. Menneske skulde understøttes, og deri kunde Taleren ganske give Hr. Jakob Jensen, men Tallet var vist desværre rigtigt nok, det stemmede i hvert Fald med, hvad Taleren havde set opgivet fra København. Det var let nok at sige, at det var Samfundsforholdenes Skyld, og muligvis var det ogsaa i nogen Grad rigtigt, men man vilde dog nok staa sig ved at sige, at Individerne undertiden ogsaa havde nogen Skyld.

Kjeld Sørensen kunde slutte sig til en Del af Hr. Carl Laursens Udtalelser, men ikke til dem alle. Det var rigtigt, at Aarhus ligesom alle større Byer øvede Tiltrækning paa mange Mennesker, fordi man jo nu engang søgte hen, hvor Chancerne var. Derimod var det næppe rigtigt, saaledes som Hr. Møller havde sagt, at de kommunale Arbejderes Lønforhold trak saa meget. Det var den store By, der tiltrak Folk. Det var ogsaa rigtigt, at Udgiften i Henhold til § 63 var steget, men i Virkeligheden var det i høj Grad foi svarligt, at

denne Post steg, fordi Folk jo kun kunde faa Hjælp efter denne Paragraf, naar de var Medlem af en Sygekasse, og Hjælpen fra denne var ophørt I saa Tilfælde var det rimeligt, at Folk kunde faa Hjælp uden Fattighjælps Virkning. De sunde burde med Glæde betale lidt for at holde de syge udenfor Fattigvæsenet. At Enkeloven ikke havde bedret Fattigvæsenets Budget, laa i, at kun de forholdsvis bedrestillede Enker kunde faa Hjælp efter denne Lov. Taleren kunde ganske dele Hr. Carl Laursens Ønske om snart at faa en Arbejdsanstalt. Man trængte haardere til en saadan end til et Krematorium. Det syntes som om Hr. Møller mente, at Taleren havde talt som For ret ni ugsf ører for en Sygekasse og ikke som Byraadsmedlem. Det var imidlertid lige saa berettiget, om Taleren mente, at Hr. Møller havde talt som Fabrikant og ikke som Byraadsmedlem. Dersom Sygehustaksterne skulde forhøjes overensstemmende med Forslaget, vilde det betyde en Skat af 35 Kr. daglig paa Sygekasserne. Hr. Møller kunde nok kalde Forhøjelsen lille, men Taleren vidste, at det vilde blive meget vanskeligt, at faa de Penge frem. Uden en Kontingentforhøjelse kunde det ikke lade sig gøre, hvis Sygekasserne ikke vilde beskære andre Præstationer f. Eks. Medicinhjælpen. Højere Gaspriser og højere Sygekassekontingent vilde betyde, at Smaafolk kom til at betale en betydelig Del af det, der skulde betales af dem, der havde haft de store Indtægter. Dersom Forhøjelsen blev vedtaget, vilde en Patient herfra komme til at betale 1 Kr. 10 Øre paa Rigshospitalet, medens en Patient fra København kun betalte 60 Øre. Enhver Kommune vilde være udmærket tjent med at have gode Sygehusforhold. I flere Kommuner bevilgede man 1 å 2 Kr. pr. Sygekassemedlem for at holde Sygekassen oppe, og det sparede man ved. Taleren vilde gerne atter anbefale at bevilge det Tilskud til Hjælpekassen, som dens Bestyrelse androg om. Alt for mange Tilfælde blev henvist til Fattigvæsenet, fordi Hjælpekassen savnede Midler. Derved slap Kommunen ikke billigere, tværtimod.

Vetli delte den Frygt, som var kommet til Orde hos flere Talere, at Skatteprocentens stadige Stigen ikke var til Gavn for Byens Ve og Vel. Der foregik en stadig Udflytning fra Byen, hvilket Indbyggerantallet i 1913-14 viste. Fødselsoverskudet havde været 1,3 %, hvilket vilde sige en Tilvækst paa 700 Personer, saa Indbyggerantallet skulde have været 64000 i Stedet for godt 61000. Dette viste Udflytningens Størrelse, og en stigende Skatteprocent vilde naturligvis fremme Udflytningen. I Aarene 1906-08 var Tilvæksten større, end Fødselsoverskudet bevirkede, og da steg Skatteprocenten ikke synderligt. Først da man kom op paa den store Skatteprocent, tog Udflytningen Fart. I andre Byer, som f. Eks. Odense, var Skatteprocenten kun 2/3 saa stor som i Aarhus, uden at disse Byer

tilsyneladende stod tilbage i nogen Henseende. Om det var Administrationens Skyld, skulde Taleren ikke sige, men under alle Omstændigheder havde det stor Betydning, at Skatteprocenten ikke steg yderlig. - En Del af Jernbanefunktionærerne var vistnok flyttet frivilligt. Som Forholdene var, maatte man skaffe Kommunen større Indtægter. Det vilde saaledes være anbefalelsesværdigt at faa højere Ejendomsafgifter. Desuden maatte der spares det mest mulige. Budgetudvalget mente vel at have knebet i alle Retninger, men Taleren kunde dog tænke sig endnu en Besparelse, nemlig ved nogen Indskrænkning af Gadebelysningen, som jo kostede Kommunen 66000 Kr. om Aaret. Den første Tid efter Krisens Begyndelse kunde man jo godt nøjes med en ringere Gadebelysning. Maaske burde Udgiften til Kabler til Elektricitetsværket afholdes af Laan, idet Kabler jo som Regel kunde holde i 25 Aar. Det var blevet fremhævet, at Brolægningsvæsenets Budget var blevet stærkt beskaaret, dog var der blevet 4000 Kr. staaende til Forskønnelse af Vesterbros Torv. Det vilde være heldigt, om Byens Gader og Pladser kunde blive renholdt noget bedre. Det nyttede ikke at have godtbrolagte og pæne Gader, naar de ikke var rene. Taleren henstillede til Hr. Mikael Johansen som Grundejerforeningens Formand at tage sig af dette Forhold. I flere Retninger havde Budgetudvalget ikke vist stor Knebenhed. Der var saaledes opført 5000 Kr. til Observatoriet, 10000 Kr. til Musik og 5000 Kr. til Teatret, ialt 78000 Kr. til forskellige Institutioner. Forhaabentlig blev man i det kommende Regnskabsaar fri for de mange Andragender om Tilskud til baade det ene og det andet.

Simonsen var bauge for, at mange af dem, der havde ladet sig forlede til at forøge deres Gasindlæg, vilde føle sig skuffede ved Forhøjelsen af Gasprisen. Det stod nu klart, at det var det konservative Flertals Maal at gennemføre mere indirekte Beskatning for at holde Skatteprocenten nede. Ved den direkte Beskatning blev dog en Del af af Indtægten, indtil en Trediedel, fradraget som skattefri for de smaa Indtægters Vedkommende, ja for Indtægter under 1000 Kr. endnu mere, men ved Gasbeskatningen vilde alle komme med ganske uden Hensyn til Evnen. Hr. Møller mente ikke, den fri Konkurrence kunde ophæves, men Forholdet var jo i Virkeligheden, at den allerede var ophævet ved de Monopoler, som Storkapitalen havde skabt sig paa næsten alle Omraader. Hr. Møller havde spurgt, hvor man skulde begynde med at skaffe Kommunen større Indtægt. Hertil vilde Taleren sige, at kunde man ikke begynde med andet end Sygehusstaksterne, maatte man hellere lade være, men ellers troede Taleren, det vilde være mere tiltalende at sætte sig i Bevægelse for at faa Grundskatterne forøget. Da der blev forlangt 85000 Kr. til et Krematorium, hævdede Hr. Magnus Nielsen, at det var for meget, nu da der kun blev forlangt 25000 Kr., sagde han, det

var for lidt. I Virkeligheden kunde der bygges en meget tiltalende Ligbrændingsanstalt for 20000 Kr., saa 25000 Kr. vilde være rigeligt. Selve Ovnen kostede kun 10000 Kr. Hr. N. Joh. Laursen havde ganske Ret i, at Kommunen havde Pligt til at tage Hensyn til de Borgere, som vilde tilintetgøres ved Varme, ligesaavel som til dem, der vilde smuldre hen. Taleren mente vedblivende, at der ikke burde forandres ved Slagteafgifterne. Trikin kontrollen, som skulde foretages gratis, kostede Kommunen lige saa meget som heie Slagtehusets Underskud. Afgiften for Eksportslagtingen kunde man ikke forhøje uden at jage denne store Virksomhed bort, ej heller kunde en Forhøjelse væltes over paa Konsumenterne. Taleren kunde i hvert Fald ikke være med til at tage Ansvar for en Forhøjelse af Afgiften for Eksportslagting, og hvad den indenbys Slagting angik, var Afgiften rigelig. Iøvrigt havde Højre ikke megen Ret til at kritisere Slagtehusudvalget Taleren havde Gang efter Gang anmodet Højre om at sætte en Mand ind i Slagtehusudvalget, men Højre havde aldrig villet. Hr. Mikael Johansen havde ment, at Talerens Slagtervenlighed var af ny Dato. Forholdet var imidlertid, at man hvert Øjeblik havde Klager fra Slagterne, den Gang Højre dominerede i Udvalget, medens der ingen havde været, siden Taleren blev Udvalgets Formand, Slagterne var aldeles ikke umedgørlige, naar de blot fik Følelsen af, at man vilde være retfærdig overfor dem, og det bestræbte det nuværende Udvalg sig for at være; derfor kom der ingen Klager. - Man havdenuhørt, at

Hr. Marthin Hansen vildestemmefordenindirekte

Beskatning, og saa var jo alt i Orden. Taleren havde gjort Regning paa, at der havde været en Smule Demokratismetilbagehos

Hr. Marthin Hansen, men det var der altsaa ikke. Hr. Marthin Hansens Mandatskyldtesforenstor Del

Arbejdere; Taleren vilde ønske dem inderlig til Lykke med Hr. Hansen, som nu hjalp dem til at faa deres indirekte Beskatning forhøjet. Nu vidste Vælgerne, hvorledes Sagen forholdt sig.

Møller kunde ikke indrømme, at Belysningsvæsenet havde for faa Folk, eller at Gassen var daarlig. Taleren havde ikke sagt, at Odensegade skulde have elektrisk Belysning, men kun at man tænkte at opstille de ny Automatlygter i Odensegadekvarteret. Hr. Christensen havde gjort sig megen Ulejlighed med at bevise, at mange Byer havde lige saa smaa Gaspriser som Aarhus. Desværre passede Hr. Christensens Tal ikke, f. Eks. var Prisen i Kolding ikke 11 Øre, men 12 Øre. Horsens var den eneste By, der havde lige saa billig Gas

som Aarhus. Grundlaget for Talerens Forslag var at forbedre Belysningsvæsenets Budget, saaledes at man kunde undgaa en Forhøjelse af Skatteprocenten. Dermed var langt fra tænkt paa at lægge Byrder paa de daarligst stillede, men kun paa at gavne Byen. Der var sikkert ingen, der troede, at Hr. P. Petersen eller Taleren havde skænket det en Tanke, om en Forhøjelse kunde gavne eller skade dem. Iøvrigt kunde Hr. P. Petersen jo let slippe for den store Skat ved at flytte udenfor Byen. Hr. Jakob Jensen havde i sidste Møde udtalt sin Glæde over, at Taleren ved Kulkøb til Belysningsvæsenet havde anerkendt Rigtigheden af Kommunesocialismen. Dette var dog ikke Tilfældet, thi Kullene var indkøbt ved Licitation; at det billigste Tilbud var fra England, gjorde ikke Sagen socialistisk. Taleren havde aldeles ikke sigtet Hr. Kjeld Sørensen for ikke at varetage sin Pligt som Byraadsmedlem, men kun sagt, at det var tilgiveligt, om Hr. Kjeld Sørensen saa paa Sygehustaksterne som Forretningsfører ved en Sygekasse. Taleren havde ogsaa engang troet, at det var fornuftigt at hjælpe gennem Hjælpekassen, men var blevet skuffet, idet Fattigvæsenets Udgifter alligevel steg. Ingen af Modstanderne af Forhøjelsen af Sygehustaksterne og Gas- og Elektricitetsprisen havde endnu anvist noget andet Sted, hvor Kommunen kunde skaffe sig den større Indtægt, som var nødvendig.

Jakob Jensen bemærkede, at Hr. Vetli havde ført en af de gamle Traverser frem, nemlig den om Rigmændenes Flugt fra Byen. Allerede i 1890'erne lød det, at man skulde være forsigtig, ellers flyttede de store Indtægter fra Byen; man skulde gaa paa Akkord med dem, ellers mistede man dem. De rige skulde altid beskyttes, skønt de meget vel kunde besørge det selv. Derfor maatte man beskytte de fattige. En Sammenligning med Odense var ikke saa let at foretage, som Hr. Vetli syntes at mene; der var mange Forhold, som saa skulde tages i Betragtning, og navnlig maatte der ses paa, om de tidligere Tidens Styre havde passet deres Ting, hvad de ikke havde her i Byen, hvorfor det gik ud over det nuværende Slægtled. Hr. Vetli mente, at elektriske Kabler kunde vare i 25 Aar, og at Udgiften til deres Anskaffelse derfor burde afholdes af Laan; Taleren havde imidlertid været med til at forny flere Kabler, uagtet Elektricitetsværket kun var 13 Aar gammelt. Den Politik maatte man derfor helst undgaa. - Det hastede meget stærkt med Gaden til Havnen; hvis man ikke fik den, vilde man ikke kunde leje Pladser ud ved den ny Havn, hvor der allerede nu hver Dag laa 2-3 Dampere og lossede og ladede. Taleren skulde til 2. Behandling stille Forslag om Brolægning af denne Gade. Det var rigtigt, at Vestergades Brolægning skulde tages i 3-4 Rater, men i Fjor var det Hensigten, at den næste Del skulde tages i Aar, og det havde Brolægningsudvalget frafaldet. Hr. N. Joh. Laursens Imødegaelse af Taleren havde været

saa spagfærdig, at Taleren ikke skulde komme videre ind derpaa, Talerens Anker havde jo heller ikke været let at imødegaa, Det forundrede dog Taleren, at Hr. N. Joh. Laursen havde udtalt sig som sket om Krematoriet, da Hr. Laursen jo meget godt vidste, at det Krematorium, hvortil man ønskede 85000 Kr., var tænkt med baade Kapel og Urnehal, hvilket man kunde undgaa, naar man lagde Krematoriet paa Nordre Kirkegaard, hvilket jo nu var Tanken. Den af Taleren fremførte Statistik over Byens Formueforhold kunde ikke rokkes. Formuen burde endda snarere regnes højere, da hverken Havnen, Gaderne og andet ikke var medregnet. Hr. N. Joh. Laursen havde sluttet sig til Hr. Møllers Beklagelse over, at saa mange fik Understøttelse af det offentlige. Der taltes altid om dem, der fik Understøttelse blot for at opholde Livet, men aldrig om dem, der blev understøttet for at de kunde tjene mange Penge og komme højt op paa Rangstien, f. Eks. Løjtnanter, Præster og mange andre. Disse Folks Uddannelse kostede Samfundet mange Penge, og saa maatte man endda lønne dem med høje Gager. Hr. Marthin Hansen havde været lige ved at komme galt afsted, maaske fordi han havde Feber over at skulle bryde sit gode Princip; thi Hr. Hansen vidste jo godt, at naar Laanebeholdningen var ved at slippe op, hvad den i Virkeligheden ikke var, saa skyldtes det, at en Del af Pengene var laant ud til Grundejerne, blandt andet for at de kunde faa bedre Lys. Kulindkøbet var ren og skær Kommunesocialisme. Det skete nemlig ganske udenom Mellemandlerne, og "Aarhus Stiftstidende" havde da ogsaa fremhævet det som Kommunesocialisme. Hr. Møller vidste meget godt, at Taleren om den fri Konkurrence ikke havde meget paa sig. Naar Uld varefabrikanterne ønskede af forhøje Varerne, samledes de og satte Prisen i Fællesskab, og saaledes var det paa alle Omraader. Konkurrencen blev ganske udelukket, al Handel blev efterhaanden monopoliseret. For Tiden udelukkede man helt Konkurrencen ved Maksimalpriser, Tyskland i endnu højere Grad end os. Taleren vilde henstille til Hr. Marthin Hansen at skaffe de Penge frem, der var sat fast paa forskellig Maade. Det vilde næppe blive let; men de, der havde været med til at binde Pengene, skulde i hvert Fald ikke tale om, at Laanet var opbrugt. Ej heller skulde disse Folk tale om, at Skatteyderne flyttede bort fra Byen, for ved hver eneste Budgetbehandling agiterede de jo for Udflytningen og gjorde alt for at skræmme Folk fra at flytte til Byen.

Mikael Johansen kunde ikke lorstaa, at Hr. Jakob Jensen kunde faa sig selv til at sige, at Højre skræmmede Folk fra Byen. Hr. Jakob Jensen mente det vel heller ikke saa slemt, som det var sagt. Taleren anbefalede varmt den lille Bevilling til den gamle Borgmestergaard og ligeledes, at Medlemmerne gik ud og saa Gaarden og dens Indhold.

Man skyldte Translatør Holm en stor og varm Tak for hans store og uegennyttige Arbejde i denne Sag. Taleren kunde ganske sympatisere med Tanken om at hæve Grundskatterne, men desværre bestemte man jo ikke dette selv. Taleren havde i Skattekommisionen stillet Forslag i saa Henseende, men beklageligvis havde man ikke kunnet faa et Lovforslag frem herom, efter at den nuværende, saakaldte frisindede, Regering var kommet til Magten. Ligeledes havde Taleren sammen med alle Kommissionens

Højremedlemmer været med til at foreslaa Indførelse af en kommunal Formueskat. - Det skulde indrømmes, at ikke alle Gader blev holdt rene og pæne, men det gjaldt dog mest de offentlige Pladser. De Gader, som Grundejerne skulde holde i Orden, var de pæneste. Hr. Simonsens Paastand om, at Højre ikke vilde sætte en Mand ind i Slagtehusudvalget, passede ikke. Højre havde jo netop sat en udmærket Mand ind i dette Udvalg i Hr. Marthin Hansen.

Marthin Hansen havde glædet sig over at høre, at den megen Veltalenhed særlig havde været møntet paa ham. Taleren kunde imidlertid fortælle Hr. Simonsen, at han hverken lod sig lokke eller skræmme. Han skyldte ikke Hr. Simonsen Regnskab for sin Optræden og skulde nok staa til Ansvar for sine Handlinger overfor sine Vælgere. Naar Arbejderne havde stemt paa Taleren, var det vel, fordi de ikke følte sig tilfreds med Hr. Simonsen og hans Partifæller.

Christensen havde ikke tilsigtet at beskyldte de Herrer P. Petersen og Møller for af personligt Hensyn at stille Forslag om Forhøjelse af Gasprisen. Hr. Møller maatte have gjort særlige Anstalter for at bevise, at Gassen var billigere her end andre Steder, siden han ikke havde kunnet nøjes med den almindelige Gasværksstatistik, men havde henvendt sig til de enkelte Gasværker. Til Hr. Vetli bemærkede Taleren, at Kablerne sædvanlig var fortæret efter 10-15 Aars Forløb. Ønskede man at faa billigere Gadebelysning, burde man forsøge med mere elektrisk Belysning i Stedet for Gas.

Forslaget overgik til 2. Behandling. Ændringsforslag indkaldtes inden førstkommende Mandag Middag Kl. 12.

Uddrag fra byrådsmødet den 18. februar 1915 - side 8

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Forslag til Overslag over Aarhus Købstadkommunes Indtægter og Udgifter i 1915-16. - 2. Behandling.

Der forelaa følgende Ændringsforslag:

Ad Udgiftskonto I. Forslag fra Møller, Carl Laursen, Magnus Nielsen, Mikael Johansen, P. Petersen, J. C. Petersen, Mariane Thomsen og Vetli om, at Assistent C. Agger bliver opført paa Budgettet som Assistent og ikke som Fuldmægtig. Post I. 3. b. 1. b vil derved blive nedbragt med 200 Kr. - Ikke anbefalet af Budgetudvalgets Flertal: Formanden, Mousten og Simonsen.

Formanden forelagde Ændringsforslaget og Budgetudvalgets Flertals Erklæring.

Mikael Johansen kunde anbefale Ændringsforslaget i Henhold til den ved 1. Behandling givne Motivering.

Simonsen kunde ligeledes henholde sig til sine Udtalelser ved 1. Behandling. Der var i dette Tilfælde ikke Tale om nogen Forandring af Lønregulativet, men kun om en Omflytning indenfor det. Efter de Oplysninger, der var tilflydt Taleren i de sidste Dage, maatte han meget beklage, om man ikke vilde yde den paagældende Mand Retfærdighed. Saa vidt Taleren kunde skønne, havde der vist været underjordiske Kræfter i Bevægelse i denne Sag, men herpaa skulde Taleren dog ikke komme ind.

Møller vidste ikke, hvad en Forandring i Regulativet var, hvis dette ikke var det. Byraadet havde vedtaget ikke at ændre Lønregulativet under de nuværende Forhold, og det maatte man holde sig til. Iøvrigt kunde Taleren ikke forstaa, hvorfor Aggers Andragende ikke som andres Andragender om højere Løn var blevet henvist til Lønudvalget.

Simonsen havde ikke faaet den Opfattelse af Byraadets Beslutning, som Hr. Møller syntes at nære. Tidligere havde Hr. Møller hævdet, at saalænge Furktionærerne ikke havde naaet Toppen i deres Klasse, var der ingen Grund til at ændre Regulativet.

Møller bemærkede, at det vilde være uretfærdigt mod de andre Andragere at opflytte Agger.

Jakob Jensen var forbavset over, at Hr. Møller ikke havde haft lignende Anfægtelser, da det drejede sig om Bestyreren af Begravelseskantoret.

Møller maatte gøre opmærksom paa, at Opflytningen af Bestyreren for

Begravelsesvæsenet var sket før Byraadets Beslutning om ikke foreløbig at ændre Lønregulativet.

Forslaget vedtoges.

Ad Udgiftskonto III. Forslag fra Mousten

og Simonsen om, at Tilskudet til Kommunens Hjælpekasse efter Lov Nr. 101 af 29. April 1913 bliver forhøjet med 12500 Kr. - Ikke anbefalet af Budgetudvalgets Flertal: Formanden, Mikael Johansen og Møller.

Forslaget forkastedes.

Ad Udgiftskonto VII. Forslag fra Udvalget for Kommunens Hospitaler om, at Post VII. 4. a. 4. d. maa blive forhøjet med 800 Kr. - Anbefalet af Budgetudvalget,

Forslaget vedtoges.

Ad Udgiftskonto VII. Forslag fra Mousten

og Simonsen om, at Taksterne for Patienters Kur og Pleje paa Kommunens Hospitalers Fællestuer ikke maa blive forhøjede. Dette vil medføre, at Indtægten for Hospitalerne bliver nedbragt med 17000 Kr. for Kommunehospitaler og 1300 Kr.

for Marselisborg Hospital. - Ikke anbefalet af

Budgetudvalgets Flertal: Formanden, Mikael Johansen og Møller.

Formanden kunde med Hensyn til Sygehustaksterne henholde sig til sine Udtalelser ved 1. Behandling.

Simonsen vilde for at undgaa Misforstaaelse gøre opmærksom paa, at den nuværende Indtægt af Sygehusene ikke vilde blive nedbragt, hvis Ændringsforslaget vedtoges. Talen var blot om, at man vilde blokke de fattige syge for det paagældende Beløb, skønt disse Folk dog burde have Fred i disse Tider.

Forslaget forkastedes.

Ad Udgiftskonto VII. Forslag fra Budgetudvalget om, at Post VII. 6. a. bliver nedsat med 8 Kr. 19 Øre, idet Pensionen til Distriktsjordmoderen nu har kunnet beregnes nøjagtigt. Den bliver 333 Kr. 62 Øre, hvoraf Staten refunderer 166 Kr. 81 Øre.

Forslaget vedtoges.

Ad Udgiftskonto VIII. Forslag fra Niels Jensen om, at der paa Budgettet maa blive optaget 17500 Kr. til Anlæg af en Gade mellem Spanien og Havnevej. - Ikke anbefalet af Budgetudvalgets Flertal: Formanden, Mikael Johansen og Møller.

Formanden meddelte, at der i Havneudvalget var nogen Tvivl om, hvorvidt Vejen var nødvendig i Øjeblikket, medens man ansaa det for givet, at den dog ikke kunde undværes mere end et Aar. Havneudvalget havde imidlertid ikke naaet at faa Sagen behandlet færdig, før Ændringsforslagene kom til Behandling i Budgetudvalget. Dog antog Taleren, at der hos 3 af Havneudvalgets Medlemmer: Baune, Jakob Jensen og Niels Jensen var Stemning for Vejen, og for saa vidt kunde Taleren paa Havneudvalgets Vegne henstille at optage Posten i Aar. Taleren var selv noget i Tvivl, da Havneingeniøren stadig mente, at Vejen kunde vente et Aar, og han vilde da under disse Forhold afholde sig fra at stemme.

Magnus Nielsen kunde ikke indse Nødvendigheden at at brolægge Vejen hverken i Aar eller til næste Aar, da kun et eneste Firma, Oliemøllen, havde Brug for den. Iøvrigt maatte Taleren gøre Opmærksom paa, at det ikke drejede sig om 17500 Kr., men om 25000 Kr., da Belysningsvæsenet skulde bidrage 7500 Kr.

Niels Jensen ansaa det for ganske nødvendigt at faa Gaden brolagt, da Jægergaardsvejs Forlængelse ikke kunde tage den stærkt forøgede Trafik. Kulvognene fra 2 Dampere, som lossede i de sidste Dage, havde maattet køre bag om Gasværket, hvilket havde været til stor Gene og til ekstra Udgift for Vogmændene. Naar Oliemøllen havde Damper til Losning, og Gasværket og Kulimportørerne lossede Kul, var de nuværende Adgangsveje saa belemrede, at det ikke var til at komme frem. Naar Vejene paa Markedsdage var optaget af Kreaturtrækning og Travning af Heste, var Trafikken til Havnen næsten stoppet. Derfor og fordi der vilde blive en Del Arbejdsfortjeneste ved Brolægningen, vilde Taleren anbefale, at Beløbet blev optaget paa Budgettet.

Samuelson fandt det rimeligt at tage Gaden med i Aar, naar Foranstaltningen dog ikke kunde udskydes mere end et Aar. Hr. Magnus Nielsen maatte vist have taget fejl, idet hele Udgiften beløb sig til 17500 Kr., hvoraf Gasværket skulde bidrage 8500 Kr. Næste Aar vilde det sikkert blive nødvendigt at bevilge langt større Beløb til Brolægningsvæsenet.

Simonsen vilde finde det betænkeligt at gaa imod Forslaget, naar det blev anbefalet af Havneudvalgets Flertal. Dette maatte dog repræsentere Erfaringen og Sagkundskaben paa dette Omraade, medens Hr. Magnus Nielsen jo ikke kunde have fjerneste Anelse om, hvad Brug Havnen havde for Vejen. Hr. Magnus Nielsens Standpunkt kunde altsaa kun

være Politik. Det forbavsende Taleren, at Hr. Carl Laursen som Handelsmand og Medlem af Havneudvalget kunde lægge sig paa Tværs af Havnens Udnyttelse.

Carl Laursen kunde ikke indse at Vejen skulde være nødvendig i Øjeblikket. Naar Jægergaardsvejs Forlængelse kom i Orden, vilde Hovedtrafikken blive aflastet en Del. Iøvrigt var der andre Veje end Vejen bag Gasværket, baade Badevej, Toldbodvej og Spanien.

Jakob Jensen kunde oplyse, at Hr. Carl Laursen havde været med til at fremsætte Anmodning om at faa Vejen anlagt og Formanden ligeledes. Da Formanden nu byggede sit Tilbagetog paa Havneingeniøren, maatte Taleren have Lov til at omtale dennes praktiske Forretningsans. Det var ikke muligt nu at komme til og fra Kajgaden. Det kunne ikke nytte at bygge en Havn, som allerede nu havde kostet 6 Millioner, naar der kun kunde losses fra en eneste lille Kaj. Man kunde ingen Pladser leje ud, fordi man ikke kunde komme til dem. Kun en eneste Plads var udlejet, og den maatte der køres en lang Omvej for at naa. De private Kulimportører gav man gode Pladser, men ikke Andelsforretningen. Taleren troede ikke, Hr. Carl Laursen havde taget Ordet i Havneudvalget en eneste Gang.

Formanden maatte advare Hr. Jakob Jensen imod at komme for langt ind paa Havneudvalgets Forhandlinger.

Jakob Jensen mente, at han maatte have samme Ret som Formanden.

Formanden maatte anmode Hr. Jakob Jensen om nu at holde inde med videre Omtale af Havneudvalgets Forhandlinger.

Jakob Jensen hævdede, at den Forretningsgang, som Byraadets Flertal var inde paa med Hensyn til Brolægningsvæsenet, vilde foraarsage, at dettes Udgifter om et Par Aars Tid vilde blive ganske overordentlig store. Men det var maaske ogsaa Mening. Det var skandaløst, som adskillige Gader saa ud. Naar Brolægningsudgifterne blev udsat et Par Aar, opnaaede de Herrer at holde Skatteprocenten nede til næste Valg.

Carl Laursen vilde takke Hr. Jakob Jensen for den venlige Omtale, men maatte stemple Hr. Jensens Udtalelse om, at Taleren aldrig havde taget Ordet i Havneudvalget, som vitterlig Usandhed.

Formanden paatalte Udtrykket "vitterlig Usandhed" som ganske utilbørligt.

Magnus Nielsen bemærkede, at de Herrer Simonsen og Jakob Jensen altid betegnede

det, der skete fra Højres Side, som Politik. Det skulde dog nok vise sig, at Borgerne syntes om den Politik, Højre havde ført. Taleren mente, at han altid talte sagligt; vilde Simonsen gøre det samme, blev Debatterne ikke saa langtrukne. Det var Taleren, som i sin Tid havde foranlediget, at man fik den omtalte Gade, saa Havneudvalget skulde ikke rose sig af sit Klarsyn i denne Sag. Taleren maatte vel saa have nogen Forstand paa det, han havde med at gøre. I Øjeblikket var der ingen Brug for Vejen, saa den hørte blandt det, der kunde udskydes, naar man ønskede et nøgternt Budget.

Jakob Jensen fandt det morsomt at høre Hr. Magnus Nielsens Selvsikkerhed, naar man lige havde set Hr. Nielsen tage fejl med Hensyn til Udgiften ved Vejens Brolægning.

Niels Jensen kunde ikke forstaa, hvorfor Hr. Magnus Nielsen ikke vilde have Vejen brolagt, naar han dog roste sig af at have foranlediget, at Vejen var kommet. Efter Hr. Samuelssens Oplysninger vilde Brolægningen jo kun koste Byen 8500 Kr.

Mikael Johansen kunde ganske give Hr. Simonsen Ret i, at der var gaaet Politik i Sagen, ellers vilde jo ingen have stemt for Gadens Brolægning. Højre modsatte sig denne, fordi den kunde undværes, og fordi man var i en alvorlig Situation. Desuden vilde de 3/4 af Udgiften gaa til Materialier, saa der kun blev meget lidt til Arbejdsløn.

Marthin Hansen vilde stemme for Ændringsforslaget, fordi han mente, at han derved gavnede Handelsstanden.

Møller hævdede, at det var ganske ligegyldigt, enten Brolægningsvæsenet eller Belysningsvæsenet betalte de 8500 Kr., idet Udgiften vilde blive ens for Kommunen. Hr. Samuelsen havde selv i sin Tid ment, at Belysningsvæsenet ingen Brug havde for Vejen, og Taleren kunde ikke anse det for rigtigt, at det betalte noget til den.

Jakob Jensen gjorde opmærksom paa, at Materialierne var anskaffet og laa paa Vejen.

Niels Jensen troede ikke, at de Penge, som tilflød Kommunens Kasse fra Gasværket gavnede Borgerne.

Samuelsen havde været imod, at Belysningsvæsenet skulde bidrage til Vejen, fordi han ikke mente, at det havde synderlig Brug for den. Det var imidlertid en Overenskomst, at Belysningsvæsenet skulde bidrage.

Møller forstod ikke ganske Hr. Niels Jensen, for naar Belysningsvæsenet skulde betale 8500 Kr. til Vejen, fik det dog saa meget mindre et Overskud.

Mikael Johansen troede ikke, Hr. Marthin Hansen hverken gavnede eller glædede Handelsstanden ved at stemme for den Gade.

Magnus Nielsen oplyste, at de Brosten, der laa paa Vejen, slet ikke var bestemt til den, havde de været det, vilde de have ligget ved Siden af Vejen og ikke paa den. De laa der kun, fordi Pladsen blev benyttet som Oplagsplads. Belysningsvæsenet havde indvundet et saa stort et Areal ved Vejens Anlæg, at de 8500 Kr. netop svarede til dets Værdi.

Formanden maatte fastholde, at hele Beløbet skulde afholdes af Brolægningsvæsenets Budget, hvis Ændringsforslaget blev vedtaget, og at de to Udvalg selv maatte enes om det, hvis der skulde blive Tale om Refusion.

Jakob Jensen troede dog nok, Brostenene var bestemt til den Gade.

Forslaget vedtoges.

Ad Udgiftskonto XVII. Indstilling fra Budgetudvalget om, at der paa Budgettet bliver opført 25000 Kr. til Opførelse af et Krematorium paa Nordre Kirkegaard. Dette vil medføre, at Post XXI. 2. d. bliver nedbragt med det samme Beløb.

Mikael Johansen maatte gøre opmærksom paa, at Beløbet ikke vilde forstørre Budgettet, og at Krematoriet ikke var vedtaget, fordi dette Forslag vedtoges.

Magnus Nielsen vilde ikke gaa med til et Krematorium paa det nuværende Tidspunkt og maatte forbeholde sig Ret til at protestere, naar Sagen kom frem igen. Han havde Sympati for Sagen og havde intet imod, at Krematoriet blev projekteret, men der var andre Ting, f. Eks. en bedre Ordning af Dagrenovationen, som var længere fremme, og som først maatte løses.

Forslaget vedtoges.

Ad Udgiftskonto XIX. Indstilling fra Budgetudvalget om, at der paa Budgettet bliver optaget et Driftstilskud af 1500 Kr. til Institutionens "Den gamle Borgmestergaard".

Forslaget vedtoges.

Ad Udgiftskonto XIX. Forslag fra N. Joh.

Laursen om, at der under Post XIX. 5. m. bliver optaget 400 Kr. til Aarhus Tuberkulosestation.

-Anbefalet af Budgetudvalget.

Forslaget vedtoges.

Ad Indtægtskonto III. Forslag fra Møller, Carl Laursen, Magnus Nielsen, Mikael Johansen, P. Petersen, J. C. Petersen, Mariane Thomsen, Vetli, Marthin Hansen og N. Joh. Laursen om, at Prisen for 1235000 Kilowatt Strøm bliver opført til 40 Øre i Stedet for 35 Øre pr. Kilowatt.

Dette vil medføre en Forhøjelse af 61750 Kr. for Post III. f. 2. a. - Anbefalet af

Budgetudvalgets Flertal: Formanden, Mikael Johansen og Møller, samt

Forslag fra samme om, at Prisen for 5706142 m3 Gas bliver opført til 12 Øre i Stedet for 11 Øre pr. m3. Dette vil medføre en Forhøjelse af 57061 Kr. 42 Øre for Post III. g. 2. -

Anbefalet af Budgetudvalgets Flertal: Formanden, Mikael Johansen og Møller.

Formanden forelagde Forslagene.

Jakob Jensen spurgte, om de store Forbrugere, som havde Kontrakt med Belysningsudvalget, ogsaa skulde have Prisen sat op samtidig med Smaafolk.

Simonsen kunde oplyse om, at man kun tilsigtede at -"klippe" de smaa, men skaane de store Forbrugere. Det kunde ikke ses af Forslaget, om Forhøjelsen ogsaa gjaldt for Lysgas, eller om det ogsaa paa dette Punkt kun var Smaafolk, der skulde rammes. Dette Forslag, hvorefter Belysningsvæsenets Overskud vilde blive forøget med henimod 120000 Kr., var udelukkende til Fordel for de rige og var bevist stillet i den Hensigt at ramme de smaa. Man lod Belysningsvæsenet give et Overskud paa ca 350000 Kr. og tog ca. 20000 fra de syge, saaledes at Skatteprocenten kunde gaa ned med 1 3/5 % til Fordel for de store. En Mand, der svarede Skat af 30000 Kr., vilde faa en Merudgift paa en halv Snes Kr. til Gas og en 30-40 Kr til Elektricitet, men vilde slippe med 600 Kr. mindre i Skat. Dette Beløb skulde de fattige betale. Det var meget beklageligt, at Hr. Marthin Hansen kunde være med til det, for paa dette Punkt kunde hans Stemme have nyttet noget. Selvfølgelig blev Forslaget vedtaget, men det skulde dog slaas fast, at det var en indirekte Beskatning, som tog Sigte paa, at de Smaafolk, som krævede, ogsaa skulde have deres Del af Byrden, saaledes som Hr. N. Joh. Laursen jo havde sagt, Taleren vilde anbefale at stemme imod det skammelige Forslag, hvorefter de smaa vilde blive brandskattet til Fordel for de rige i en Grad, man aldrig tidligere havde set.

Møller fandt det noget dristigt af Hr. Simonsen at sige, at Forslaget bevist kun havde til Hensigt at ramme Smaafolk. Hensigten var kun at hindre en Stigning af Skatteprocenten. Den foreslaaede Forhøjelse kunde absolut ikke forandre Skatteprocenten med 1 3/5 ‰,

men kun med 3/4 %, saa Hr. Simonsens Beregning over, hvad en Mand med 30000 Kr. i Indtægt vilde spare, passede aldeles ikke. Taleren kunde ikke forstaa, hvad skammeligt der var ved Forslaget, naar de aller fleste Byer havde en højere Kogegaspris end Aarhus. Med de nuværende Kulpriser maatte 12 Øre kaldes en ualmindelig lav Gaspris. Havde man ikke været saa heldig med Kulindkøbet, havde Gasprisen nødvendigvis maattet forhøjes til 18- 20 Øre. Der var aldeles ikke Tale om nogen "Klipning" af Smaafolk, men kun om at skaffe Byen en større Indtægt. Naar man ikke vilde være med til at nedsætte Udgifterne, maatte man forøge Indtægterne. At Lysgassens Pris ikke blev foreslaaet forhøjet, kom af, at den i Forvejen var forholdsvis høj. Selvfølgelig kunde man ikke forhøje Prisen for de Forbrugeres Vedkommende, f. Eks. Sporvejselskabet og Statsbanerne, som man havde Kontrakt med. De ved Overenskomst fastsatte Priser var ogsaa saa gode, at der næppe var nogen Grund til at søge Kontrakterne ændret.

Jakob Jensen bemærkede, at det var en kendt Sag, at de, der betalte efter særlig Overenskomst, fik langt billigere Gas og Elektricitet end alle andre. Det var imidlertid kedeligt, at Hr. Møller havde standset ved Statsbanerne, for der var jo ogsaa andre, der fik billig Belysning. Taleren havde opfattet Hr. Simonsens Udtalelser som en Kompliment til Hr. Møller og hans Partifæller, idet Hr. Simonsen jo kun havde tillagt dem den Evne, at de vidste, hvad de gjorde.

Simonsen fastholdt sin Beregnings Rigtighed. Belysningsvæsenets Overskud og Forhøjelsen af Sygehustaksterne svarede netop til 1 3/5 %, og det var det, Taleren havde sagt. Der havde tidligere været Tale om at nedsætte Gasprisen til 10 ½ Øre, og det Forslag vilde være blevet gennemført, hvis Socialdemokraterne havde haft Flertallet. Socialdemokraterne havde altid hævdet, at Borgerne skulde betale, hvad Gassen kostede at fremstille, men de vilde ikke gaa med til en skjult Skat gennem Gasforbruget. Den halve Øres Forhøjelse havde man beholdt og vilde nu yderlig have 118000 Kr., og saa vilde Hr. Møller endda paastaa, at det ikke var af Hensyn til de rige. Hr. Møller vidste jo meget vel, at hvis der skete noget, saaledes at Gassen blev dyrere at producere, vilde alle gaa med til at forhøje Gasprisen. Maaske vilde man blive nødt til at forhøje Prisen til 18-20 Øre, men det vilde dog vist være bedst at vente, til man virkelig blev nødt dertil. Nu opnaaede man at faa Skatteprocenten sat ned, blev Kullene saa senere dyrere, saa kunde Forbrugerne altid komme til at betale de forøgede Produktionsudgifter.

Niels Jensen troede ikke, den Gang Forslaget kom om gratis Installation, at det var

Meningen først at lokke Smaafolk til at indlægge Gas og saa senere forhøje Prisen. Mange Smaafolk var imidlertid hoppet paa Limpinden, og nu maatte de betale for den "gratis" Installation.

Christensen var forbavset over, at Udvalgets Flertal ikke havde sat Prisen for Lysgas op med det samme. Den gratis Installation betød altsaa, at de smaa Forbrugere skulde have Prisen for deres Lysgas forhøjet, medens de store Forbrugere af Lysgas ikke skulde have Prisen forhøjet. Det var en indirekte Beskatning, der tilsigtedes. Det sidste Aar, Socialdemokraterne var i Flertal, blev Belysningsvæsenets Budget lagt med et Overskud skud paa ca. 80000 Kr., nu vilde det blive over 250000 Kr. højere, hvilket svarede til ca. 1 ½ % mindre i Skal. Taleren anbefalede at stemme imod Forslaget.

Møller havde ikke standset ved Statsbanerne med nogen Hensigt og kunde godt have fortsat med at nævne de Forbrugere, som betalte i Forhold til deres Forbrug, og som Belysningsvæsenet satte stor Pris paa, fordi de meget bidrog til Elektricitetsværkets konstante Gang; thi der var jo kun Tale om dette Værk, idet ingen andre end Vejlbys Kommune havde billigere Gas end alle andre. Da Hr. Simonsen talte første Gang, havde han kun nævnt den nu foreslaaede Forhøjelse, og den vilde kun paavirke Skatteprocenten med 3/4 %. Taleren syntes, at de, der havde Lysgas til Kogegaspris, 12 Øre, kunde være godt tilfreds, da den almindelige Pris for Lysgas jo var 14 Øre.

Jakob Jensen havde endnu ikke faaet at vide, hvem der foruden Statsbanerne og Sporvejselskabet havde særlig Kontrakt med Elektricitetsværket. Da der var Tale om at forhøje Gasprisen under Kulstrejken, vilde Hr. N. Joh. Laursen ikke tiltræde Forslaget, med mindre Forhøjelsen kun skulde være et Par Maaneder. Da vilde Hr. Laursen kun have, at det lige netop kunde løbe rundt, men nu havde han altsaa skiftet Mening.

Simonsen havde tydelig og klar nævnt hele Belysningsvæsenets Overskud og ikke blot den Forhøjelse paa 118000 Kr., som nu var foreslaaet.

Forslagene vedtoges

Ad Indtægtskonto III. Forslag fra Christensen om, at der ikke anskaffes Lygteautomater i 1915-16. Post III g. 6. c. vil saa kunne nedsættes med 11100 Kr., men samtidig maa Post III k. I. a. 12. forhøjes med 2400 Kr. - Anbefalet af Budgetudvalget.

Forslaget vedtoges.

Ad Indtægtskonto XI. Forslag fra Budgetudvalget om, at Indtægten under Post XI. b. - af

Hensyn til foreliggende Oplysning fra Skattekontoret - bliver forhøjet med 35000 Kr.

Forslaget vedtoges.

Udgiftskonto 1 blev altsaa nedsat med 200 Kr., hvorimod Udgiftskonto VII forhøjedes med 791 Kr. 81 Øre, Udgiftskonto VIII med 17500 Kr. og Udgiftskonto XIX med 1900 Kr. Samtidig forhøjedes Indtægtskonto III med 127511 Kr. 42 Øre og Indtægtskonto XI b. med 35000 Kr. Endvidere forhøjedes Udgiftskonto XVII med 25000 Kr , hvad der medførte, at Post XXI. 2. d. blev nedsat med det samme Beløb.

Ellers vedtoges Budgettet, der blev gennemgået Post for Post, i den Skikkelse, hvori det i Udkast forelaa fra Budgetudvalget, og det Beløb, der efter Hovedligningen vil være at ligne paa Formue og Lejlighed, kommer da til at udgøre 1951649 Kr. 35 Øre.

Vedtagelsen skete med 11 Stemmer, 9 stemmer ikke. Før Afstemningen udtalte

Simonsen, at han vilde anbefale sine Partifæller ikke at stemme for det ændrede Budget, for at de ikke skulde faa noget Medansvar for den Reaktion, som prægede Budgettet. Et Budget, der knæsatte en saa grov Brandskatning af de fattige til Fordel for de rige, kunde Socialdemokrater ikke stemme for.

Jakob Jensen vilde føje til Hr. Simonsens Udtalelse, at man heller ikke kunde stemme for Budgettet, fordi det standsede med at forøge Tilskudene til de humane Foranstaltninger og udskød en hel Mængde Brolægningsudgifter, som Skatteyderne senere vilde komme til at bære Byrden for.

Sluttelig vedtoges det for 1915-16 at fastsætte den i § 2 C i Vedtægt for Ligning af personlig Skat i Aarhus Købstadkommune ommeldte Procentdel, der vil være at lægge til det Beløb, som skal udskrives efter Formue og Lejlighed til 5 %.